

Praktické přístupy k územní ochraně historické kulturní krajiny

Specializovaná mapa s odborným obsahem

Identifikace kulturně historických hodnot celku historické kulturní krajiny

Celek HiKK Netolicko

(ORP Prachatice)

Textová část

Předkladatel výsledku:

České vysoké učení technické v Praze, Fakulta stavební
Tháškova 7, 166 29 Praha 6 – Dejvice

Hlavní řešitel (autor – garant výsledku):

Jan HENDRYCH, ASLA.

Spoluřešitelé (spoluautoři)

RNDr. Oldřich VACEK, CSc.

Ing. Marek EHRLICH

Výstup byl zpracován v rámci řešení I. etapy projektu s cílem ověřit praktickou využitelnost typologie historické kulturní krajiny ČR na správních územích obcí s rozšířenou působností

Obsah

I.	Popis dosažených původních výsledků	3
	Celek HiKK Helfenbursko	5
	Celek HiKK Prachaticko	20
	Celek HiKK Netolicko	31
	Památky krajinného celku HiKK Netolicko, evidované Ústředním seznamem kulturních památek (ÚSKP)	59
	Jednotky HiKK na území celku Netolicko	68
	Krajinné celky a jednotky HiKK na území ORP Prachatice	69
	Databáze znaků jednotek celku HiKK Netolicko	70
II.	Popis metod zpracování	74
III.	Odkaz na příslušnou výzkumnou aktivitu	87
IV.	Obrazové přílohy	89
	Publikační výstupy, které předcházely výsledku	
	Specializovaná mapa s odborným obsahem	92
	Literatura	92
	Další použité zdroje	94

I. Popis dosažených původních výsledků

I. Popis dosažených původních výsledků

Předložená specializovaná mapa s odborným obsahem „Celek HiKK Netolicko (ORP Prachatice)“ je původním výsledkem výzkumu v rámci řešení I. etapy projektu VaV MK ČR Programu Národní a kulturní identity (NAKI II) DG20P020VV019 „**Praktické přístupy k územní ochraně historické kulturní krajiny**“. Práce na specializované mapě měly za úkol na vybraném modelovém území správního obvodu ORP Prachatice ověřit metodické principy a postupy vymezení celků a jednotek historické kulturní krajiny (HiKK), podle metodiky Typologie historické kulturní krajiny České republiky (metodika s osvědčením č. 203 Ministerstva kultury, odboru výzkumu a vývoje, ze dne 18. 6. 2020, č. j. MK 40137/2020 OVV, sp. zn. MK-S 16383/2015 OVV), která byla vyvinuta v rámci projektu VaV MK ČR Programu NAKI II DG16P02M034 „Identifikace a prezentace památkového potenciálu historické kulturní krajiny České republiky“ (2016-2020).

Jde o inovativní metodu vymezování historických kulturních krajin České republiky, která je prostřednictvím specializované mapy ověřována a konkretizována, včetně využitelnosti v památkové péči. Identifikace kulturně-historických znaků vybraného celku historické kulturní krajiny (celek Netolicko), vyhodnocení jejich vztahu k přítomným jednotkám historické kulturní krajiny a zakres relevantních znaků a hranic jednotek v této specializované mapě jsou dalšími původními výsledky výzkumu. Zásadním inovativním vkladem řešitelského týmu je identifikace a interpretace znaků přítomných jednotek historické kulturní krajiny ORP Prachatice ve vztahu k identifikovaným krajinným celkům HiKK (celek Helfenbursko, celek Prachaticko a podrobněji celek Netolicko) s širokým využitím geodatabází a prostředků GIS při předběžné analýze rozsáhlého území ORP.

Cíle výsledku

Specifickým cílem výsledku specializovaná mapa s odborným obsahem je ověřit praktickou využitelnost Typologie historické kulturní krajiny České republiky (Ehrlich et al., 2020) na správním území obce s rozšířenou působností Prachatice, s využitím databází a prostředků GIS identifikovat a dokumentovat znaky a hodnoty historické kulturní krajiny a prostorově vymezit krajinné celky a jednotky HiKK s významnými kulturními hodnotami, jež představují potenciál ochrany území ve veřejném zájmu. Prostřednictvím aplikace typologie získá pracoviště odborné organizace památkové péče (Národní památkový ústav, ÚOP v Č. Budějovicích), tak výkonný orgán státní památkové péče (Městský úřad Prachatice) odborně fundovaný materiál, který je nezbytným podkladem pro případné prohlášení ochrany vybraných území podle zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „památkový zákon“), především formou památkových zón krajinného typu. Tím práce přispívá k naplňování Státní kulturní politiky na léta 2015–2020 (s výhledem do roku 2025), která jako jeden z cílů výslovně deklaruje další prohlášení krajinných památkových zón, zaměřených zejména na typy, které jsou dosud mezi chráněnými územími zastoupeny nedostatečně (Ehrlich et al., 2020).

Kromě resortu památkové péče může být vytvoření moderního odborného podkladu využitelné pro kvalifikované rozhodování dalších odborných orgánů a orgánů státní správy a samosprávy, vlastníků, správců a uživatelů jednotlivých částí krajiny, jakož i podkladu pro zadavatele, pořizovatele a zpracovatele územně plánovacích podkladů a dokumentace, a dalších plánů v oblasti ochrany a rozvoje území. Také v této oblasti získá orgán a organizace státní památkové péče odborný podklad, který napomůže argumentaci při prosazování ochrany kulturně historických hodnot v procesu územního plánování. Výstup je využitelný v oblasti všech stupňů vzdělávání a zvyšování povědomí veřejnosti o hodnotách krajiny. Verifikace hranic vymezených celků a jednotek HiKK v rámci správního území ORP byla následně provedena na základě podrobného zpracování modelového území vybraného celku HiKK, kterým je krajina Netolicka (celek HiKK Netolicko), kde byly podrobně identifikovány a popsány přítomné jednotky HiKK, včetně jejich znaků, s reálným potenciálem cíleného památkového zájmu a jejich možné památkové ochrany.

Konkrétním cílem zpracované specializované mapy s odborným obsahem bylo:

a) vymezení všech celků a jednotek historické kulturní krajiny na území správního obvodu ORP Prachatice, dle uvedené metodiky a s využitím geodatabází GIS

b) podrobná identifikace znaků vybraného celku Netolicko a přítomných jednotek HiKK na území celku Netolicko, které je přiřazují do standardizovaných typů historické kulturní krajiny, dle uvedené metodiky.

Dosažené výsledky

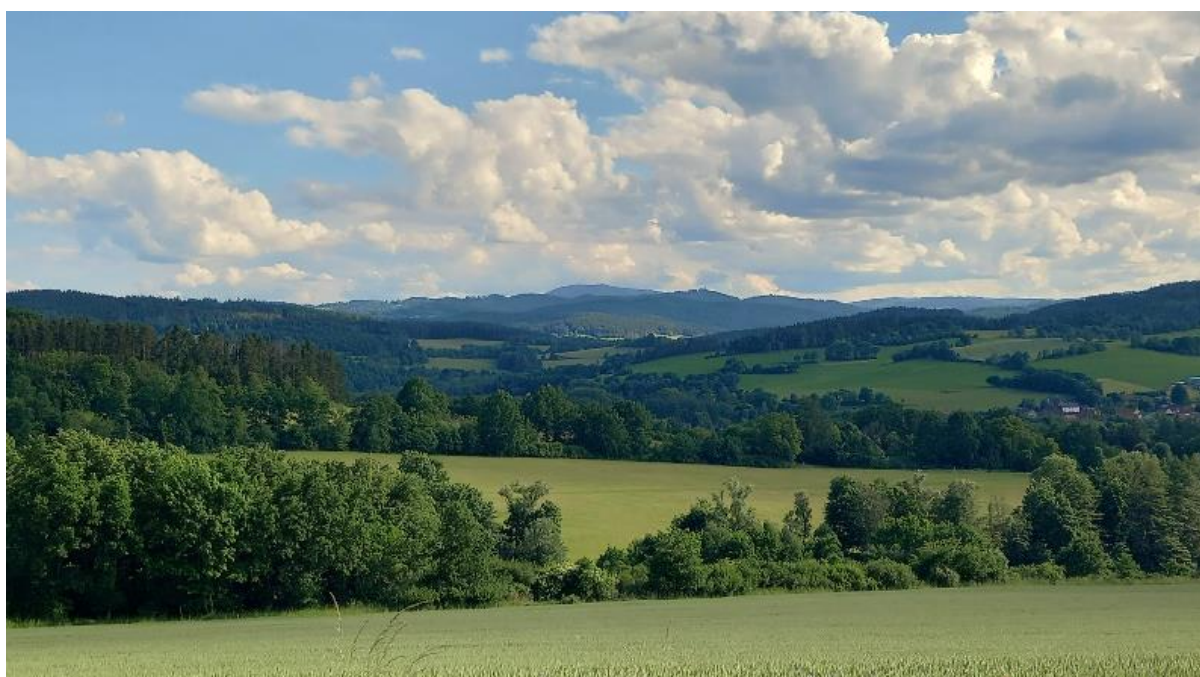
Výsledek typu specializovaná mapa s odborným obsahem naplňuje plánované cíle projektu bez dodatečných změn či odlišností oproti původnímu plánu. Dle uvedené metodiky byly na území ORP Prachatic, vedle lokalit s přítomností různorodých znaků HiKK, identifikovány segmenty krajiny, které mají výraznost, ucelenost a soustředěnost znaků určitého krajinného typu. V řešeném území ORP Prachatic byly s využitím databází a prostředků GIS identifikovány tři celky a sedmnáct jednotek HiKK, přičemž části některých celků a jednotek leží i mimo hranice řešeného území. V ORP Prachatic byly zaznamenány tyto typy HiKK:

Krajina kombinovaných kompozic (TYP 3), Krajina poutních míst (TYP 5), Krajina se specifickou strukturou osídlení (TYP 7), Krajina strukturálně výrazných plužin (TYP 8), Krajina vrchnostenských sídel a dvorů (TYP 9), Krajina ovocných sadů (TYP 12), Krajina rybníků (TYP 13), Krajina pastvin a luk (TYP 14), Krajina obor a lesů (TYP 15), Krajina hradišť (TYP 16), Krajina města (TYP 17), Krajina hlubinné těžby (TYP 21), Krajina povrchové těžby (TYP 22), Krajina kamenolomů (TYP 23), Krajina pohraničních opevnění (TYP 26), Krajina mýtů a legend (TYP 28), Krajina se vztahem k významné osobnosti (TYP 34).

Celek HiKK Helfenbursko

Území celku Helfenbursko obsahuje soubor jedenácti identifikovaných jednotek HiKK v ORP Prachatic: TYP 03 Krajina kombinovaných kompozic, TYP 05 Krajina poutních míst, TYP 07 Krajina se specifickou strukturou osídlení, TYP 08 Krajina strukturálně výrazných plužin, TYP 09 Krajina vrchnostenských sídel a dvorů, TYP 14 Krajina pastvin a luk, TYP 15 Krajina obor a lesů, TYP 17 Krajina města, TYP 22 Krajina povrchové těžby, TYP 23 Krajina kamenolomů, TYP 28 Krajina mýtů a legend.

Území celku je morfologicky formováno údolnicemi Dubského, Černého a Libotyňského potoka, které dotují povodí řeky Blanice ze severozápadní strany a údolnicemi Setěchovického, resp. Radhostického potoka, vlévajícího se do řeky Volyňka u Malenic. Prostor je vymezen lesnatými hřbety a vrcholky Šumavského podhůří s Netonickou vrchovinou, převyšující nadmořskou výšku 600 m. V reliéfu krajiny lze rozeznat masivy kolem vyšších vrcholů Mářského vrchu, Bělče a Kokovce západně od Vlachova Březí, Spálené, Hájku a Glorietu jižně od Dubu a Lesného, Helfenburku, Duškovce, Chmelovky, Skalky, Červené, Vráže, Čihadla a Bukovce, severně, severozápadně a západně od Dubu a Čepovic. V kraji dominantními vrcholy jsou Helfenburk se zříceninou hradu v nadmořské výšce 684 m, vizuálně se v krajině uplatňující ze severovýchodních svahů Šumavského podhůří - s vrchy Uhřice 822,3 m.n.m., Běleč 822,5 m.n.m., Kokovec 881,6 m.n.m., a nejvyšším Mářským Vrchem 907 m.n.m (na obrázku níže na třetím horizontu vpravo od středu, v pohledu od severu).

Některé části organicky vyvinuté krajiny celku byly začleněny do krajin z části komponovaných, kde jsou, především v okolí Dubu, doposud čitelné zčásti geometrizované rysy krajinné kompozice (GoogleEarth, 2017-2022; Archiv CUZK, 2022), postupně přetvářené během historických proměn krajiny. Kompozičními a vizuálními vazbami, podpořenými charakteristickým reliéfem krajiny, vznikly kombinované kompozice údolnic s historicky strukturovanými sídly (Kašička, Nechvátal, 1990; Svoboda, 1998; Škabrada, 2021; Pešta, 2004), rámované z jihu popsáním lesním masivem vrchů Uhřice, Bělče a Kokovce, ze severovýchodu pak lesnatými horizonty Netonické vrchoviny, s řadou kompozičně výrazných dominant. Z nich nejvýrazněji se v prostoru krajiny projevuje zřícenina hradu Helfenburk (Sedláček, 1890; Tříška, 1986), tvořící zároveň výraznou vizuální kulisu krajinné kompozice zámeckého sídla v Dubu (Koblasa, 2003; Kuthan, 2001; Muk, 1989; Vlček, 1999). Na samém severním okraji identifikovaného území stojí při vrchu Vráž (645 m.n.m.) poutní kostel Královny Nebeské Nejblahoslavenější Panny Marie s křížovou cestou, důležité poutní místo s pramenem Dobrá voda (Obec Milejovice, 2020), ležící již za hranicí území ORP Prachatice.

Jednotka HiKK Dub (Typ 03, Krajina kombinované kompozice)

Krajina se skladbou geometrických a idealizovaných přírodních kompozic, tvořících vzájemně provázaný celek, ve kterém mohou být oba typy kompozic zastoupeny v různém rozsahu. Kompoziční schéma bylo takto utvářeno buď již v době založení, nebo postupně v průběhu svého vývoje. Krajina kombinovaných kompozic je skladbou geometrických a idealizovaných přírodních kompozic, tvořících vzájemně provázaný celek (Ehrlich, 2020). Krajina kombinované kompozice byla v rámci celku Helfenbursko identifikována v širším území krajiny okolí Dubu u Prachatic. Zmínky o původní staré tvrzi v Dubu pochází z 16. století. Podle Dubu se píší např. Dubští z Třebomyslic. Nejvýznamnější přestavby na renesanční zámek pochází ze začátku 17. století, za Pavla Kavky z Říčan. Novogotická přestavba proběhla podle projektu Josefa Niklase za Mořice z Hoenigsteinu, který zámek vlastnil v letech 1839–1865. Zámek je patrová čtyřkřídlá budova v novogotickém slohu, situovaná do dendrologicky pestrého parku a zahrady obehnané zdí, která přiléhá k místnímu náměstí. Objekt je chráněn jako kulturní památka České republiky od r. 1963 (ÚSKP, 2022). K zámku dále patří hospodářský dvůr, v parku se nachází vila a grotta (ÚSKP, 2022).

Urbanistická struktura Dubu odpovídá středověkému založení obce, ve které se dochovala řada významných struktur a staveb, z nichž některé požívají status kulturních památek (ÚSKP, 2022). V okolí zámku a parku jsou doposud čitelné geometrizované rysy krajinné kompozice (GoogleEarth, 2017-2022; Archiv CUZK, 2022), organicky přetvářené během historických proměn krajiny, s geometrickou krajinnou osou cesty s alejí vedoucí od zámeckého hospodářského dvora k lesu na vrchu Hájek. Zde se dochovaly prvky krajinářské kompozice v podobě luční partie ohraničené lesními porosty, rybník s hrází, odkud byla odváděna voda ke komplexu zámku, do zámecké zahrady a parku. Pod vrchem Hájek se dochoval židovský hřbitov z počátku 18. století (ÚSKP, 2022) a níže v přilehlé hospodářské krajině geometrizované osy alejových cest, vedoucích k

bývalému ovčínu a k lesovně, v místě zvaném Pod Ovčínem (Archiv CUZK, 2022). V minulosti byl regionálním pracovištěm NPÚ v Českých Budějovicích pro oblast krajiny v okolí Dubu připravován nerealizovaný návrh na prohlášení Krajinné památkové zóny.

Romantický život na zámku, velkostatku Dub a v okolní krajině za doby rytíře Moritze z Honigsteinu popsal Bohumil Havlasa, rodák z nedalekých Strunkovic nad Blanicí, v románu Tiché vody, který byl pokládán za

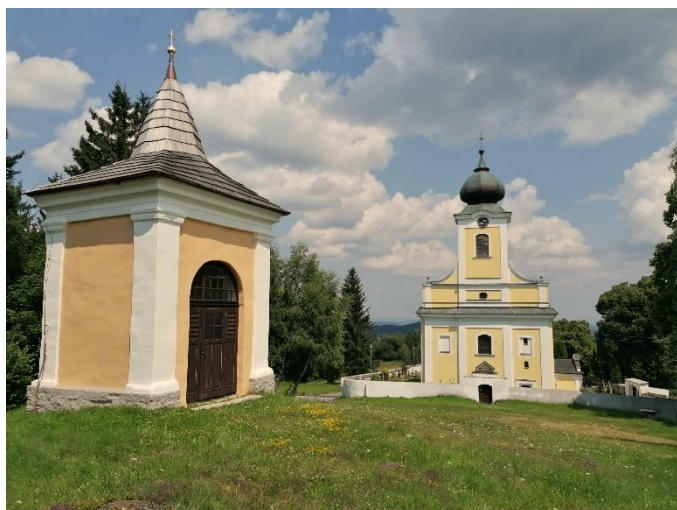

nejlepší český román: „V údolí vroubeném západně i východně chlumu, lesem porostlými, v údolí tonoucím v rouše polních plodin, v rouše stromů a bujné květeny, choulí se vesnička jak pěnkavčí hnízdo v zeleném hávu bujné hruše. Toť DUB... Chudý kostelík se školou zadržují hned zprvu pohled obdivovatele parku zámeckému, za nímž se zdvihá zámek sám. Neznám vlnadnějšího letního sídla v Čechách. Pestrá budova v renesančním slohu tulí

se ke štíhlé věži s porfyrovou fasádou. Ona i římsy vykládány jsou tou usmívající se, malichernou a přec vlnadnou manýrou venkovské barvitosti. Třpyt zlatených hodin v průčelí zámku a hromosvodů na nárožních věžičkách chvěje se svým leskem v chudou visku pod zámkem od ní úplně odděleným. Viděli jsme již to rozkošné nádvoří zaměněné v partii parkovou, zhlíželi se v prameni a sprchách vodometu. Toť obydlí panské, jež opět jest odděleno zdí a nádvořím ode dvorce a hospodářských budov“ (Havlasa, 1907).

Jednotka HiKK Poutní místa (Typ 05, Krajina poutních míst)

Krajina poutních míst je vázána především na poutní místa ve volné krajině. V krajině se odrážejí projevy společně prožívané náboženské víry a individuální zbožnosti. Důležitá je celková skladba poutního místa (křížová cesta, poutní kostel, další kaple apod.), a jeho pohledové uplatnění v krajině. Krajina poutních míst je charakteristická sakralizací pomocí drobných i větších objektů (kříže, kapličky, kaple) a místních názvů. Protože se jedná o krajinné kompozice v okolí církevních staveb, jsou v Metodice identifikace komponovaných krajin chápány jako sakrální kompozice. Celá krajina je sakralizována pomocí drobných a větších objektů a místních názvů. Rovněž topografie a umístění objektů v krajině může odrážet topografii známých svatých míst, nebo specifickou topografii národní/regionální/lokální legendy (Ehrlich, 2020). V rámci celku Helfenbursko byla identifikována typologická jednotka krajiny poutních míst u Husince, Vlachova Březí, Lštění a Čepřovic. Jedná se o poutní místa kostela sv. Cyrila a Metoděje v Husinci, kostela sv. Vojtěcha ve Lštění a křížové cesty s kaplí ve Vlachově Březí (ÚSKP, 2022; Lštění, 2010, 2013). Za hranicí ORP Prachatic je nutno zmínit poutní kapli Nejblahoslavenější Panny Marie na Dobré Vodě, s křížovou cestou u Milejovic (ÚSKP, 2022; Farnost Strakonice, 2022), které s identifikovaným územím sousedí a také novodobou křížovou cestu s kaplí sv. Václava s rozhlednou na Mářském vrchu (ORP Vimperk), v blízkém sousedství poutního místa ve Lštění.

K nejvýznamnějším poutním areálům kraje patří **kostel sv. Vojtěcha v Lštění**, s okolními kaplemi Nanebevzetí Panny Marie, Panny Marie Klatovské a kaplí sv. Vojtěcha (Lštění, 2010). Farní kostel svatého Vojtěcha existoval v Lštění již ve 13. století. Kostel byl obehnan hřbitovní zdí; na jihu, východě a části severní zdi se nacházel klenutý ambit, do něj včleněna kaple Panny Marie Klatovské. Na místě původního gotického kostela byl zbudován v letech 1739–1741 nový barokní kostel, podle návrhu rakouského císařského architekta italského původu Antona Erharda Martinelliho (Šanda, 2020). Původní presbytář

starého gotického kostela byl v barokní novostavbě zachován a slouží jako sakristie. Z původní stavby se zachovala ještě komora. Na místě lodi starého kostela byl vystavěn nový presbytář, dále byly nově přistavěny loď a věž. Vznikl tak jednolodní chrám s okosenými nárožními, pravoúhlým presbytářem, se sakristií v ose a s věží v průčelí. Kamenické práce obstaral krumlovský mistr Matěj Plánský. Hlavní oltář kostela se sochami svatého Vojtěcha, svatého Václava a svatého Jana Nepomuckého je dílem krumlovského sochaře Josefa Mucka a pochází z roku 1755. Stejný umělec vyhotovil také dva boční oltáře se sochami svatého Josefa, svatého Linharta, svaté Ludmily a svatého Václava. Křtitelnice je barokní, v sakristii se dochovala původní křtitelnice z druhé poloviny 13. století. V kostele se nacházejí náhrobky z let 1521 a 1743. (Kostel sv. Vojtěcha - Památkový katalog, 2021; Lštění, soupis památek, 1913; ÚSKP, 2022). Místo je spojeno se silným svatovojtěšským kultem (Pilát, 1947), který se začal prosazovat především v 18. století. Dodnes je místo známé nejen pod svým úředním jménem Lštění, ale také pod názvy Vojtěch nebo Svatý Vojtěch. Makovice věže kostela se nachází v nadmořské výšce 902 m n. m. a patří tak k nejvýše položeným šumavským farním kostelům a k nejvýše položeným českým kostelům vůbec (Poutní kostel sv. Vojtěcha, 2021). Velké poutě se zástupy poutníků se sem vydávaly dokonce čtyřikrát ročně: na Velikonoční pondělí, na svatého Vojtěcha (23. duben), na Svatodušní pondělí a na Svátek Nanebevzetí Panny Marie (15. srpen). Procesí vycházela z Prachatic, Volyně, Vimperku a Strakonice. Po redukci počtu poutí se zachovaly poutě dvě, hlavní na sv. Vojtěcha a malá na Nanebevzetí Panny Marie. (Česká biskupská konference, 2007).

V okolí kostela se nacházejí tři kaple: kaple Nanebevzetí Panny Marie leží na návrší bývalého hradiště západně od kostela. Podle legendy z tohoto místa sv. Vojtěch žehnal rodné vlasti. Jedná se o čtyřbokou mešní kapli s křížovou klenbou a nárožními pilastry. Tato kaple byla vybudována v roce 1688. Uvnitř kaple se nachází křídlový oltář se sochou sv. Barbory. Kaple sv. Vojtěcha se nachází jižně od kostela u pramene, ze kterého dle legendy sv. Vojtěch pil. Kaple z roku 1725 nahradila původní dřevěnou kapli postavenou zřejmě v 17. století. Kaple Panny Marie Klatovské z 18. století leží východně od kostela a je zakomponována do hřbitovní zdi. Do konce 19. století byl do hřbitovní zdi včleněn ambit, ten však byl pro nedobrý stav zbourán. Kaple pak byla přeměněna na márnici.

Křížová cesta ve Vlachově Březí, se čtrnácti zastaveními, kaplí sv. Ducha a sousoším Kalvárie, je dalším významným poutním místem v krajině, na severním okraji města Vlachovo Březí. Kaple sv. Ducha stojí nad hřbitovem na výrazném návrší, které se na severní straně otvírá dálkovým pohledům do krajiny formované Černým a Dubským potokem a jejich drobnými přítoky. Po třicetileté válce byl na tomto návrší postaven dřevěný kříž, ke kterému se chodili místní lidé modlit. Vypráví se, že v roce 1702 tudy procházel mnich Jan Faltýn z Chrudimi, který se vracel z Říma, kde se zúčastnil velké poutě. S sebou si nesl obraz Panny Marie s děťátkem, darovaný papežem Klementem XI. pro Královéhradeckou diecézi. Obraz

byl velmi vzácný, neboť byl prý nesen v prosebném procesí na ukončení moru v samotném Římě, a kde prosby římského lidu byly skutečně vyslyšeny. Obraz byl původně umístěn ve známém římském chrámu Santa Maria Maggiore. Faltýn, znaven dlouhou cestou, si na návrší pod křížem odpočinul, ale když chtěl pokračovat v cestě, zjistil, že nemůže obraz ze země zvednout. Po několika marných pokusech tedy usoudil, že se tak děje z vůle boží, podle které má obraz zůstat právě zde; učinil tak a obraz skutečně ponechal ve Vlachově Březí. Aby se vyhovělo vyšší vůli, byla pro obraz nejprve postavena dřevěná kaple, kterou přibližně po deseti letech nahradila zděná rotunda. Kaple samotná je oktogonální barokní stavbou s kupolí a lucernou. V roce 1903 byla ke kapli přistavena obdélná loď. Kaple sv. Ducha je dominantou na severním okraji města, významnou barokní památkou a součástí areálu křížové cesty poblíž hřbitova (Diecéze Českobudějovická, 2022). Kaple sv. Ducha s křížovou cestou je součástí MPZ Vlachovo Březí, s celou řadou dalších nemovitých kulturních památek, registrovaných v ústředním seznamu kulturních památek ČR. Patří sem také bývalá kovárna, zámek s pivovarem, socha sv. Jana Nepomuckého na náměstí, děkanství, kostel Zvěstování Panny Marie, socha Panny

Marie, řada měšťanských domů a venkovských usedlostí, hřbitov, židovský hřbitov a výklenková kaplička sv. Anny (ÚSKP, 2022).

Pseudogotický hřbitovní **kostel sv. Cyrila a Metoděje v Husinci**, z let 1868 – 1870, s malbami rodáka Josefa Krejse, je hodnotnou neogotickou památkou. Působivý je soubor kapliček Křížové cesty, zakomponovaný do ohradní zdi celého obvodu hřbitova. Hřbitovní kostel sv. Cyrila a Metoděje byl vystavěn 1868 – 1870 za P. Jana Švéda a knížete Jana Adolfa ze Schwarzenberga; vysvěcen byl českobudějovickým biskupem Janem Valeriánem Jirsíkem dne 11.9.1870. Stavební plány zhotovil Jan Štěrčík, knížecí stavitelský mistr na Vimperku. Kapličky Křížové cesty a ohradní zeď hřbitova jsou datovány kolem poloviny 19. století. Areál zahrnuje kostel, zapsaný do rejstříku ÚSKP v roce 1963 (v roce 2009 byl prohlášen zbytek areálu, zahrnující 14 kaplí křížové cesty, 3 kaple pašijového cyklu, márnici a ohradní zeď hřbitova s bránou a brankou). Soubor kapliček Křížové cesty, zakomponované v ohradní zdi, představuje příklad hodnotné historizující sakrální architektury z poloviny 19. století a výrazně zhodnocuje okolní prostředí, je působivě zasazen do krajiny při městě Husinec. Soubor představuje typický příklad silného lokálního poutního kultu, navázaného na prostředí nedalekého města a je významným dokladem lidové úcty k Bohu. Památkově cenné je zachované architektonické členění exteriéru kapliček Křížové cesty a vyobrazení 17 obrazů křížové cesty na plechu. (ÚSKP, 2022; NP ÚOP, 2010, 2013, 2016). Místo se stalo cílem pravidelných poutí, zejména při výročí příchodu svatých Cyrila (Konstantina) a Metoděje do naší země (Diecéze Českobudějovická, 2022).

Mimo ORP Prachatice je nutno zmínit poutní kapli Nejblahoslavenější P. Marie na Dobré Vodě s křížovou cestou u Milejovic (ORP Strakonice), která s územím celku na severu bezprostředně sousedí. Areál kaple P. Marie a křížové cesty Dobrá Voda se nachází na úbočí vrchu Vráž (647,3 m.n.m.). Kaple P. Marie byla postavena u studánky, podle níž nese místo jméno Dobrá Voda. Okolo kaple je čtrnáct kapliček křížové cesty s malovanými obrazy. Podobně do širšího okruhu našeho zájmu je nutno vzpomenout vzdálenější poutní místo u kaple Povýšení sv. Kříže s křížovou cestou v Česticích. Zalesněný vrch nad Česticemi zvaný Na kalvárii, skrývá tiché a hezké místo s několika zajímavými stavbami. Z původní dřevěné kaple a dřevěných křížů, které zde nechal vybudovat Jindřich Michal Hýzle z Chodů v roce 1626, se nezachovalo nic, ale ze staveb, které zde vyrostly o sto let později, v roce 1728, zde nalezneme barokní výklenkové kaple, dřevěnou poustevnu a šestibokou kapli Matky Boží, s dvanácti majestátními dóřskými sloupy. Jako prastarý antický chrám se kaple otvírá do bukolické krajiny s údolím Peklov pod starodávnou Dobří. V neposlední řadě pak nutno zmínit novodobou křížovou cestu s kaplí sv. Václava a rozhlednou na Mářském vrchu (ORP Vimperk), v nedalekém sousedství poutního místa v Lštěni. Na Mářském vrchu, nazývaném někdy též Brdo, ve výšce 907 m n. m., stojí deset metrů vysoká rozhledna, vybudovaná v letech 1935 – 1937, spolu s novobarokní kaplí - rotundou svatého Václava. (Diecéze Českobudějovická, 2022; mapy.cz, 2022; Město Prachatice, 2022; ÚSKP, 2022; Šumava.cz, 2022).

Jednotka HiKK Lánové a návesní vsi (Typ 07 Krajina se specifickou strukturou osídlení)

Jedná se o oblasti se specifickou, od okolí odlišnou strukturou osídlení, v rámci daného regionu víceméně jednotnou. Struktura venkovského osídlení je dána prostorovým uspořádáním soustavy venkovských sídel (rozložením vesnic v krajině vzhledem k terénu, vodotečím, historické cestní síti a ke způsobu zemědělského hospodaření), jejich vzájemnými vazbami a hierarchií (Ehrlich, 2020). Dále je dána typem osídlení - velké vesnice, velmi malé vesnice, rozptýlené osídlení, jejich půdorysným typem, popřípadě dochovanými znaky regionálně specifického venkovského stavitelství (Pešta, 2000, 2004; Škabrada, 2021; Škabrada, Voděra, 1986). Analýzami databází GIS, historických map, leteckého a družicového snímkování a průzkumy *in situ* byla identifikována jednotka se specifickou strukturou osídlení, s charakteristickým výskytem parcelačních vsí, návesních vsí a malých návesních vsí (přecházející dále na Strakonicko), a to v údolích potoků Libotyňského, Setěchovického, resp. Radhostického, Dubského, Černého a jejich přítoků, se sídly Libotyně, Lipovice, Dub, Dubská Lhota, Dvorec, Bušanovice, Tvřice, Bohunice, Předslavice, Čepřovice, Litochovice, Zálezly, Chocholatá Lhota, Horní Kožlí, Dolní Kožlí, Mojkov, Budkov, Těšovice, Žichovec (GoogleEarth, 2017-2022; Archiv CUZK, 2022), a městy Vlachovo Březí, Husinec a Strunkovice nad Blanicí (městská sídla jsou předmětem jednotky Krajina města v příslušné kapitole níže).

Libotyně, prvně zmiňovaná již r. 1354, byla v roce 1995 vyhlášena vesnickou památkovou zónou. V této vesnici pobýval a tvořil stavitel Jakub Bursa, který je autorem staveb v tzv. selském baroku; čp. 24 – bývalá kovárna z roku 1842, kaple z roku 1844, čp. 6 – statek U Dudáků z roku 1845 (ÚSKP, 2022).

Lipovice, sídlo zemanského rodu Lipovských z Lipovice. Připomínají se Michálek (+1454), Chval (1513) a Markvart (+ 1461). První písemná zmínka o vsi je z r. 1386. Lipovická tvrz je příkladem malé vladycké tvrze, která měla vedle obytné místnosti valbou klenutou špýcharovou komoru. Jedná se o dvoupatrovou stavbu se sedlovou střechou a hlubokým obranným příkopem s parkánem. Tvrz pochází pravděpodobně z první poloviny 15. století, přestavěna byla v 16. století. Z této přestavby pocházejí dvě gotická ostění u hlavního vchodu do přístavby a do valbou sklenuté komory v prvním patře. Hlavní budova tvrze byla v každém patře rozdělena na tři místnosti; klenutá místnost měla malá štíhlá okénka, větší síň je osvětlena třemi velkými okny s vyzděnými sedátky ve špaletách. Roku 1544 byla ves prodána Divišovi Boubínskému z Újezda, a v roce 1623 Janovi st. Častolárovi z Dlouhé Vsi, roku 1665 pak Hýzrlům z Chodů. Roku 1693 byla ves připojena k Vlachovu Březí. Návesní kaple svatých Andělů Strážných, s oltáříkem ve stylu selského baroka, pochází z první poloviny 19. století a je dílem zednického mistra Jakuba Bursy. Usedlost čp. 4 byla vystavěna ve stylu selského baroka a je pozdní prací Jakuba Bursy, z roku 1857. Ve vsi stojí špýcharový dům s obytnou světnicí a valbou zaklenutou sýpkou (ÚSKP, 2022).

Dub; První zmínky o tvrzi v Dubu pochází z 16. století. Podle Dubu se píše např. Dubští z Třebomyslic, ale majitelé se často střídali. Nejvýznamnější přestavby pochází ze začátku 17. století (na renesanční zámek) za Pavla Kavky z Říčan, další novogotická přestavba proběhla podle projektu Josefa Niklase za Mořice z Hoenigsteinu, který zámek vlastnil v letech 1839–1865. Zámek je patrová čtyřkřídlá budova v novogotickém slohu, situovaná do parčíku obehnaného zdí, která přiléhá k místnímu náměstí. Chráněn jako kulturní památka České republiky je od r. 1963 (ÚSKP, 2022). Část Dubská Lhota je malá ves s charakteristickou zástavbou usedlostí kolem kapkovité návsi s kaplí a křížem. Významná tříkřídlá uzavřená venkovská usedlost, se štukovou výzdobou vjezdové brány, se nachází na jihozápadní straně návsi (ÚSKP, 2022). Část Dvorec je lánová ulicová ves s velkými usedlostmi s dvory, při cestě ve vsi stojí novorománská kaple.

Bušanovice, ves zmíněná již v r. 1315 s významnými lidovými stavbami, především usedlostí čp. 12, čp. 13, čp. 27 a portálem sýpky u čp. 1 (ÚSKP, 2022). Částmi obce jsou vsi Horní a Dolní Nakvasovice s cenou strukturou osídlení a dochovanou plužinou.

Tvrzice, střepey ze sídliště z doby hradištní ve vsi objevil slavný jihočeský archeolog Bedřich Dubský. První písemná zmínka o obci pochází z roku 1315 a dokládá založení „*Twrzicze*“ královnou Eliškou Přemyslovnou, manželkou Jana Lucemburského. Podle urbáře hlubockého panství (založeného roku 1490, *Registra hlavnie zbožie Hlubockého*) obsahovalo panství několik rychtářství, přičemž ves Tvrzice byla přidělena rychtářství Milejovskému. V roce 1552 byla odprodána ves Tvrzice z hlubockého panství Vilémovi z Rožmberka. V urbářích z roku 1580, 1589 a 1593 je ves Tvrzice uváděna jako součást panství Helfenburk. V obci stávala středověká tvrz v místech dnešního dvora. Díl tvrzický panství rožmberského, obsahující vsi Bohunice, Tvrzice, Bušanovice, Všechlapy a Kamennou, koupili za 6900 kop míšeňských od Petra Voka z Rožmberka 9. srpna 1595 Jindřich s Adamem Chřepickým z Modliškovic. Jindřich s bratrem Václavem zde pak vystavěli renesanční tvrz. Na tvrzi existoval v letech (asi 1600 až 1680) pivovar. Dvůr tvrzického velkostatku dostal po přestavbě za Dietrichsteinů barokní ráz. V polích U větrníku bývalo do poloviny 20. století větrné kolo, které čerpalo vodu ze studně až do statku. Na cestě k Dubu stojí kříž s profilovaným kamenným podstavcem. Naproti dvoru je chaoticky neuspořádaná náves s novorománskou kaplí a v okolí několik hodnotných zemědělských usedlostí, čp. 7, 9, a 11, jsou kulturními památkami (ÚSKP, 2022).

Předslavice, nejstarší písemná zmínka o obci pochází z roku 1352. Nejstarší kostelík stál na kopci severně od vsi, jenž se dodnes nazývá Kostelec a stojí na něm pseudorománská rotunda - kaple Sv. Václava, z první poloviny 20. století. Mezi významné stavby ve vsi patří Kostel Nejsvětější Trojice s farou, hřbitov s kostelem svatého Václava, brány usedlostí čp. 4 a čp. 18 (ÚSKP, 2022).

Čepřovice (Strakonicko) založila na počátku čtrnáctého století královna Eliška Přemyslovna. Roku 1595 vesnici koupil od Petra Voka z Rožmberka Arnošt Vítanovský z Vlčkovíc na Nihošovicích. Renesanční panské sídlo s kaplí založil jeho syn Mikuláš, v době okolo roku 1605. Příslušníkům rodu Vítanovských z Vlčkovíc patřily Čepřovice až do roku 1682, kdy je Johanka Magdaléna Vítanovská, rozená Harrasová, vdova po Ignáci Jetřichovi

Vítanovském, prodala Františku Jiřímu Doudlebskému z Doudleb. O tři roky později statek koupil hrabě Gundakar z Ditrichštejna, připojil jej k Vlachovu Březí, a tvrz tak ztratila svou sídelní funkci. V dochované podobě má tvrz obdélný půdorys s rozměry 44 × 16 metrů. Historické konstrukce jako klenby a trámové stropy, jsou lépe dochované v jižní části budovy (čp. 59). Na fasádě jsou patrné pozůstatky renesanční sgrafitové rustiky (Tříška, 1986; ÚSKP, 2022). Mimo tvrz čp. 59 a čp. 60 se v obci dochovala usedlost čp. 17 a v místních částech Jiřetice a Koječín dvě usedlosti od mistra zednického Jakuba Bursy, z let 1843 (čp. 4) a 1852 (čp. 12). Část Jiřetice a část Koječín byly vyhlášeny vesnickými památkovými zónami s hodnotnými zděnými selskými usedlostmi, v seskupeních obklopujících návesní prostory (ÚSKP, 2022).

Litochovice (Strakonicko) jsou zmiňovány r. 1400. V obci se dochoval Měšťanský dům – sídlo správce pražské kapituly z 16. století a cenná venkovská usedlost s branou ve stylu lidového baroka. Správcovská budova je malým neopevněným šlechtickým sídlem, které bylo postaveno v první čtvrtině 16. století. Velmi cenná je dochovaná dispozice, interiéry včetně konstrukcí (klenby, trámové stropy, podlahy, krov) a prvky (portály, dveře, okna). Venkovská usedlost v intravilánu obce je datována do první poloviny 19. století a je tvořena obytnou budovou a hospodářskými objekty. Obytné stavení a brána má zachovalý, bohatě profilovaný volutový štít lidového baroka. Část obce, ves Střítež, má zachovalý obloukový půdorys návsi, se statky seskupenými okolo. Usedlost čp. 8 je kulturní památkou. Nad vsí na vrchu Vráž je poutní kaple P. Marie, s křížovou cestou Dobrá Voda. (ÚSKP, 2022).

Zálezly; první písemná zmínka o obci pochází z roku 1370 a to v podobě přídomku Jana ze Zálezel. Od roku 1460 byly v držení příslušníků rodu z Prostého až do konce 16. století, kdy je vyženil a poté prodal Vratislav z Mitrovic. Od roku 1597 se střídali majitelé, kteří zde sídlili pouze občas. Významným držitelem Zálezel byl Jindřich Michal Hýzrle z Chodů a hejtman prácheňského kraje Jan Oldřich Malovec na Zálezlích a Zdíkově (1663). Roku 1697 získal ves Jan Václav Býšovec z Býšova, a v letech 1705–1791 připadla Zádubským ze Schönthalu. Po nich převzala Zálezly hrabata Sickingenové, a v letech 1835–1837 připadly Josefu Dresslerovi. Za vlastnictví tohoto pražského obchodníka potlačilo vojsko rebelii lčovických a malenických poddaných. V roce 1883 koupil Zálezly společně s Lčovicemi projektant pražského Národního divadla Josef Zítek a vlastnil je až do své smrti v roce 1909. Na počátku 20. století vlastnila dvůr rodina Trittů. V polovině 19. století se Zálezly staly samostatnou obcí a připadly k soudnímu okresu Volyně, v letech 1949–2002 byly součástí okresu Prachatice.

Ves má zachovalou urbanistickou strukturu s podlouhlou návsi, s kaplí sv. Jana Nepomuckého a pomníkem obětím 1. světové války. Kamenná stavba tvrze vznikla pravděpodobně v pohusitské době, před rokem 1460. Z této doby se zachovala část věžového paláce s dovnitř otevřenou baštou. Do dnešních dnů se z původně středověkého sídla v objektu čp. 45 dochovalo přestavěné renesanční jádro, které se dodnes užívá k bydlení. Podsklepené věžovité obydlí na půdorysu čtverce stojí v jižní části vsi, v areálu rozparcelovaného poplužního dvora. Ve zvýšeném přízemí se nachází místnost s pozdně gotickou a renesanční valenou klenbou, s koutovými výsečnicemi a se vzorcem hřebínků. Dochována jsou střílnová okénka a kamenné krakorce bývalého prěvetu. Palác tvrze měl horní polopatro, střecha byla stanová, pravděpodobně s atikou, hlavní patro zpřístupňovala pavlač. Podoba tvrze je vyobrazena v cestopise Jindřicha Hýzrle z Chodů z roku 1612. V obci se dochovala řada významných objektů, chráněných jako kulturní památky; škola podle návrhu arch. Zítka, venkovské usedlosti v částech Bolíkovice a Kovanín, boží muka a nad obcí jedno z největších pravěkých hradišť v jižních Čechách, z doby Halštatské a Laténské, ve strategické poloze na vrcholu kopce Věneč (765 m.n.m.). Členité trojdílné hradiště se skládá z malé okrouhlé akropole, chráněné z obou stran níže položenými předhradími (ÚSKP, 2022).

Chocholatá Lhota. První písemná zmínka o vesnici pochází z roku 1514. Do roku 1594 patřila panství Rožmberskému, v témže roce prodána Silvestrovi Mlázovskému z Těšnice. Pravděpodobně v 16. století zde byla postavena tvrz (postavit ji nechal Silvestr Mlázovský nebo Budkovští z Budkova). V roce 1656 byla Lhota prodána Václavem Hýzrlem z Chodů Alžbětě Volfomíně Hýzrlové z Dubé. Později byl statek připojen k panství Vlachovo Březí. Tvrz se nacházela v místě dnešní sýpky – dvoupatrové budově, kde je patrné jednoduché kvádrování z počátku 18. století. Do vchodu u domu čp. 3 je vsazeno kamenné, goticky profilované a do půlkruhu sklenuté ostění, nejspíš z nedalekého Helfenburku. Od roku 1958 patří tvrz mezi kulturní památky. Po požáru vsi roku 1861 zde proběhla rozsáhlá přestavba domů, v tzv. selském baroku, Jakubem Bursou. Lhotecké štíty patřily k poslednímu období jeho tvorby, kdy štíty složitě členil (ÚSKP, 2022).

Vsi Horní Kožlí, Dolní Kožlí a Mojkov jsou malé návesní vsi s návesními kaplemi, na jižním úpatí pod vrchem Běleč, kde snad stávalo prehistorické hradiště. V lese jsou dochovány a památkově chráněny zbytky kamenných, na sucho kladených zdí (ÚSKP, 2022). V okolí vsí je dochován charakteristický systém plužin.

Budkov; první písemná zmínka o obci Budkov pochází z roku 1354, kdy se připomíná Otakar z Budkova a v letech 1370–1373 tu sídlil Albert z Budkova. Spolu s jeho synem Jenišem pak držel sídlo Hrzek z Turového, který byl předkem rodu Budkovských z Budkova. Za Hynka z Budkova se zde v roce 1468 poprvé uvádí tvrz, když ji vypálili bavorští křižáci. Ti vypálili nejen tvrz, ale i přilehlou ves. V letech 1485–1518 ves vlastnil Hrzek z Budkova a posledním zdejším majitelem z rodu Budkovských z Budkova byl Mikuláš. V letech 1618–1620 se zúčastnil stavovského povstání, za což mu byl všechn majetek zkonfiskován. Roku 1620 vlastnil statek Don Martin de Huerta a v roce 1622 ho prodal Anně Maxmiliáně Kateřině Hýzřlové z Chodů, rozené ze Šenova. Roku 1675 byl statek s tvrzí prodán Karlu Leopoldovi hraběti Caretto z Milessima, který jej připojil k Vlachovu Březí.

Tvrz v Budkově se připomíná ve druhé polovině 14. století. V roce 1468 byla vypálena bavorskými křižáky. Krátce poté byla opět obnovena a prošla pozdně gotickými a renesančními změnami v podobě vstupního portálu, ostění do komory a na klenbách v přízemí. Tvrz původně měla hrazené předdvorí včetně obvodového vodního příkopu. Funkci sídla přestala tvrz plnit krátce po roce 1620 a v průběhu 17. století se od barokní úpravy užívala jako sýpka (dnes součást čp. 29). Objekt bývalé tvrže je situován ve východní části obce. Je to dvoupatrová budova, krytá vysokou valbovou střechou. Ve vsi se nachází také areál usedlosti se zachovaným obytným domem, do dnešní podoby vystavěným roku 1860 Jakubem Bursou, v jádru je však starší. U vsi stojí vodní mlýn, zděná renesanční stavba z roku 1557 s raně barokním štítem, která byla postavena v bažině a podložena dubovými kmeny. Mlýn se nachází východně od obce u Budkovského rybníka. Obytné stavení s mlýnicí, dochované z původně většího souboru budov, je památkově hodnotným objektem. Malebný východní štít s volutami je kvalitním dokladem tvorby 1. poloviny 19. století. Při silnici do Vlachova Březí a Chluman u výklenkové kapličky, asi půl kilometru západně od vesnice, roste památný strom Budkovská lípa. Drobná výklenková kaple stojí pod stromy u silnice z Budkova na Vlachovo Březí; je ukázkou tradiční lidové barokní stavby, postavené na trojúhelném půdorysu, s dochovaným členěním lizénovými rámy, mohutnou korunní římsou a s nikami v každé stěně (ÚSKP, 2022; Wikipedia, 2022).

Těšovice; první písemná zmínka o vsi Těšovice je z roku 1356. Do roku 1501 byly Těšovice v majetku pražské Vyšehradské kapituly. Poté byl sto let vlastníkem rod Rožmberků. Roku 1602 Petr Vok z Rožmberka prodal Těšovice s celým zadluženým prachatickým panstvím císaři Rudolfu II. Po bitvě na Bílé Hoře věnoval r. 1622 císař Ferdinand II. Těšovice jako součást panství Prachatice – Volary rodu Eggenbergů. Ve vsi s malou trojúhelníkovou návší s kaplí z 19. století a křížem se dochovala řada hodnotných usedlostí, dva vodní mlýny a kaplička P. Marie Pasovské při rozcestí u cesty na Běleč (ÚSKP, 2022).

Žichovec je malá ves u Strunkovic nad Blanicí, se zachovalou strukturou zástavby venkovských usedlostí s dvory a malou trojúhelníkovou návší, ve středu vesnice s kaplí sv. Jana Křtitele. U vsi samostatně u cesty stojí výklenková kaplička sv. Jan Nepomuckého, chráněná jako kulturní památka (ÚSKP, 2022).

Jednotka HiKK Historické plužiny (Typ 08 Krajina strukturálně výrazných plužin)

Území s dochovanou strukturálně výraznou historickou plužinou a s prvky členění plužiny, dotvářející prostorovou strukturu krajiny a projevující se v obrazu krajiny. Hranice parcel jsou zpravidla vymezeny mezemi, agrárními valy, kamennými snosy a keřovou či stromovou vegetací (Ehrlich et al., 2020). Plužiny lze identifikovat na ortofoto a LIDARových snímcích, a to i v lokalitách sekundárně zarostlých lesem. Členění plužiny je často dochováno na podstatné části daného katastrálního území. Analýzami byla identifikována řada lokalit s dochovanou plužinou v obrazu krajiny. Základní členění plužiny na jednotlivé tratě, ohraničené nejčastěji cestami či vodotečemi, v těchto identifikovaných oblastech ve velké míře či alespoň z velké zčásti přetrvalo (Ehrlich et al., 2020), často především díky vizuálnímu uplatnění porostních příznaků jak *in situ* (Bayer, Beneš, 2004; Baudry, Bunce, 2000; Burel, Baudry, 1995; Deutscher, 2014; Eyre, 1955; Merot, 1999; Rippon, 2008; Sadravetzová, 2015; Sklenička, 2009; Šitnerová, 2020; Zimová, 2013), tak také na ortofotosnímcích, snímcích Lidarového a družicového snímkování povrchu země. Přestože jednotlivé oblasti plužin na sebe v krajině prostorově navazují, či v minulosti navazovaly, pro zjednodušení je lze v rámci celku Helfenbursko rozdělit do

následujících jednotek. Krajiny strukturálně výrazných plužin se v obrazu analyzované krajiny celku Helfenbursko charakteristicky projevují v krajinných prostorech jednotek HiKK: **Husinecko – Vítějovicko** na severovýchod od Prachatic, s charakteristickou strukturou plužiny (Kuča, 2014; Kuča, 2022), na územích katastrů obcí Husinec, Těšovice, Strunkovice nad Blanicí, Hracholusky, Vítějovice, Žernovice a **Bošicko – Setěchovicko – Nakvasovicko**, s velmi charakteristickou strukturou plužiny kolem Mářského vrchu a prehistorického hradiště Věneč, zhruba mezi městy Vimperk, Čkyně a Vlachovo Březí, zahrnující severozápadní část ORP Prachatice. Oblast dále pokračuje svou větší částí mimo ORP Prachatice na Vimpersko, Česticko, Vacovsko, Stašsko, Soběšicko, Strašínsko, Kašperskohorsko, a dále krajinou podhůří Šumavy na Sušicko a Klatovsko. V identifikované oblasti celku Helfenbursko na území ORP Prachatice a v přilehlém okolí se nejvýrazněji dochované plužiny projevují především v okolí obcí Dolní a Horní Kožlí, Mojkov, Lštění, Radhostice, Budilov, Bošice, Bohumilice, Boubská, Lčovice, Zálezly, Setěchovice, Horní a Dolní Nakvasovice, Uhřice a Doubrava. (GoogleEarth, 2017-2022; Archiv CUZK, 2022; Land Survey Office, 2022, digitální model reliéfu ČÚZK DMR 5G).

Jednotka HiKK Vrchnostenská sídla a dvory (Typ 09 Krajina vrchnostenských sídel a dvorů)

Krajina jako zázemí vrchnostenského (zemanského) sídla (zámku, kláštera), obvykle spojeného s hospodářskými dvory a dalšími stavbami sloužícími k hospodaření vrchnosti. Charakteristickým znakem jsou velké scelené dominikální pozemky. Výskyt hospodářských dvorů je často vázán na výskyt kvalitní orné půdy. Účelem poplužního dvora bylo především zajištění dostatku potravin pro vrchnost a její dvůr. Přebytky z hospodaření byly určeny pro místní trh a výtěžek z prodeje produktů dvora tvořil součást příjmu vrchnosti. Rozloha dvorů bývala udávána v lánech (v 16. století přibližně 18 ha) nebo v záhonech (1 lán obsahoval 12 kop záhonů). Většina dvorů měla v době středověku a raného novověku rozlohu do pěti lánů, dvory o velikosti přes deset lánů měla obvykle jen velká panství, jaká tvořila např. rožmberské dominium. Z uvedeného lze usuzovat, že velikost území obhospodařovaného jedním dvorem byla 90 až 180 hektarů (Ehrlich et al., 2020).

Analýzy *in situ*, rešerše podkladů, map stabilního katastru, ortofotosnímků (CUZK, 2022) a družicového snímkování povrchu země (Land Survey Office, 2022; GoogleEarth, 2017-2022) prokázaly jednotku krajin vrchnostenských sídel a dvorů, související s dlouhodobými hospodářskými proměnami krajiny kolem starých venkovských sídel (Kuča, 2022; Pešta, 2003; Pešta, 2004; Pešta, 2000; Škabrada, 2021) a dvorů, jakými je v celku Helfenbursko krajina v okolí sídel a dvorů Lipovice, Dub, Tvrzice, Čepřovice, Litochovice, Zálezly, Chocholatá Lhota, Budkov, a měst Husinec, Vlachovo Březí, Strunkovice nad Blanicí (městská sídla jsou předmětem jednotky Krajina měst v příslušné kapitole níže). Uvedená panská sídla a dvory se shodují s některými sídly uvedenými a popsány v rámci jednotky Venkovská sídla Helfenburska (Typ 07 Krajina se specifickou strukturou osídlení) již výše a na tomto místě je tak předložen jen jejich stručný popis.

Lipovice, sídlo zemanského rodu Lipovských z Lipovice. Připomínají se Michálek (+1454), Chval (1513) a Markvart (+ 1461). První písemná zmínka o vsi je z r. 1386. Lipovická tvrz je příkladem malé vladcké tvrze, pravděpodobně z první poloviny 15. století, přestavěna byla v 16. století. Z této přestavby pocházejí dvě gotická ostění u hlavního vchodu do přístavby a do valbou sklenuté komory v prvním patře. Hlavní budova tvrze byla v každém patře rozdělena na tři místnosti; klenutá místnost měla malá štíhlá okénka, větší síň je osvětlena třemi velkými okny s vyzděnými sedátky ve špaletách (ÚSKP, 2022).

Dub; První zmínky o tvrzi v Dubu pochází z 16. století. Podle Dubu se píše např. Dubští z Třebomyslic, ale majitelé se často střídali. Nejvýznamnější přestavby pochází ze začátku 17. století (na renesanční zámek) za Pavla Kavky z Říčana, další novogotická přestavba proběhla podle projektu Josefa Niklase za Mořice z Hoenigsteinu, který zámek vlastnil v letech 1839–1865. Zámek je patrová čtyřkřídlá budova v novogotickém slohu, situovaná do parčíku obehnaného zdí, která přiléhá k náměstí. Chráněn jako kulturní památka České republiky od r. 1963 (ÚSKP, 2022). Na vyobrazení níže je hospodářský dvůr v Dubu.

Tvrzice; První písemná zmínka o obci pochází z roku 1315 a dokládá založení „Twrzicze“ královnou Eliškou Přemyslovnou, manželkou Jana Lucemburského. Podle urbáře hlubockého panství (založeného roku 1490, Registra hlavnie zbožie Hlubockého) obsahovalo toto panství několik rychtářství, přičemž ves Tvrzice byla přidělena rychtářství Milejovskému. V roce 1552 byla prodána ves Tvrzice z hlubockého panství Vilémovi z Rožmberka (1535–1592). V urbářích z roku 1580, 1589 a 1593 je ves Tvrzice uváděna jako součást panství Helfenburk. V obci stávala středověká tvrz v místech dnešního dvora. Dvůr tvrzického velkostatku dostal po přestavbě za Dietrichsteinů barokní ráz (ÚSKP, 2022).

Čepřovice (Strakonicko) založila na počátku čtrnáctého století královna Eliška Přemyslovna. Roku 1595 vesnici koupil od Petra Voka z Rožmberka Arnošt Vítanovský z Vlčkovic na Nihošovicích. Renesanční panské sídlo s kaplí založil jeho syn Mikuláš v době okolo roku 1605. Příslušníkům rodu Vítanovských z Vlčkovic Čepřovice patřily až do roku 1682, kdy je Johanka Magdaléna Vítanovská, rozená Harrasová, vdova po Ignáci Jetřichovi Vítanovském, prodala Františku Jiřímu Doudlebskému z Doudleb. O tři roky později statek koupil hrabě Gundakar z Ditrichštejna, připojil jej k Vlachovu Březí, a tvrz tak ztratila svou sídelní funkci. V dochované podobě má tvrz obdélný půdorys s rozměry 44 × 16 metrů. Historické konstrukce jako klenby a trámové stropy jsou lépe dochované v jižní části budovy (čp. 59). Na fasádě jsou patrné pozůstatky renesanční sgrafitové rustiky (Tříška, 1986; ÚSKP, 2022).

Litochovice (Strakonicko) jsou zmiňovány r. 1400. V obci se dochoval Měšťanský dům – sídlo správce pražské kapituly z 16. století a cenná venkovská usedlost s branou ve stylu lidového baroka. Správcovská budova je malým neopevněným šlechtickým sídlem, které bylo postaveno v první čtvrtině 16. století. Velmi cenná je dochovaná dispozice, interiéry včetně konstrukcí (klenby, trámové stropy, podlahy, krov) a prvky (portály, dveře, okna). Venkovská usedlost v intravilánu obce je datována do první poloviny 19. století a je tvořena obytnou budovou a hospodářskými objekty. Obytné stavení a brána má zachovalý bohatě profilovaný volutový štít z období lidového baroka (ÚSKP, 2022).

Zálezly, první písemná zmínka o obci pochází z roku 1370 a to v podobě přídomku Jana ze Zálezel. Od roku 1460 jsou v držení příslušníků rodu z Prostého a to až do konce 16. století, kdy je vyženíl a poté hned prodal Vratislav z Mitrovic. Od roku 1597 se střídají majitelé, kteří zde sídlili pouze občas. Významným držitelem Zálezel byl Jindřich Michal Hýzrle z Chodů a hejtman prácheňského kraje Jan Oldřich Malovec na Zálezlích a Zdíkově (1663). Roku 1697 získal ves Jan Václav Býšovec z Býšova a v letech 1705–1791 připadla Zádubským ze Schönthalu. Po nich převzala Zálezly hrabata Sickingenové a v letech 1835–1837 připadly Josefu

Dresslerovi. V roce 1883 koupil dvůr Zálezly společně se Lčovicemi projektant pražského Národního divadla Josef Zítek a vlastnil je až do své smrti v roce 1909. Na počátku 20. století vlastnila dvůr rodina Trittů. V polovině 19. století se Zálezly staly samostatnou obcí a připadly k soudnímu okresu Volyně, v letech 1949–2002 byly součástí okresu Prachatice. Kamenná stavba tvrze vznikla pravděpodobně v pohusitské době před rokem 1460. Z této doby se zachovala část věžového paláce s dovnitř otevřenou baštou. Do dnešních dnů se z původně středověkého sídla se v objektu čp. 45 dochovalo přestavěné renesanční jádro. Podsklepené věžovité obydlí na půdorysu čtverce stojí v jižní části vsi, v areálu rozparcelovaného poplužního dvora. Ve zvýšeném přízemí se nachází místnost s pozdně gotickou a renesanční valenou klenbou, s koutovými výsečnicemi a se vzorcem hřebínků. Dochována jsou střílnová okénka a kamenné krakorce bývalého prevetu. Palác tvrze měl i horní polopatro, střecha byla stanová, pravděpodobně i s atikou, hlavní patro zpřístupňovala pavlač. Podoba tvrze je vyobrazena v cestopise Jindřicha Hýzrla z Chodů z roku 1612 (ÚSKP, 2022).

Chocholatá Lhota. První písemná zmínka o vesnici pochází z roku 1514. Do roku 1594 patřila panství Rožmberskému, v témže roce prodána Silvestrovi Mlazovskému z Těšnice. Pravděpodobně v 16. století zde byla postavena tvrz (postavit jí nechal Silvestr Mlazovský nebo Budkovští z Budkova). V roce 1656 byla Lhota prodána Václavem Hýzrlm z Chodů Alžbětě Volfomíně Hýzrlové z Dubé. Později byl statek připojen k panství Vlachovo Březí. Tvrz se nacházela v místě dnešní sýpky – dvoupatrové budově, kde je ještě dnes patrné jednoduché kvádrování z počátku 18. století. Do vchodu do domu čp. 3 vsazeno kamenné, goticky profilované, do půlkruhu sklenuté ostění, nejspíš z hradu Helfenburku. Od roku 1958 patří tvrz mezi kulturní památky (ÚSKP, 2022).

Budkov; objekt bývalé tvrze je situován ve východní části obce. Je to dvoupatrová budova, krytá vysokou valbovou střechou. První písemná zmínka o obci Budkov pochází z roku 1354, kdy se připomíná Otakar z Budkova a v letech 1370–1373 tu sídlil Albert z Budkova. Spolu s jeho synem Jenišem pak držel sídlo Hrzek z Turového, který byl předkem rodu Budkovských z Budkova. Za Hynka z Budkova se zde v roce 1468 poprvé uvádí tvrz, když ji vypálili bavorští křižáci. Ti vypálili nejen tvrz, ale i přilehlou ves. Krátce poté byla opět obnovena a prošla pozdně gotickými a renesančními změnami v podobě vstupního portálu, ostění do komory a na klenbách v přízemí. Tvrz původně měla hrazené předdvoří včetně obvodového vodního příkopu. V letech 1485–1518 ves vlastnil Hrzek z Budkova a posledním zdejším majitelem z rodu Budkovských z Budkova byl Mikuláš. V letech 1618–1620 se zúčastnil stavovského povstání, za což mu byl všechn majetek zkonfiskován. Roku 1620 vlastnil statek Don Martin de Huerta a v roce 1622 ho prodal Anně Maxmiliáně Kateřině Hýzrlové z Chodů, rozené ze Šenova. Roku 1675 byl statek s tvrzí prodán Karlu Leopoldovi hraběti Caretto z Milessima a ten ho připojil k Vlachovu Březí. Funkci sídla přestala tvrz plnit krátce po roce 1620 a v průběhu 17. století se od barokní úpravy užívala jako sýpka (dnes součást čp. 29). (ÚSKP, 2022; Wikipedia, 2022).

Jednotka HiKK Pastviny a louky (Typ 14 Krajina pastvin a luk).

Krajina s plošnou převahou či výrazným podílem pastvin a luk, dokládající historický způsob využití pro produkci píce, sena a pastvu dobytka. Nepatří sem tedy krajiny, kde louky či pastviny recentně nahradily pole. Identifikována byla velmi rozsáhlá jednotka, prostorově rozptýlená a pestrá mozaika krajiny pastvin a luk v rámci celého ORP Prachatice, která ve víceméně spojitém systému charakteristicky doprovází nivní polohy přítomných řek, říček a potoků v povodí Blanice a zčásti Volyňky v prostoru dotčeného celku Helfenbursko. Jedná se o prostory pastevní a luční krajiny v okolí Strunkovic nad Blanicí, Budkova, Těšovic, Husince, Chluman, Vlachova Březí, Horního a Dolního Kožlí, Mojkova, Lštění, Radhostic, Libotyně, Uhřic, Doubravy, Bolíkovice, Setěchovic, Horních a Dolních Nakvasovic, Kovanína, Zálezle, Benedy, Bušanovic, Želibořic, Újezdce, Konopiště, Dubu a Lipovic. V současné době v rámci jednotky orná půda není využívána v tak velké míře jako v minulosti, kdy louky a pastviny doprovázely především užší nivy vodních toků (potoky Libotyňský, Černý, Dubský, Radhostický, Setěchovický, Tvrzický a jejich drobné přítoky), jak to dokládají mapy stabilního katastru (CUZK, 2022), a velké její rozlohy byly novodobě převedeny na louky a pastviny (GoogleEarth, 2017-2022; Corine, 2022; CUZK, 2022).

Jednotka HiKK Obory a lesy (Typ 15 Krajina obor a lesů)

Krajiny dokládající historický způsob pěstování lesa a na něj navazující využití a zpracování dřeva. Území s výraznou převahou velkých porostních celků hospodářských lesů, významně ovlivňujících charakter krajiny. Lesní celky jsou dlouhodobě stabilní a vykazují znaky historického způsobu využití krajiny. Specifickou variantou lesní krajiny je krajina pro chov a lov zvěře – obory či bažantnice. Je to krajina záměrně utvářená v souladu s dobovým způsobem chovu lovné zvěře a jejího lovu, zřízená obvykle v rámci širšího krajinného prostředí rezidenčního nebo sezonního panského sídla. Co do vzhledu má lovecká krajina obvykle lesnatý charakter s určitým podílem otevřených (zemědělských a vodních) ploch. Obory a bažantnice jsou funkčně a prostorově organizovány a mohou být cíleně geometricky organizovány (například hvězdicí průseků), ale tato forma má primárně praktický účel při lovech nebo při péči o les. Formování obor někdy vykazuje i volnou přírodní formu, popřípadě kombinaci obou pojetí (Ehrlich et al., 2020).

Analýzy prokázaly pestrá a spojitá jednotka jako soustavu krajin lesů a obor, morfologicky vycházející z utváření reliéfu krajiny Šumavského podhůří, s lesními enklávami hřbetů a vyvýšenin Netonické a Bavorovské vrchoviny; Mářského vrchu, Bělče a Kokovce západně od Vlachova Březí, Spálené a Glorietu jižně od Dubu a Lesného, Helfenburku, Duškovce, Chmelovky, Skalky, Červené, Vráže a Čihadla, severně od Dubu a Čepřovic. Na severu ORP, v celku Helfenbursko, je zastoupení krajiny lesů a obor fragmentovanější, v převládající matici pastvin a luk, a polních enkláv se zastoupením orné půdy (Corine, 2022; GoogleEarth, 2017-2022; CUZK, 2022). Využití lesů k lovu zvěře je charakterizováno krajinářskými úpravami především v okolí panského sídla v Dubu, v lokalitách Hájků, Hajní Hory, Spálené, Glorietu, s přílehlou fořtovnou v lokalitě U Fořtovny pod vrchy Hájek, Hajní Hora, Spálená (595 m.n.m.) a Gloriet. V okolí zámku a parku jsou čitelné geometrizované rysy krajinné kompozice, organicky přetvářené během historických proměn krajiny, s geometrickou krajinnou osou cesty s alejí vedoucí od zámeckého hospodářského dvora k lesu na vrchu Hájek. Zde se dochovaly prvky krajinářské kompozice v podobě luční partie ohraničené lesními porosty, rybník s hrází, odkud byla odváděna voda ke komplexu zámku, do zámecké zahrady a parku.

Pod vrchem Hájek se v lese dochoval židovský hřbitov z počátku 18. století (ÚSKP, 2022) a níže v přílehlé hospodářské krajině pak geometrizované osy alejových cest vedoucích k bývalému ovčínu a k lesovně, v místě zvaném Pod Ovčínem (GoogleEarth, 2017-2022; CUZK, 2022). Romantický život na zámku a velkostatku

Dub a v okolí za doby rytíře Moritze z Honigsteinu popsal Bohumil Havlas, rodák z nedalekých Strunkovic nad Blanicí, v románu Tiché vody: „V údolí vroubeném západně i východně chlumpy, lesem porostlými, v údolí tonoucím v rouše polních plodin, v rouše stromů a bujné květeny, choulí se vesnička jak pěnkavčí hnízdo v zeleném hávu bujné hruše. Toť DUB. ... Neznám vnadnějšího letního sídla v Čechách“. Spodní hranice lesa je na analyzovaném území charakterizována nadmořskou výškou cca 500 - 550 m.n.m., ve vyšších polohách se vesměs nachází souvislejší plochy lesů. Krajina lesů a obor v nižších polohách tvoří rámec krajině pastvin a luk, s rozptýlenou vegetací plužin a reliktních plužin, tyto typy na sebe navazují a přecházejí jeden v druhý; místy je pak krajina pastvin a luk v celku Helfenbursko nahrazena plochami orné půdy.

Jednotka HiKK Město Husinec (Typ 17 Krajina města)

Historická městská krajina je výsledkem historického vrstvení kulturních a přírodních hodnot a atributů, které zahrnují jak historické centrum, tak širší městský kontext a jeho geografické prostředí, krajinný rámec. Krajinu města lze vymezit prakticky pro každé město (velké i malé), ale z hlediska památkové péče to má význam jen tam, kde souhrn urbanizovaného území a okolní krajiny, tedy obraz města v krajině, vykazuje významné kulturní hodnoty. Krajina města zahrnuje i nehodnotnou zástavbu, neměla by však v krajinném kontextu být rušivá (Ehrlich et al., 2020). Identifikovány v rámci jednotky byly v celku Helfenbursko tři relevantní jednotky, krajiny měst Husince, Vlachova Březí a Strunkovic nad Blanicí.

Jednotka HiKK město Husinec leží na řece Blanici, v nadmořské výšce 504 m.n.m. Žije zde 1 400 obyvatel. Historické jádro města je od roku 2003 městskou památkovou zónou. První písemná zmínka o obci pochází z roku 1291. Roku 1359 byl Husinec povýšen na město a roku 1369 se zde údajně narodil Jan Hus. Během 14. století byl Husinec s řadou okolních obcí připojen pod správu feudálního panství při hradu Hus. Roku 1455 panství Hus získal Oldřich z Rožmberka a panství bylo připojeno k panství Vimperskému. V Husinci se nachází rodný dům mistra Jana Husa a řada nemovitých kulturních památek, včetně několika kostelů, radnice, měšťanských domů a soch (ÚSKP, 2022).

Jednotka HiKK Město Vlachovo Březí (Typ 17 Krajina města)

Vlachovo Březí se nachází 4 km severozápadně od Husince a 8,5 km od Prachatic, v nadmořské výšce 525 m.n.m., v Šumavském podhůří při Libotyňském potoce v povodí řeky Blanice. Žije zde přibližně 1 700 obyvatel. Vznik Vlachova Březí se datuje do druhé poloviny 13. století. První písemná zmínka o existenci kostela a faráře je z roku 1359, kdy bratři Jan, Konrád a Ješek z Březí dosadili na zdejší faru kněze Oldřicha z Březí. Linhart z Březí, je k roku 1380 uváděn jako purkrabí na nedalekém Helfenburku. Kolem roku 1383 přešlo Březí do držení rodu Malovců z Chýnova a po Vlachovi (Vladislavovi) Malovcovi získala ves roku 1415 jméno Vlachovo Březí. Roku 1538 povýšil český král Ferdinand I. Vlachovo Březí na městečko, na počátku 18. století žilo v městečku 6 tkalců, 4 soukeníci, 2 kováři, 2 krejčí, cihlář, hrnčíř, řezník, zámečník a zedník.

V roce 1868 povýšil český král a rakouský císař František Josef I. Vlachovo Březí na město. Historické jádro města je městskou památkovou zónou. Součástí MPZ Vlachovo Březí je barokní Kaple sv. Ducha s křížovou cestou a množství dalších nemovitých kulturních památek, registrovaných v ústředním seznamu kulturních památek ČR. Patří sem dále bývalá kovárna, zámek s pivovarem, fragment hradební zdi, socha sv. Jana Nepomuckého na náměstí, děkanství, kostel Zvěstování Panny Marie, socha Panny Marie, řada měšťanských domů a venkovských usedlostí, hřbitov, židovský hřbitov či výklenková kaplička sv. Anny (Sedláček, 1998; Starý, 1988; ÚSKP, 2022). V katastru Vlachovo Březí je evidováno množství nemovitých kulturních památek, jak v rámci městské památkové zóny, tak samostatně.

Jednotka HiKK Městys Strunkovice nad Blaníci (Typ 17 Krajina města)

Strunkovice nad Blaníci se nachází na řece Blanici, v podhůří Šumavy, deset kilometrů severovýchodně

od okresního města Prachatic. První písemná zmínka o obci pochází z roku 1227. Status městyse, navrácený obci 10. října 2006, byl udělen již v polovině 14. století. Právo užívat vlastní pečeť vydali Rožmberkové roku 1504. Kostel sv. Dominika tvoří dominantu náměstí. Původně gotická stavba s přestavbami si uchovala některé cenné původní prvky, k nejcenějším patří profilovaný půlkruhový románsko - gotický vstupní portál s talířovitými hlavicemi, kamenný portál do sakristie, žebrová křížová a paprscitá klenba v presbytáři, kamenná kružba východního okna, valené klenby sakristii a předsíni, hudební kůr i další autentické konstrukce a materiály. Areál kostela je hlavním prvkem urbanistické struktury obce a společně s blízkou farou tvoří jádro sídla (Kudrnáč, 1998). V katastru Strunkovic nad Blaníci je evidována řada nemovitých kulturních památek.

Jednotka HiKK Povrchová těžba zlata (Typ 22 Krajina povrchové těžby)

Jde o krajiny převážně velkoplošné povrchové těžby v nevelkých hloubkách, kde se vyplatilo provést plošnou skrývku a těžít v otevřené jámě. Typu krajiny povrchové těžby odpovídá jednotka historického rýžování zlata přímo v Těšovicích na řece Blanici. První písemná zmínka o vsi Těšovice pochází z roku 1356 a až do roku 1501 byly Těšovice v majetku pražské Vyšehradské kapituly. Poté byl sto let vlastníkem rod Rožmberků. Roku 1602 Petr Vok z Rožmberka prodal Těšovice s celým zadluženým prachatickým panstvím císaři Rudolfovi II. Po bitvě na Bílé Hoře věnoval r. 1622 císař Ferdinand II. Těšovice jako součást panství Prachatic – Volary rodu Eggenbergů. Rýžování a těžba zlata na řece Blanici a jejích přítocích má tradici od dob prehistorických, největšího rozmachu doznala během středověku a v renesanci. Popisovaná jednotka pokračuje v tomto smyslu oběma směry povodí Blanice a její detailní popis je předmětem textu ke krajinnému celku Prachaticko. Rýžování a povrchová těžba zlata je v celém povodí Blanice zpřítomněno rýžovnickými sejpy, v rozsahu od šumavské obce Zbytiny až po Protivín a Písek. Relikty sejpů jsou významnými archeologickými lokalitami, které jsou chráněné jako území s archeologickými nálezy, v některých případech i jako kulturní památky.

Jednotka HiKK Kamenolomy (Typ 23 Krajina kamenolomů)

Krajina s těžbou kamene, převážně povrchovou, méně často i podzemní. Kamenné lomy jsou díky pevnosti materiálu dlouhodobě udržitelné v podobě po ukončení těžby. Některé lomy a jejich koncentrace na menším území jsou velmi působivé. Řada takových míst je již druhotně naturalizovaná, často jsou vytěžené lomy zaplaveny vodou. Na území celku Helfenbursko kamenolomy sledují výskyt těžby pararul, jako kameniva v kamenolomu území krajiny u Husince – Těšovic. V okolí, především v nedaleké Bělči probíhala historická těžba granitu s turmalínem a amfibolitickým pegmatitem. Na Kozím vrchu se dále těžil allanit, granát z granulitu, chondroit, kalcit, mastek, růžová zrnka rhodonitu, titanit a turmalin granulitu pak na Bábí. V nedaleké Bělečské Lhotě albit v křemenné žíle, tuha v rule, granát a turmalín v granulitu, turmalín v pegmatitech a pyrit opět na Bábí. Na okraji obce v průmyslovém areálu dnes provozuje svou činnost několik soukromých firem zpracovávajících kámen těžený v místním lomu, ve kterém byla obnovena těžba clonovými odstřely v roce 2006 (Betonserver, 2022; Kamenolomy, 2022; GoogleEarth, 2022; Wikipedia, 2022).

Jednotka HiKK Krajina svatého Vojtěcha (Typ 28 Krajina mýtů a legend)

Krajina asociovaná s dějištěm mýtických nebo legendistických událostí, včetně legend o světcích. Jedná se o krajinu, která byla dějištěm událostí známých z národní mytologie, lidové tradice nebo legend. Asociace jsou často navázány na výrazný přírodní jev a odrážejí se v kulturních projevech v krajině. Pověst, mytologický nebo legendistický příběh jsou v krajině připomínány většinou drobnými památkami a místními názvy (Ehrlich et al., 2020). Analýzami a průzkumy byla identifikována jednotka HiKK, Krajina sv. Vojtěcha. Jedná se o krajinu spojenou se svatým Vojtěchem, krajinu Svatovojtěžského kultu s relevantními, legendu dokládajícími sakrálními objekty a místem slavných lidových poutí. Tato oblast krajiny je charakterizována poutním místem Lštění (viz výše Jednotka HiKK Poutní místa Helfenburska) a souborem historických sakrálních a poutních objektů s legendou dedikovanou jak osobnosti, tak okolnímu kraji (s dochovanou strukturou osídlení a historicky charakteristických sídel v krajině), kterému sv. Vojtěch, podle legendy, z těchto míst při svém návratu z Říma kázal lidu. (Lštění, 1913, 2010; Kostel sv. Vojtěcha, 2021; Poutní kostel sv. Vojtěcha, 2021).

V obrazu krajiny analyzovaného celku je tato jednotka charakterizována segmentem krajiny kolem masivu Bělče, Kokovce a Hořejšího vrchu nad Lštěním a přilehlou krajinou jejich úpatí. Na jižní straně s obcemi Mojkov, Horní a Dolní Kožlí, na severní straně pak v údolích Libotyňského a Setěchovického potoka, s obcemi Doubrava, Libotyně, Radhostice, Uhřice, Bolíkovice a Setěchovice. Součástí všech těchto obcí, často s hodnotnou původní strukturou osídlení, jsou historické stavby usedlostí a četné sakrální objekty kaplí, s výjimkou Bolíkovíc, kde stojí hodnotná historická zvonice. Kaple Panny Marie v Libotyni je ukázkou lidového stavitelství. Na obrázku níže je pohled z jihu na masiv Mářského vrchu, Bělče, Kokovce a Hořejšího vrchu, s poutním místem kostela sv. Vojtěcha v Lštění, zvaném lidově svatý Vojtěch.

Celek HiKK Prachaticko

Území celku HiKK Prachaticko obsahuje komplex jedenácti identifikovaných jednotek HiKK v ORP Prachatic: TYP 05 Krajina poutních míst, TYP 07 Krajina se specifickou strukturou osídlení, TYP 08 Krajina strukturálně výrazných plužin, TYP 09 Krajina vrchnostenských sídel a dvorů, TYP 14 Krajina pastvin a luk, TYP 15 Krajina obor a lesů, TYP 17 Krajina měst, TYP 22 Krajina povrchové těžby, TYP 23 Krajina kamenolomů, TYP 26 Krajina pohraničních opevnění, TYP 34 Krajina se vztahem k významné osobnosti.

Jednotka HiKK Poutní místa (Typ 05 Krajina poutních míst)

Krajina poutních míst je vázána na poutní místa ve volné krajině. V krajině se odrážejí projevy prožívané náboženské víry i individuální zbožnosti. Důležitá je jak celková skladba poutního místa (křížová cesta, poutní kostel, další kaple apod.), tak jeho pohledové uplatnění v krajině. Krajina poutních míst je charakteristická sakralizací pomocí drobných i větších objektů (kříže, kapličky, kaple) a místních názvů. Protože se jedná o krajinné kompozice v okolí církevních staveb, jsou tyto kompozice v Metodice identifikace komponovaných krajin chápány jako sakrální kompozice; celá krajina je sakralizována pomocí drobných i větších objektů a místních názvů. Rovněž topografie a umístění objektů v krajině může odrážet topografii známých svatých míst nebo specifickou topografii národní/regionální/lokální legendy (Ehrlich, 2020). Drobné sakrální objekty (kříže, kapličky, boží muka), představují v krajině významné stabilní orientační prvky, které jsou historicky zaznamenávány v topografických mapách. Vzhledem k jejich obecnému rozšíření v krajině je nelze použít jako primární atribut, ale po vyhodnocení jejich vzájemného vztahu a hustoty výskytu, lze spolehlivě identifikovat křížové cesty, kalvárie a další církevní objekty, které jsou atributy pro identifikaci krajin poutních míst. Poutní krajina celku Prachaticka na severu přechází u Husince do poutní krajiny celku Helfenbursko. Jedná se o krajinný komplex více poutních míst, které jako kulturně historické dominanty kraje dotváří *genius loci* krajiny celku Prachaticka, díky početnému výskytu primárních a sekundárních atributů pro tento typ krajiny.

Poutní místa **křížová cesta u Volar a poutní kostel sv. Máří Magdaleny**. Křížová cesta ve Volarech vede na úbočí vrchu Kamenáč (899 m n. m.) a tvoří ji 14 zastavení, z nichž 12 zastavení má podobu kapliček vytesaných ze tří kusů kamene dioritu. Od jedenácté kapličky vede do svahu široké kamenné schodiště lemované stěnou skalní soutěsky. Vrchol schodiště je po stranách završen podstavci soch Panny Marie a

svatého Jana Evangelisty. Kříž v nejvyšším místě nad schodištěm je dvanáctým zastavením a zdobí výjev "Ježíš na kříži umírá". Od kříže vede cesta k dioritové kapličce č. 13 představující předposlední zastavení "Ježíš snímán z kříže". Odtud vede cesta k 14. zastavení, kterým je skalka s Božím hrobem. Uvnitř jeho zdobeného výklenku se nachází kamenná socha Krista. Po roce 1945 poutní místo chátralo a reliéfy z kapliček byly poničeny. Roku 2008 byly provedeny restaurátorské práce. Z centra města byly ke křížové cestě na Kamenáči vysázeny dvě aleje. Jedna vychází od kapličky u pivovaru, druhá vede pod hřbitovem. (Hejna, 2017; Diecéze Českobudějovická, 2022; Město Volary, 2014).

Z Volar severovýchodním směrem pokračuje údolím Magdalénského potoka poutní krajina u kostela sv. Máří Magdaleny, s osadou Svatá Magdaléna pod Větrným Vrchem nad údolím Blanice. Kostel podle plánů Antona Erharda Martinelliho postavil František Jakub Fortin v barokním slohu, na místě poutní kaple z 16. století (Fridrichová Kunešová, 2013). Stavba tvoří výraznou dominantu v krajině Blanice u Zbytin. Do počátku 14. století tudy procházela původní trasa prachatické větve obchodní Zlaté stezky. Roku 1395 byla postavena poustevna s kapličkou. Za časů husitských válek byla kaple pobořena, znovu se o ní v historických pramenech mluví v 16. století v souvislosti se zbudováním tří selských dvorů u sklářské huti, uváděné jako „u sv. Magdaleny“. V 17. století kaple sloužila jako poutní místo, neboť se šířila pověst o zázračné moci zdejšího

pramene. Josef I. Adam ze Schwarzenberga inicioval výstavbu nového kostela, která byla provedena v letech 1752-1754. Podle pověsti v místě nynějšího oltáře rostla lípa, která musela být pokácena. Dřevorubec v jejím kmeni našel ukrytou sošku sv. Magdaleny. (Diecéze Českobudějovická, 2022).

Poutní místo **Ktišská hora**. Jedna z větví Linecké soumarské stezky vedla od Českého Krumlova na Boletice a Smědeč, tady se spojovala s Volarskou stezkou a pokračovala přes Lhenice do Netolic, kde se v té době sbíhalo pět stezek. Dochované písemné prameny z roku 903 až 907 uvádějí přítomnost obchodníků a zboží z Čech na Lineckých trzích. První zmínka o Ktiši, respektive kostelu založeném zlatokorunským opatem Dětřichem, pochází z roku 1310. Po 2. světové válce došlo k vysídlení původních obyvatel a prakticky úplné obměně. Poutní kaple Dobrá voda s přilehlou křížovou cestou je skryta v lese pod vrcholem Ktišské hory v lokalitě U kapliček, 1,5 km západně od obce na úbočí Ktišské hory, v blízkosti turistické trasy Ktiš – Miletínky a je přístupná z lesní cesty „Křížovická“. Dochovalo se několik kamenných zastavení, zbylé byly nahrazeny dřevěnými. Původně křížová cesta směřovala ke kapli, později byla přenesena na vyhlídkovou skalku. Křížová cesta u Ktiše a kaple Dobrá voda byly postaveny roku 1874 nad cestou z Ktiše do Křížovic, v souvislosti se zde vyvěrající studánkou s údajně léčivou vodou. Na výstavbu kaple a zhotovení křížové cesty o čtrnácti kamenných zastaveních včetně jejich výmalby přispěli místní farníci částkou 303 zlatých. V době vzniku vedla křížová cesta od tzv. Gantnerových božích muk za vesnicí směrem ke kapli Dobrá voda. Nedlouho po dostavbě však místní z neznámých příčin přemístili všechna zastavení do sousedství kaple na strmou skálu. Obrázky v jednotlivých zastaveních, které byly malovány olejovými barvami na plechu, se bohužel do dnešních dob nezachovaly. (Diecéze Českobudějovická, 2022; Prachatický deník, 2011).

Svatopetrská stezka ve Starých Prachaticích, s výklenkovými kapličkami mezi Žižkovou skalkou v Prachaticích a kostelem sv. Petra a Pavla ve Starých Prachaticích. Bývalá křížová cesta čítající deset božích muk a kapliček je pozůstatkem křížové cesty vedoucí na návrší s hřbitovem a kostelem svatého Petra a Pavla. Český král Vratislav I. v roce 1088 přenechal Prachatic Vyšehradské kapitule, která tím také získala nezanedbatelný příjem z vybraného cla. Prachatic ležely na Zlaté stezce, staré cestě, která vedla z Pasova do Čech. Tehdy šlo o dnešní Staré Prachatic. Kostel sv. Petra a Pavla nad Starými Prachaticemi je jedna z nejstarších církevních památek v této oblasti. Na jeho místě byl již ve 12. století románský kostelík (Mareš, Sedláček, 1995). Na začátku stezky je nápadná skála. Údajně kolem ní chodil mistr Jan Hus z Husince do Prachatické školy. Proto ji čeští obyvatelé Prachatic nazývali Husovou skalkou. Dnes se tento skalní útvar nazývá Žižkova skalka. Odtud řídil Jan Žižka z Trocnova obléhání a dobytí Prachatic v roce 1420. Žižkova skalka je vypreparovaná křemenná žíla. Křemen zde vznikl vysrážením z horké minerální vody, je pevnější než okolní horniny a vystupuje v krajině jako nápadný hřbet. Přímo v Prachaticích byl křemen těžen v drobných lůmcích. O 200 let později (v roce 1620) zopakoval obléhání a dobytí Prachatic císařský generál Karel Bonaventura Buquoy. Historicky významný je hřbitovní kostel sv. Petra a Pavla, raně gotická stavba, která byla barokně upravena. Věž je přistavěna k západnímu průčelí. Pozdně gotický a barokní je interiér, výzdoba a zařízení. Později byl u kostela založen i hřbitov. Podél cesty, která spojuje Prachatic s kostelem sv. Petra a Pavla a přilehlým hřbitovem, byla v 18. a 19. století vybudována křížová cesta. (Diecéze Českobudějovická, 2022).

Lázně sv. Markéty; na jižní straně straně Prachatic se nachází poutní místo s křížovou cestou o čtrnácti zastaveních mezi kaplí sv. Markéty a kaplí sv. Filipa Neri. Lázně sv. Markéty leží v nadmořské výšce 619 m.n.m. Využívaly léčebný účinek pramene velmi studené vody, vyvěrající na severním svahu hory Libín v místě nynější kaple sv. Filipa Neri (zv. Patriarcha). Její léčebný účinek byl uznáván a využíván již v 17. století. Nejprve zde stála jednoduchá budova, kterou město roku 1783 prodalo za 600 zlatých Josefu Zambauerovi. V průběhu času se nejen měnili majitelé lázní, ale zejména došlo k výstavbě dalších budov tvořících lázeňskou promenádu, v okolí bylo postaveno několik soukromých vil. V polovině 19. století byl tehdejší majitelem lázní měšťan Anton Pachlhofer, který nechal nově vytvořenou cestu ke kapli vyzdobit kapličkami křížové cesty a v červnu 1859 byl položen základní kámen nové kaple. Mimořádného významu lázně dosáhly za majitele Kerschbauma, který je rozšířil. Oblíbeným cílem vycházek lázeňských hostů se v té době stala zmíněná kaple sv. Filipa Neri v lesním komplexu nad lázněmi, která ve své současné podobě byla dokončena na jaře 1861. Od roku 1910 byl majitelem lázní Bund der Deutschen, který do úprav budov investoval značné prostředky, přičemž přikoupil rovněž většinu vil. Lázně se zaměřovaly na léčbu pohybového ústrojí a nervové soustavy. Vybaveny byly pro všechny způsoby tehdejší vodoléčby, prováděna byla léčba studenou vodou, využívaly se Priessnitzovy a

Kneippovy léčebné metody. Před první světovou válkou léčbou prošlo cca 4000 osob ročně. V letech 1903 - 1906 se zde léčil slavný houslový skladatel Otakar Ševčík. (Město Prachatice, 2022).

Křížová cesta Dobrá voda u Záblatí, se čtrnácti zastaveními a kaplí. Křížová cesta z 2. poloviny 18. století začíná u silnice ze Záblatí na Dobrou vodu; tvoří ji úvodní kaple a čtrnáct kaplí, zastavení poslední cesty Ježíšovy. Cesta končí studánkou a kaplí, zasvěcenou Panně Marii na Karmeli. (Diecéze Českobudějovická, 2022).

Poutní kaple Panny Marie Lurdské z r. 1902 u obce Chroboly má tradiční prvky pseudogotické architektury, byla postavena původními německými obyvateli. Stojí na lesní samotě v údolí asi 800 metrů severně od obce. Zajímavá ukázka pseudoslohové poutní kaple s tradičními atributy pseudogotické architektury, důležitý doklad zbožnosti původního německého obyvatelstva. Poutní kaple "U svatého pramene" byla zasvěcena Panně Marii Lurdské a postavena díky odkazu paní Rosalie Zierlingerové, vdovy pocházející z Chrobol, jejíž muž František, sedlák z obce Sádlno, zahynul v roce 1890 při práci nedaleko v lese pod padajícím stromem. Stavební plány novogotické stavby zhotovil Rudolf Moser z Prachatic, který také měl stavební dozor. Provedení celé stavby v rozsahu stanovených nákladů dostal na starost zednický mistr Johann Reindl z Malonin (Pleschen). Novogotický oltář vznikl v dílně Ludwiga Schönbauera v Českém Krumlově. Na oltáři stála socha Panny Marie Lurdské od akademického sochaře Ferdinanda Demetze z obce St. Ulrich/Gröden v jižním Tyrolsku. Tento sakrální klenot obce Chroboly se stal místem náboženského života celé oblasti a místem tichých modliteb a zamyšlení. Tím spíše, že později sem byla přenesena tradice poutí od farního kostela v Chrobolech. Tyto poutě se těšily obrovskému zájmu lidí ze širokého okolí. Po vysídlení většiny německých obyvatel v roce 1946 byla kaple v čase komunistické totality odsouzena k zániku. Teprve v tomto tisíciletí se díky aktivním chrobolským občanům podařilo kapli zachránit a stavebně obnovit. Kaple byla v roce 2005 opravena. Zděná stavba postavená na obdélném půdorysu, se zúženým pětibokým závěrem a představenou zvonící je orientována k východu. Před západní vstupní průčelí je představena vysoká věžová zvonice, otevřená hrotitým kamenným portálem s rovným překladem. Poutní kaple s tradičními atributy pseudogotické architektury představuje důležitý doklad zbožnosti původního německého obyvatelstva. Vzhledem k umístění kaple v lesním komplexu nedaleko vsi je důležitá její krajinnotvorná funkce. (Městys Chroboly, 2022).

Jednotka HiKK Lánové a návesní vsi (Typ 07 Krajina se specifickou strukturou osídlení)

Struktura venkovského osídlení je dána prostorovým uspořádáním soustavy venkovských sídel (rozložením vesnic v krajině vzhledem k terénu, vodotečím, historické cestní síti a ke způsobu zemědělského hospodaření), jejich vzájemnými vazbami a hierarchií. Struktura osídlení je charakterizována jak typem osídlení (velké vesnice, velmi malé vesnice, rozptýlené osídlení aj.), tak i jejich půdorysným typem, popřípadě dochovanými znaky regionálně specifického venkovského stavitelství. V těchto oblastech se obvykle nedochovaly strukturálně výrazné plužiny (proto sem patří i lánové vesnice s nedochovanou plužinou). Základní členění plužiny na jednotlivé tratě, ohraničené nejčastěji cestami či vodotečemi, alespoň zčásti přetrvalo (Ehrlich et al., 2020). Typologické znaky upravené pro využití databází a zpracování prostředky GIS; Primární: historický půdorys obce; Sekundární: nevýrazná plužina.

Byla identifikována jednotka parcelačních vsí, lánových vsí, návesních vsí a malých návesních vsí (Kuča, 1998, 2000; Pešta, 2000; Pešta, 2004; Škabrada, 2021; Škabrada, Voděra, 1986), s dochovanými historickými půdorysy a hmotami zástavby, kde se vesměs ve velké míře dochovala charakteristická struktura plužiny (Kuča, 2014). Krajina s charakteristickou strukturou osídlení parcelačních vsí odpovídá krajině v jihozápadním cípu celku Prachaticko, v okolí významnějších sídel Zbytiny, Křišťanov, Spálenec a bývalá Horní Sněžná. Krajina s charakteristickou strukturou osídlení lánových vsí odpovídá jihozápadní a jihovýchodní části celku Prachaticko, v okolí vesnic Záblatí, Libínské Sedlo, Spálenec, Bývalá Horní Sněžná, Koryto, Nebahovy, Lažíščka, Frantoly. Krajina s charakteristickou strukturou osídlení návesních vsí odpovídá krajině v severozápadní části celku Prachaticko, v okolí vesnic Záblatí, Zábrdí, Včelná pod Boubínem, Nebahovy, Lažíščka, Frantoly,

Leptač, Klenovice, Chroboly, Tisovka, Ovesné, Jáma, Lučenice. Krajina s charakteristickou strukturou osídlení malých návesních vsí odpovídá krajině ve východní, západní a severní části celku Prachaticko, v okolí vsí Ktiš, Záhoří, Příslop, Rohanov, Kralovice, Zdenice, Žernovice, Bělečská Lhota, Městská Lhota, Ostrov, Staré Prachatice, Kahov, Oseky.

Jednotka HiKK Historické plužiny (Typ 08 Krajiny strukturálně výrazných plužin)

Území s dochovanou strukturálně výraznou plužinou, kde prvky členění historické plužiny, dotvářející prostorovou strukturu krajiny, se výrazněji projevují v obrazu krajiny. Hranice parcel jsou zpravidla vymezeny mezemi, agrárními valy, kamennými snosy a keřovou či stromovou vegetací (Ehrlich et al., 2020). Plužiny lze identifikovat na ortofoto a LIDARových snímcích, a to i v lokalitách sekundárně zarostlých lesem. Členění plužiny je často dochováno na podstatné části daného katastrálního území. Základní členění plužiny na jednotlivé tratě, ohraničené nejčastěji cestami či vodotečemi, v těchto identifikovaných oblastech ve velké míře, či alespoň z velké zčásti přetrvalo (Ehrlich et al., 2020); často především díky vizuálnímu uplatnění porostních příznaků jak *in situ* (Bayer, Beneš, 2004; Baudry, Bunce, 2000; Burel, Baudry, 1995; Deutscher, 2014; Eyre, 1955; Merot, 1999; Rippon, 2008; Sadravetzová, 2015; Sklenička, 2009; Šitnerová, 2020; Zímová, 2013), tak na ortofotosnímcích (CUZK, 2022), a snímcích Lidarového snímkování povrchu země (Land Survey Office, 2022; GoogleEarth, 2022, ČÚZK DMR 5G).

Analýzami byla v rámci celku Prachaticko identifikována řada jednotek s dochovanou plužinou v obrazu krajiny, kde jednotlivé oblasti na sebe prostorově navazují, či v minulosti navazovaly. Jedná se o velice rozsáhlou a spojitou územní jednotku, rozkládající se jak západně a jihozápadně od Prachatic (mj. Vojslavice, Švihov, Lažiště, Záblatí, Řepešín, Hlásná Lhota, Milešice, Zbytiny, Křišťanov), s navazujícím územím podél hranice přes Strážný, Horní Vltavici až na Borovou Ladu, Bučinu a Knížecí Pláně (mimo celek a včetně území zaniklých obcí), tak také východně a jihovýchodně od Prachatic (Nebahovy, Lažištka, Jelemek, Frantoly, Leptač, Lučenice, Chroboly, Mičovice, Ovesné, Miletínky, Tisovka, Ktiš), opět včetně území řady zaniklých obcí. (Kuča, 2014, 2022).

Jednotka HiKK Vrchnostenská sídla a dvory (Typ 09 Krajina vrchnostenských sídel a dvorů)

Krajina jako zázemí vrchnostenského sídla (zámku, kláštera), obvykle spojeného s hospodářskými dvory a dalšími stavbami sloužícími k hospodaření vrchnosti. Charakteristickým znakem jsou velké scelené dominikální pozemky. Výskyt hospodářských dvorů je často vázán na výskyt kvalitní orné půdy. Účelem poplužního dvora bylo především zajištění dostatku potravin pro vrchnost a její dvůr. Přebytky z hospodaření byly určeny pro místní trh a výtěžek z prodeje produktů dvora tvořil součást příjmu vrchnosti. Rozloha dvorů bývala udávána v lánech (v 16. století přibližně 18 ha) nebo v záhonech (1 lán obsahoval 12 kop záhonů). Většina dvorů měla v době středověku a raného novověku rozlohu do pěti lánů, dvory o velikosti přes deset lánů měla obvykle jen velká panství, jaká tvořila např. rožmberské dominium. Z uvedeného lze usuzovat, že velikost území obhospodařovaného jedním dvorem byla 90 až 180 ha (Ehrlich et al., 2020).

Analýzy prokázaly v rámci celku Prachaticko rozsáhlou spojitou jednotku v širším okolí Prachatic, z velké části související s četnými a dlouhodobými hospodářskými proměnami krajiny původně klášterních dvorů, Rožmberského dominia, či panských držav Eggenberských a později dominia Schwarzenberského, rozkládající se kolem venkovských sídel s dochovanou strukturou zástavby (Kuča, 2022; Pešta, 2000, 2003, 2004; Škabrada, 2021), jako jsou Lažišť, Záblatí, Ktiš, Chroboly, Nebahovy, včetně vsí vyšších kolonizovaných poloh krajiny - Arnoštov, Křišťanov, Spálenec, Zbytiny.

Jednotka HiKK Pastviny a louky (Typ 14 Krajina pastvin a luk)

Krajina s plošnou převahou či výrazným podílem pastvin a luk, dokládající historický způsob využití pro produkci píce, sena a pastvu dobytka (Ehrlich et al., 2020). Identifikována v rámci celku Prachaticko byla rozsáhlá jednotka, prostorově rozptýlená a pestrá mozaika krajiny pastvin a luk v rámci celého celku Prachatic, která ve víceméně spojitém systému charakteristicky doprovází nivní polohy přítomných říček a potoků v povodí Blanice a hraničí s neméně pestrou mozaikou krajiny lesů a v mnoha polohách i krajin polních enkláv s intenzivně obdělávanými polohami orné půdy. Převážně se jedná o širší okolí Lažišť, Včelné pod Boubínem (ORP Vimperk), Zábrdí, Záblatí, Milešic, Krejčovic, Mlynářovic, Hlásné Lhoty, Křišťanovic, Albrechtic, Libínského Sedla, Zbytin, Koryta, Spálenec, Arnoštova, Křišťanova, Markova, Ktiše, Miletínek, Chrobol, Lučenic, Rohanova, Leptáče, Frantol, Lažišťek, Jelemku, Kralovic, Nebahov, Zdenic, Žernovic, Starých Prachatic, Kahova a Oseků (GoogleEarth, 2017-2022; Corine, 2022; CUZK, 2022).

Jednotka HiKK Obory a lesy (Typ 15 Krajina obor a lesů)

Krajiny dokládající historický způsob pěstování lesa a na něj navazující využití a zpracování dřeva. Území s výraznou převahou velkých porostních celků hospodářských lesů, významně ovlivňujících charakter krajiny. Lesní celky jsou dlouhodobě stabilní a vykazují znaky historického způsobu využití krajiny. Specifickou variantou lesní krajiny je krajina pro chov a lov zvěře – obory či bažantnice (Ehrlich et al., 2020).

Analýzy (Corine, 2022; GoogleEarth, 2017-2022; CUZK, 2022) prokázaly spojitou jednotku jako soustavu krajin lesů a obor v rámci celku Prachticko, morfologicky vycházející z utváření reliéfu krajiny Šumavského podhůří, s těsnou vazbou na masiv Šumavy na jihu. Na severu celku je zastoupení krajiny lesů a obor fragmentovanější, v matici krajin pastvin a luk a krajiny s vyšším zastoupením orné půdy. Spodní hranice lesa je na analyzovaném území charakterizována nadmořskou výškou cca 500 - 550 m.n.m., ve vyšších polohách se vesměs nachází plochy lesů navazujících na masiv Šumavy. Na severu celku Prachticko fragmentovanější lesní pás, severně nad vsí Lažiště, navazuje na lesy Šumavy v prostoru kaňonu údolí Cikánského potoka a pokračuje k severovýchodu až nad ves Lažiště. Na západní straně je celek Prachticko ohraničen lesy Šumavy nad údolím řeky Blanice, odtud souvislý pás lesního porostu pokračuje nad Volary, Svatou Máří Magdalénu, a sleduje masiv Prachtické vrchoviny k Chrobolům a Ktiši; k Prachticím vybíhá lesnatý masiv Libínské hornatiny (Libín 1093 m.n.m.), se zalesněnými vrcholy a pokračuje nad Prachticemi až k Husinci. Z východní strany je pak lesní krajina celku Prachticko definována lesnatým masivem Žernovické vrchoviny a Prachtické vrchoviny, v rozsahu od Ktišské Hory, přes vrchy Vrata, Klenovec, Zelený vrch, Nebahov, až k obcím Běleč a Husinec. (Na obrázku níže je lesní krajina Šumavy nad údolím Blanice se vsí Svatá Magdaléna vlevo, v pohledu od Mošny).

Krajina obor a lesů, lesů s právem k lovu zvěře, v prostoru celku Prachticko náležela v minulosti k pohraničnímu hvozdu, kterým procházela Zlatá stezka, prastará obchodní cesta vedoucí z Pasova přes Freyung, České Žleby, Soumarský most a Volary do Prachtic a dále pak přes Netolice do Prahy. Po této stezce byla dopravována sůl pocházející ze Solnohradských dolů. Prachtice získali výhradní právo obchodu s Pasovskou solí a již v roce 1323 pronajal Vyšehradský probošt Jan městu právo mýta na Zlaté stezce. Lesy obklopující Prachtice věncem kopců ze západu, jihu a jihovýchodu, získalo město do trvalého vlastnictví postupně během mnoha staletí.

První část lesů Zdenice, Libín a Oseky věnoval městu s právem k lovu v horách a rybolovu v potocích roku 1370 vyšehradský probošt Jan Soběslav (Štěrba, 2022). Během 16. století získalo město od Rožmberků další lesy severozápadně od Prachatic za Šibeničním vrchem. Rožmberkové ve snaze osídlit území na pomezí Čech dávali poddaným práva jako je pastva dobytka a hrabání steliva v lesích, kosení trávy na pasekách a kácení dříví ke stavbě a pálení. Někdy docházelo k omezování privilegií, jako zákaz pastvy dobytka v mlazinách, podle Rožmberského poddanského řádu z r. 1560, nebo na přelomu 16. a 17. století zavedení poplatku za odběr dříví. Výsady městu Prachatice v užívání lesů byly ponechány i císařem Rudolfem II., po získání rožmberského panství od Petra Voka roku 1601. Po Bílé Hoře byly Prachatice obsazeny vojsky císařského generála Karla Bonaventury Buquoye a dekretem knížete Karla z Liechtensteina byla všechna městská práva zrušena a majetek konfiskován. Od roku 1622 noví vlastníci Prachatic, krumlovští Eggenbergové, vrátili městu majetek i s lesy a právem jejich užitku, ponechali si však od roku 1637 právo lovu, o které se město s vrchností po dalších 150 let soudilo. Sporné právo lovu bylo městem trvale získáno až za císaře Josefa II. roku 1783 (Štěrba, 2022). Městské lesy Prachatice s.r.o. v současné době ohospodařují 1600 ha lesa v těžko přístupných terénech na svazích hor. Značné výškové rozdíly (od 517 do 1090 m.n.m.), rozmanitost podloží (granodiority, ruly, amfibolity aj.) a rozdílné zásobení spodní i povrchovou vodou, daly zachovat pestré skladbě lesů.

V zastoupení dřevin dominuje smrk (65%) s borovicí (20%). Dříve hojně zastoupená jedle zaujímá menší podíl (5%). Z dalších dřevin je zastoupen buk (6%), javor (2%), modřín (1%) a bříza (1%). Přimíšené jsou dále olše, osika, jasan, douglaska, dub, lípa a jeřáb. Celé území prachatických lesů je významnou pramennou oblastí a zásobárnou jak povrchových vod (Husinecká vodní nádrž), tak i spodních vod (oblast Libína a Černé hory). Cenný zbytek suťového horského lesa s pramenem a kaplí sv. Filipa Neri byl vyhlášen chráněným územím, Přírodní rezervací Libín (Štěrba, 2022).

Jednotka HiKK Město Prachatice (Typ 17 Krajiny měst)

Historická městská krajina je výsledkem historického vrstvení kulturních a přírodních hodnot a atributů, které zahrnují jak historické centrum, tak i širší městský kontext a jeho geografické prostředí – krajinný rámec. Krajinu města lze vymezit prakticky pro každé město (velké i malé), ale z hlediska památkové péče to má význam jen tam, kde souhrn urbanizovaného území a okolní krajiny, tedy obraz města v krajině, vykazuje významné kulturní hodnoty. Krajina města zahrnuje i nehodnotnou zástavbu, neměla by však v krajinném kontextu být rušivá (Ehrlich et al., 2020). V identifikovaném celku Prachaticko město Prachatice představuje jedinou pestrou a významnou lokalitu krajiny města. Vymezení této krajiny obsahuje jak historické jádro města, tak novou zástavbu, chatovou zástavbu a rozvojové plochy suburbie, včetně areálů průmyslu a těžby. Ohraničení sleduje vymezení prostoru města souvislou linií lesních porostů a morfologického utváření kotliny, otevřená severní část je pak definována liniemi cest, silnic, železnice, linií a rozptýlenou vegetací.

Prachatice jsou okresním městem 35 km západně od Českých Budějovic, žije zde asi 11 tisíc obyvatel. Prachatice se nacházejí v Šumavském podhůří, na jižním úpatí hory Libín v nadmořské výšce 561 m. Mají chráněnou polohu v kotlině protékané Živným potokem a jsou uzavřené ze západu hřebenem Libínské hornatiny a z východu hřebenem Žernovické vrchoviny. Historické jádro města je od roku 1981 městskou památkovou rezervací. Ve spojení „*Prahaticih via*“ bylo jméno osady poprvé uvedeno ve sporné listině krále Vratislava II., z roku 1088. Prachatice vznikaly jako tržní osada v 11. století. Značný rozkvět města přišel po roce 1381, kdy král Václav IV. přiznal Prachaticím právo skladování a prodeje soli dovážené z Pasova po Zlaté stezce. Největší rozmach nastal v průběhu 16. století, kdy byla postavena stará radnice a dokončeno hradební opevnění. V letech 1505-1513 byl přestavěn raně gotický kostel sv. Jakuba ze 14. století v pozdně gotickém stylu, dodnes nejvýraznější dominanta města, která se projevuje v dálkových pohledech z okolní krajiny. Koncem 16. století měl v Prachaticích své alchymistické dílny Vilém z Rožmberka, k jehož doméně město patřilo. Ve městě byla v té době postavena řada výstavných renesančních domů na hlavním Velkém náměstí.

Třicetiletá válka a ztráta privilegií přinesly úpadek města a donutily obyvatelstvo přeorientovat se na jiné činnosti, např. na zpracovávání dřeva. Změnou ve vývoji města bylo až zavedení železnice v roce 1893, které umožnilo rozvoj průmyslu a modernizaci. Po Mnichovské dohodě v roce 1938 byly Prachatice přičleněny k

nacistickému Německu, ačkoliv Češi tvořili téměř polovinu obyvatelstva a v obecních volbách v roce 1935 získali spolu v místním zastupitelstvu většinu. Hranice s Protektorátem Čechy a Morava probíhala těsně za městem u Starých Prachatic. Po skončení druhé světové války byla většina německého obyvatelstva nuceně vysídlena a město se postupně rozšířilo o rozsáhlá panelová sídliště (Kolektiv, 2005). V katastru města Prachatice je evidováno velké množství nemovitých kulturních památek, především měšťanských domů v rámci městské památkové rezervace, tak samostatně.

Jednotka HiKK Rýžoviště zlata (Typ 22 Krajina povrchové těžby)

Jde o krajiny převážně velkoplošné povrchové těžby v nevelkých hloubkách, kde se vyplatilo provést plošnou skrývku a těžit v otevřené jámě. Identifikované území jednotky odpovídá v rámci celku Prachaticko výskytu povrchové těžby, resp. rýžování zlata na Prachaticku (Baumanová, 2012). V rámci celku Prachaticko velké množství lokalit povrchové těžby dokumentují především zlatokopecské piky, mělké štoly, závrtý a hojné sejpy hlušiny v okolí potoků celého povodí Blanice. Zahrnují tak velkou část celku s nejvyšší intenzitou těchto zájmových lokalit. V povodí Blanice se zachovaly sejpy na Cikánském potoce, Žárovenském potoce a na Blanici od Záblatí až po Protivín a Písek (Ústřední ústav geologický, 1979). Rudní revír s těžbou zlata a stříbra historicky zahrnuje Albrechtovice, Krejčovice, Drslavice, Záblatí a Krejčovice. V historickém místopisu se uvádí doly na stříbro, staré jámy, galenit u Krejčovic na levém břehu Blanice, na jamách mezi Záblatím a Krejčovicemi, rýžoviště zlata nad Záblatím. Zlato se rýžovalo na Pfarrbachu (Farský potok) a na potoce vtékajícím od Aubachu (Cikánský, dříve Luční potok) a v rokli od Albrechtovic k Záblatí. Odvaly, sejpy a stopy po těžbě jsou stále zřetelné na Cikánském potoce, u usedlosti dvora Saladín a dále po Blanici až k Husinecké přehradní nádrži (CUZK, 2022).

Z roku 1593 pochází listinný doklad o dole a šachtě na vrchu Trčkov, o zlatých dolech v rokli u Albrechtovic (Cícha, 1999; Toms, 2009; Morávek, 1992). Záblatí je uváděno jako staré hornické místo a Albrechtovice jako místo zlatých dolů, které byly zastaveny králem Janem Lucemburským r. 1337 Janu Petrovi z Rožmberka. Šlo zřejmě o zástavu rýžovišť zlata na Blanici. Z historických zpráv je známa i doba pozdějšího dolování, doly byly v činnosti od r. 1561 do r. 1576 na dole sv. Trojice u Horního Záblatí. Listina z roku 1683 mluví o dolu v tzv. Schreinerovském lese (dnešní vrch Bobík). Rožmberský

archivář Václav Březan uvádí mezi jinými rožmberskými doly z roku 1561 i místo nad Záblatím u Šneideršlagu a při hořejším Záblatí u sv. Trojice. Z doby kolem 1593 se dochoval dopis prachatického měšťana, obchodníka se solí Josefa Milpergera, který psal Petru Vokovi z Rožmberka, že „v hoře slove Švihov, kterážto šachta před 30 lety, když se ruda k šmelcování na Krumlov vozila a dobré paměti otec můj na ni nakládal, hojně v stříbre jest se

ukázala.“ V roce 1603 psal Petru Vokovi z Rožmberka Šimon Honšperger, že „nade vsí Švihovem jest jedna štula po svrchu odevřená a dřívím okolo vycimovaná a nákej začátek toho dolu před lety bejtí musel, nebo mnoho země není znáti, aby se ještě vyvezlo.“ (Březan, 1985). Z 16. století jsou písemné zprávy o hornickém podnikání Rožmberků u Prachatic „o pávování Černých hor prachatických“.

Roku 1683 čtyři důlní podnikatelé, Šimon a Jan Galin, Kryštof Wohlgemuth a Tomáš Hirschius žádali knížete Jana Kristiana z Eggenberka za spolupodnikatele. V 18. století jsou ve zprávách zmíněny propadlé jámy, a v roce 1708 „že začali záblatští sedláci opět kutat.“ Roku 1713 byla povolena majitelkou panství kněžnou Marií Arnoštkou z Eggenberka legální těžba. V roce 1761 žádali místní sedláci o obnovení těžby císařovnu Marii Terezii, kdy zde bylo provedeno horním radou podrobnější zkoumání. Z roku 1764 se uvádí důl sv. Antonína. Poslední zprávy pochází z roku 1820 od Zvěřenic a Albrechtovic. Z roku 1822 jsou zmíněni podílníci ze 42 míst na panství Prachatic, Vimperk a Český Krumlov, kteří měli podíl na těžbě v okolí Záblatí. Celkem se jejich počet pohyboval kolem 560, nejvíce ze Záblatí – 105. Dohlížecí horní úřad z Dobré Vody u Českých Budějovic vydal upozornění pro majitele panství, že pro provoz stříbrného dolu v Záblatí je zapotřebí lidí, kteří jsou pro takovou práci odborně připraveni, a žádal, aby byl vydán souhlas k výkonu hornické práce pro poddané Kollenbergerovi z Albrechtovic a Hartlovi a Mauritzovi z Vyhořan (dnes Hlásná Lhota). Stopy po rýžování zlata (Malina, 2014) u Záblatí jsou patrné do dnešních dnů, v podobě sejpů, které zůstaly zachovány u ústí Cikánského potoka do Blanice, na Blanici nad Zábrdským mlýnem a na pravém břehu Blanice pod Zábrdskou skálou, u Podedvorské pily. Sejpy na Farském potoce (pravostranný přítok Blanice v Záblatí) byly zplanýrovány. Pozůstatky po historické těžbě byly nalezeny v terénu v roce 1996 pod osadou Albrechtovice u Farského potoka, shodou okolností těsně vedle úvozu historické Zlaté stezky. První dolování zde bylo spojeno s Rožmberky v 16. století. Další dolování v těchto místech probíhalo v letech 1708 - 1713. Z roku 1820 pochází 32 metrů dlouhá štola, objevená na jaře v roce 2003, která měla průzkumný charakter, jejímž účelem bylo překřížit či nafarat křemenné žíly, které byly předmětem staré rožmberské a eggenberské těžby (Sejpy po rýžování zlata - Šumavanet, 2022; Ústřední ústav geologický, 1979; Zlatokop, 2022).

Jednotka HiKK Kamenolomy (Typ 23 Krajina kamenolomů)

Krajina těžbou kamene, převážně povrchovou, méně často i podzemní. Kamenné lomy jsou díky pevnosti materiálu dlouhodobě udržitelné v podobě po ukončení těžby. Některé lomy a jejich koncentrace na menším území jsou velmi působivé. Řada takových míst je již druhotně naturalizovaná, často jsou vytěžené lomy zaplaveny vodou. Krajiny kamenolomů jsou po staletí běžným způsobem využívání přírodních zdrojů. Řada takových míst je již druhotně naturalizovaná, často jsou vytěžené lomy zaplaveny podzemní vodou (Ehrlich et al., 2020). Identifikované území jednotky odpovídá v rámci celku Prachaticko výskytu především povrchové lomové těžby pararul (kamenolomy u Prachatic a Žernovic), silně ovlivňující ráz okolní krajiny. Nedaleko na Kozím vrchu se historicky těžil allanit, granát z granulitu, chondroit, kalcit, mastek, růžová zrnka rhodonitu, titanit a turmalin granulitu. V Bělečské Lhotě albit v křemenné žíle, tuha v rule, granát a turmalín v granulitu, turmalín v pegmatitech a pyrit.

Jednotka HiKK Opevnění Prachatic (Typ 26 Krajina pohraničních opevnění)

Předmětem krajiny pohraničních opevnění jsou především systémy opevnění budované krátce před 2. světovou válkou převážně v pohraničním území. Obecně se jedná o krajiny, v nichž se odehrávalo dlouhodobé soustředění vojenského zájmu a aktivit na velkém prostoru nebo na linii. (Ehrlich et al., 2020). V daném celku Prachaticko analýzy identifikovaly linii pohraničních opevnění, jakkoli dnes již v převážně zalesněném terénu a nezřetelné v širším prostoru krajiny. Jedná se o opevnění města Prachatic v prostoru krajiny Libínské sedlo – Albrechtovice – Hlásná Lhota s řadou opevnění ŘOP. Linie opevnění ŘOP je vedena vesměs při kraji lesa po jihozápadním úpatí Libína nad Libínským Sedlem, dále po jižním úpatí Černé hory, lesem přes Albrechtovický kopec k Hlásné Lhotě (lokalita U Horeliců) a po severovýchodním úpatí Panského vrchu nad Křišťanovickým rybníkem (Kupka, 2006; Mapy.cz, 2022).

Jednotka HiKK Krajina mistra Jana Husa (Typ 34 Krajina se vztahem k významné osobnosti)

Krajiny se vztahem k významné osobnosti jsou krajiny dějiště života a tvorby významné osobnosti; krajina je zde vnímána jako doklad života všeobecně známé osobnosti, místo inspirující tvorbu umělce nebo dějiště uměleckého díla. Asociativní krajina, v níž jsou dochovány stopy působení významné osobnosti a místa či stavby s jejím životem spojené. Nedošlo zde k podstatnému narušení obrazu krajiny oproti podobě, jakou měla v době života/tvorby této osobnosti, respektive jak je zachycena v jejím díle. Často zde později vznikaly pomníky či památníky, které tuto osobnost připomínají (Ehrlich et al., 2020), početný je výskyt památných stromů dedikovaných významným osobnostem.

Identifikovaná jednotka krajiny zahrnuje rozlehlý malebný prostor krajiny, modelovaný přírodními procesy v nivě údolí řeky Blanice a prastarým osídlením v nejbližším okolí, od obcí Blažejovice, Albrechtovice, Křišťanovice, Hlásná Lhota, Krejčovice, Milešice, Mlynářovice, Záblatí, Řepešín, Chlístov, Kratušín, až po Zábrdí, Lažiště a Žárovnu. Jedná se o krajinný prostor, spjatý s narozením, raným životem a osobností světce mistra Jana z Husi, s dochovanými místy (Vybíral, 2015) v kraji údolí Blanice, včetně Husince historicky spadající dlouhou dobu pod správu hradu Hus. Od hrádku Hus do Husince je krajina charakterizována historickou strukturou osídlení a legendistickými prvky (Abazid, 2015; Sedláček, 1924) upomínajícími na život a práci světce, mj. Husova památná lípa v Chlístově (Drusop, 2022). Dle místního podání v r. 1414 pod lípou kázal Mistr Jan z Husi. Již tehdy byla tato lípa prý tak mohutná, že na větvích jejích sedávalo mnoho posluchačů, žádostivých slova pravdy. Prastaré proměny krajiny kolem Blanice jsou těsně spojeny se založením a historií hradu Hus a městečka Záblatí. V roce 1341 český král Jan Lucemburský povolil bratřím Janu, Vavřinci, Herbordu a Peškovi z Janovic, pánům z hradu Vimperk, postavit si nový hrad na hoře zvané „*uf der Gans*.“ Po jeho výstavbě odtud noví majitelé prováděli kolonizaci okolní krajiny (Poche, 1977) a položili základy ke vzniku celé řady okolních vesnic.

V roce 1359 náležela k panství hradu Hus dvě městečka (Husinec a Záblatí) a dalších 23 okolních vesnic. Dne 30. října 1400 vydal český král Václav IV. listinu, kterou povolil městečku Záblatí opevnit se, užívat písecké městské právo a užívat obchodní cestu z Pasova do Záblatí se všemi dalšími právy. Výměna řemeslných výrobků a živočišných produktů byla v Záblatí umožněna udělením týdenního trhu každé pondělí. Listinu Václava IV. z roku 1400 potvrdili další čeští králové, Jiří Poděbradský v roce 1461 a Vladislav Jagellonský v roce 1493. Na počátku 15. století se hrad Hus dostal do držení Mikuláše, který se začal psát z Husi, a který náležel mezi přívržence husitských reformních myšlenek (Polívka, 1981, 1982). Hrad Hus během husitských válek zůstal bez majitele. Této situace využil Habart Lopata z Hrádku, který hrad se svou vojenskou družinou obsadil a vytvořil si z něho loupežné sídlo, odkud prováděl výpady na kupce, kteří přicházeli do Čech po Zlaté stezce. Tento Habartův postup škodil prachatickým měšťanům, kteří se spojili s Klatovskými a Sušickými a v únoru 1441 hrad Hus oblehli. Několikaměsíční obléhání nepřinášelo úspěch a teprve na podzim 1441 Habart Lopata z Hrádku žádal o povolení svobodného odchodu se svou družinou. Jeho žádosti bylo vyhověno. Po jeho odchodu byl však hrad vydrancován, vypálen a rozbořen, aby již nemohl být obyvatelným a nepůsobil škody prachatickým měšťanům při jejich obchodu. I když hrad Hus přestal existovat, udrželo se označení samosprávné jednotky Huské panství až do 16. století (Obec Záblatí.cz, 2022).

Při staré dlážděné úvozové cestě ze Záblatí na Hlásnou Lhotu a dále na hrad Hus a Volary je dochované torzo staré lipové aleje, necelý jeden kilometr jižně od Záblatí (viz obr. níže).

Celek HiKK Netolicko

Území celku HiKK Netolicko obsahuje komplex identifikovaných jednotek HiKK:

TYP 03 Krajina kombinované kompozice, TYP 05 Krajina poutních míst, TYP 07 Krajina se specifickou strukturou osídlení, Typ 08 Krajina strukturálně výrazných plužin, TYP 09 Krajina vrchnostenských sídel a dvorů, TYP 12 Krajina ovocných sadů, TYP 13 Krajina rybníků, TYP 14 Krajina pastvin a luk, TYP 15 Krajina obor a lesů, TYP 16 Krajina hradišť, TYP 17 Krajina města, TYP 21 Krajina hlubinné těžby.

Jednotka HiKK Kratochvíle (Typ Krajina kombinované kompozice)

Krajina se skladbou geometrických a idealizovaných přírodních kompozic, tvořících vzájemně provázaný celek, ve kterém mohou být oba typy kompozic zastoupeny v různém rozsahu. Kompoziční schéma bylo takto utvářeno buď již v době založení, nebo postupně v průběhu svého vývoje. Společným znakem je přítomnost panského sídla (rezidenčního nebo letního), a proto byl určen jako primární atribut. Sekundárními atributy jsou snadno identifikovatelné geoprvky, jako je například kostel, kaple, rozhledna, kříž, socha, alej nebo stromořadí. Typologické znaky upravené pro využití databází a zpracování prostředky GIS; Primární: rezidenční letní sídlo – zámek; Sekundární: loreta, kaple, kostel, letohrádek, glorieta, obelisk, věž, rozhledna, kříž, boží muka, vrchol kopce, aleje a stromořadí. Zařazení území do konkrétní jednotky HiKK bylo provedeno terénními průzkumy *in situ*, s ohledem na morfologické utváření daných krajin a skutečnou přítomnost krajinotvorných kompozičních znaků (atributů), v celkovém rámci identifikovaných vizuálně vnímatelných krajinných prostor se vzájemnými kompozičními vazbami těchto znaků (atributů).

Jednotka HiKK Kratochvíle je kombinovaná kompozice se stopami renesančních a klasicistních struktur v krajině. Některé znaky se ve fragmentech dochovaly v terénu, jsou zřetelné a doložitelné odkazy na dobovou ikonografii a mapová díla, především dobře rozlišitelné na archivních mapách stabilního katastru (CUZK, 2022). Území jednotky tak v mnoha ohledech splňuje prvky typu kombinovaná kompozice, s dochovanými stopami renesančních, klasicistních a hospodářsky strukturovaných kompozičních prvků (atributů/znaků) v krajině, postupně spravované a hospodářsky komplexně přeměňované v rámci původního netolického hospodářství kláštera ve Zlaté Koruně, Krčínovy obory u hrádku Leptáč a později Netolické obory u letohrádku Kratochvíle, v rámci Rožmberského dominia (Březan, 1985), později panství Eggenberského a nakonec dominia Schwarzenberského. (Na vyobrazení Netolice vpravo s rybníkem Mnich, uprostřed netolická obora s vrchem a lesem Peklo, Petrovým dvorem a se zámek Kratochvíle za rybníkem Myslivna zcela napravo. V dalším plánu je horizont Šumavského podhůří. Na dalších vyobrazeních níže pak alejemi strukturovaná krajina zámku Kratochvíle a v okolí dvora Švarcenberk a pod Peklem v jádru obory).

Identifikovaná krajina jednotky HiKK Kratochvíle doprovází údolnice potoků Třebánky, Melhutky a Bezdrevského potoka, které jsou živeny vodami z úpatí kopců Šumavského podhůří a Blanského Lesa, jejichž zalesněné vrcholy a horizonty tvoří spolu se strukturovanými údolními polohami charakteristickou mozaiku této pestré a organicky vyvinuté krajiny, se zřejmými kultivačně strukturálními vstupy, v období Rožmberské, Eggenberské a Schwarzenberské správy. V některých polohách, jako především v bezprostředním okolí zámku Kratochvíle a západně k lesu Třebánka, jižně pod vrchem a lesem Peklo a při dochované původní krajinné ose cesty od Hrbova k Petrovu Dvoru a ke Kratochvíli, byly nejpозději během 19. století uplatněny principy geometrizace krajinných scénérií, dodnes zřetelné v kontaktu s okrasně hospodářskými strukturami v okolí dvora Švarcenberk. Tyto úpravy pokračovaly dále směrem k vrchu Peklo a ke dvoru Peklo a k Pivovarským rybníkům nad Petrovým dvorem (Hendrych, Vacek, 2021; CUZK, 2022).

Kultivační a zároveň estetizující byly počiny zemědělské (v podobě geometrizované osnovy dubových a lipových alejí členících zemědělské hospodářské plochy), lesnické (strukturovaná síť lesních cest, aleje cest v lesních a honebních porostech, stromořadí a okrasné lemy lesních porostů) či rybníkářské (se soustavou struh k propojení rybníků a k převádění vody mezi povodími několika potoků v okolních údolích), které rozvinuly pestrost a malebnost kulturní krajiny rožmberské obory v jejím jádru. Působivé jsou partie prastarých geometricky uspořádaných alejí se strukturou cest (u cesty v lese Peklo s prvkem božích muk) obory v lese Peklo, se statnými duby a lípami, které dokládají kompoziční systém a navazují na alejové struktury v plochách pod dvorem Švarcenberk (CUZK, 2022; GoogleEarth, 2017-2022); podobně jako aleje členící krajinu západně nad Kratochvílí v prostoru bývalé Malé Třebánky směrem k lesu Třebánka, včetně opláštění lesního porostu dubovým stromořadím za bývalou lesovnou U Ambrože. Identifikovaná jednotka se překrývá s dalšími přítomnými jednotkami krajiny lesů a obor, krajiny rybníků a krajiny pastvin a luk (Hendrych, Vacek, 2021), které společně utváří jedinečnou komplexně kombinovanou krajinnou kompozici (viz níže), uprostřed Netolické obory.

Jednotka HiKK Křížová cesta ve Lhenicích (Typ 05 Krajina poutních míst)

Krajina poutních míst je charakteristická sakralizací krajiny drobnými a většími objekty (kříže, kapličky, kaple) a místními názvy. Protože se jedná o krajinné kompozice v okolí církevních staveb, jsou v Metodice identifikace komponovaných krajín nazvány sakrálními kompozicemi (Kulišťáková et al. 2014). Krajina poutních míst je vázána především na poutní místa ve volné krajině. Na území Čech mají poutní tradice kořeny hluboko v raném středověku. V Čechách je tradice často spojována s úctou k zemským patronům Českého knížectví (viz výše krajina poutních míst celku Helfenbursko u Lštění). Poutní místo může mít velmi různou podobu, velikost a regionální význam (Kučera et al., 2012). Drobné sakrální objekty (kříže, kapličky, boží muka), představují v krajině významné stabilní orientační prvky, které jsou již historicky zaznamenávány v topografických mapách. Vzhledem k jejich obecnému rozšíření v krajině je nelze použít jako primární atribut, ale po vyhodnocení jejich vzájemného vztahu a hustoty výskytu, lze spolehlivě identifikovat křížové cesty, kalvárie a další církevní objekty, které jsou atributy pro identifikaci krajín poutních míst. Typologické znaky upravené pro využití databází a zpracování prostředky GIS; Primární: kaple; Sekundární: hřbitov, křížová cesta, výklenkové kapličky, svaté obrázky, vyhlídkové místo, sakrální objekt zasvěcený Panně Marii, socha P. Marie.

Na území celku Netolicko byla identifikována jednotka krajiny poutních míst v podobě Křížové cesty ve Lhenicích, která se nachází v přírodním prostředí nad městečkem na východním úpatí lesnatého masivu vrchů Stráže (742 m.n.m.) a Kozího kamene, při cestě z východní strany lemované ovocnými sady. Křížová cesta spojuje hřbitov u sv. Jana Křtitele ve Lhenicích s kaplí v Brabcích. Od kaple je téměř panoramatický výhled východním směrem přes luční partie nivy Vadkovského a Bezdrevského potoka, k lesnímu masivu Blanského lesa s vrchem Vysoká Běta (804 m.n.m.), nad obcí Vodice (VPR). Vznik křížové cesty je datován do druhé poloviny 19. století. Základem křížové cesty je kaple v Brabcích, kterou dal zbudovat v letech 1865 - 1866 lhenický lékař, František Nemastil, na památku své zemřelé dvacetileté dcery Marie Pátkové. O rok později založil rod Nemastilů další kapli (druhé zastavení) a během příštího roku došlo k postavení dalších kapliček, které rozšířily jejich počet na 14 zastavení. V roce 1928 došlo k opravám všech kapliček, do nichž byly pořízeny nové obrazy, které namaloval malíř Tomáš Peterka. V roce 2000 byla cesta znovu opravována. Současné obrazy jsou kopie mistra Peterky, neboť originály již nebylo možné restaurovat. O současné obrazy se zasloužili manželé Kunešovi z Prachatic. Kompletní rekonstrukce křížové cesty i s kaplí Panny Marie proběhla v roce 2016. (Městys Lhenice, 2022; Diecéze Českobudějovická, 2022; Valenčík, 2008–2015; Národní registr pramenů a studánek, 2008).

Jednotka HiKK Lánové a návesní vsi (Typ 07 Krajina se specifickou strukturou osídlení)

Struktura venkovského osídlení je dána prostorovým uspořádáním soustavy venkovských sídel (rozložením vesnic v krajině vzhledem k terénu, vodotečím, historické cestní síti a ke způsobu zemědělského hospodaření), jejich vzájemnými vazbami a hierarchií. Struktura osídlení je charakterizována jak typem osídlení (velké vesnice, velmi malé vesnice, rozptýlené osídlení aj.), tak i jejich půdorysným typem, popřípadě dochovanými znaky regionálně specifického venkovského stavitelství. V těchto oblastech se obvykle nedochovalo strukturálně výrazné plužiny (proto sem patří i lánové vesnice s nedochovanou plužinou). Základní členění plužiny na jednotlivé tratě, ohraničené nejčastěji cestami či vodotečemi, alespoň někde zčásti přetrvalo (Ehrlich et al., 2020). Typologické znaky upravené pro využití databází a zpracování prostředky GIS; Primární: historický půdorys obce; Sekundární: plužina, nevýrazná plužina.

Analýzami byla identifikována jednotka lánových vsí, návesních vsí a malých návesních vsí s dochovanými půdorysnými uspořádáními (Kuča, 1998, 2000; Pešta, 2000; Pešta, 2004; Škabrada, 2021; Škabrada, Voděra, 1986) a původními hmotami zástavby, kde se často, byť třeba již nevýrazně, dochovala charakteristická struktura plužiny (Kuča, 2014).

Lánové vsi. V celku Netolicko je jednotka lánových vsí charakterizována venkovskými sídly Rábín, Hradiště u Malovic, Podeřiště, Hlodačky, Lužice, Horní Chrástany.

Rábín, původně ves Vrabinec, část obce Malovice, byl před rokem 1540 prodán Mikulášem Bukovským z Budkova Divišovi a Bohuslavovi z Malovic, kteří sídlili v nedalekých Libějovicích. Syn Divišův, Dobeš Malovec, odprodal ves Rábín Janu z Malovic. Kolem 1598 již však byla ves pustá a pole připadla rožmberskému panství netolickému v držení Petra Voka z Rožmberka. Hospodářský rožmberský dvůr pak po Rožmbercích převzali Schwarzenberkové a založili zde r. 1838 nový poplužní dvůr s ovčínem a lihovarem. Na popud hospodářského

radý Libějovického panství, propagátora zemědělské reformy Františka Horského, zde kníže Adolf Schwarzenberg založil českou rolnickou školu v Rábíně (Malovice, 2022).

Hradiště u Malovic je vesnice, část obce Malovice, 2,5 km na jihozápad od Malovic. Je zde evidováno 33 adres a v roce 2011 zde trvale žilo 51 obyvatel (Historický lexikon obcí, 2006). V lokalitě Na šancích se nachází vyvýšená plošina se zčásti dochovanými valy bývalého keltského hradiště. V obci se dochovala řada venkovských stavení a při cestě novorománská kaple.

Podeřiště, část obce Malovice, je vesnice, nad níž stával od 13. století na skále nad Bezdrevským potokem hrad Poděhusy. Dnes jsou patrné příkopy, valy hradeb a přístupová cesta k hradu. Bývalý mlýn pod skalou býval poplužní dvůr. První zmínky pochází z r. 1262, kdy po smrti Voka z Rožmberka patřil hrad Poděhusy vdově po Vokovi paní Hedvice, poté Jindřichovi do roku 1310, dále byl pánem na Poděhusi jeho syn Petr do r. 1347. Petrovi synové Petr, Jošt, Jan a Oldřich vlastnili Poděhusy společně do r. 1380, kdy patřilo k hradu 17 vesnic. Po jejich smrti bratr Oldřich a dále jeho syn Jindřich z Rožmberka a jeho syn Oldřich. Jan Žižka, který plenil rožmberské statky, roku 1421 dobyl ho a vypálil i k hrad Poděhusy. Hrad sloužil pro úřad purkrabího (v letech 1388 – 1400 zastával úřad purkrabího Vilém z Újezda a Poděhus) a tak byl touto událostí purkrabský úřad zde zrušen. V roce 1481 prodal Vok z Rožmberka Poděhusy, ves Podeřiště i Hájek v poli na Podeřišti Petrovi Kořenskému z Terešova. Ten Poděhusy připojil k blízkému zboží Vihlavskému. Ještě v roce 1538 se připomíná „zámek pustý Poděhusy a což k němu přísluší“ (Sedláček, 1890). Půdorys vsi dokládá vrcholně středověkou lokaci s dochovanou zástavbou okolo obdélníkové návsi. Dochoval se zde soubor zděné lidové architektury, s doklady vlivu architektury Zbudovských blat na Netolicko (Pešta, 2004).

Hlodačky jsou součástí obce Mahouš a nachází se asi 2 km JV od Netolic, žije zde 168 obyvatel (Český statistický úřad, 2022). Ves leží na přechodu okrsku Netolická pahorkatina Šumavského podhůří do okrsku Vodňanská pánev Českobudějovické pánve. Jedná se o charakteristickou lánovou strukturu, na ose procházející cesty v hospodářské krajině rozložených usedlostí s dispozicí dvorů.

Lužice se nachází zhruba 2 km jižně od Netolic. Obec leží v Šumavském podhůří (podcelek Bavorovská vrchovina, okrsek Netolická pahorkatina); v jejím katastru pramení Lužický potok. Žije zde 40 obyvatel, čímž se Lužice řadí mezi obce v Česku s nejnižším počtem obyvatel (Český statistický úřad, 2022). První písemná zmínka o obci pochází z roku 1400. Charakteristické je semknuté uspořádání hospodářských dvorů při křížení cesty od dvora Grejnarov na Babice. Při cestě, podle které v minulosti vedla hranice netolické obory, se nachází několik křížů, u vesnice boží muka a u cest do Netolic a k Vodcím u Horních Chrášťan výklenkové kapličky.

Horní Chrášťany jsou malá vesnice, část městyse Lhenice v okrese Prachatice. Nachází se asi 3,5 km na východ od Lhenic, v údolí horního toku Babického potoka. Je zde evidováno 28 adres, v roce 2011 zde trvale žilo 72 obyvatel (Statistický lexikon obcí České republiky, 2013). První písemná zmínka o vesnici pochází z roku 1300 (Historický lexikon obcí, 2006). Na neuspořádané lichoběžníkové návsi s rybníkem se nachází novogotická kaple s křížem a kolem řada usedlostí, z nichž některé jsou zděné vícepatrové statky s velkými dvory, vsí protéká Babický potok. U cesty JZ od vesnice se nachází památný dub a západně od obce výklenková kaple se zdobeným štítem. V celém okolí obce se dochovalo charakteristické členění jednotlivých lánů plužiny, které je dnes zvýrazněno rozptýlenou a liniovou vegetací. Při křížení cest na Lužici a Vodice stojí výklenková kaple se zdobným štítem ve stylu lidového baroka (viz obr. výše).

Návesní a malé návesní vsi. V krajině celku Netolicko byla v rámci podjednotky návesních a malých návesních vsí analýzami identifikována osídlení s návesními a malými návesními vesnicemi s charakteristickými půdorysy a hmotami zástavby (Kuča, 2000; Pešta, 2000; Pešta, 2004; Škabrada, 2021; Škabrada, Voděra, 1986). Jednotka je charakterizována osídlením se všemi Krtely, Hrbov, Třešňový Újezdec, Smědeček, Velký Bor, Třebanice, Žitná, Hoříkovice, Dolní Chrášťany, Vodice, Vadkov.

Hrbov je vesnice, část městyse Lhenice. Nachází se 3,5 km na sever od Lhenic. Je zde evidováno 54 adres a v roce 2011 zde trvale žilo 51 obyvatel (Statistický lexikon obcí České republiky, 2013). První písemná zmínka o vesnici pochází z roku 1300 (Historický lexikon obcí, 2006). Hospodářské usedlosti jsou kolem malé návsi s kaplí, křížem a pomníkem obětím 1. světové války, strukturovány na kapkovitém půdorysu. Strukturálně a hmotově jsou usedlosti dochované, jakkoli byly v minulosti předmětem stavebních úprav. Vsi procházela stará rožmberská cesta (opouští náves v SV cípu) od Českého Krumlova přes vrch Peklo k Petrovu Dvoru a na Kratochvíli, a také původní ohraničení Netolické obory, které je v terénu stále zčásti zřetelné v JZ linii směrem k usedlosti U Kozáků pod Hrádečkem (Hendrych, Vacek, 2021). Při cestě východně od vsi se nachází výklenková kaplička s bohatě zdobeným štítem.

Krtely jsou vesnice, část obce Malovice. Nachází se 4 km na západ od Malovic. Je zde evidováno 80 adres a v roce 2011 zde trvale žilo 122 obyvatel (Statistický lexikon obcí České republiky, 2013). V obci se nachází kaple Panny Marie z r. 1861 (Kolektiv, 1978). Jedná se o charakteristickou (viz obr. níže) oblast ovocných sadů s vazbou na přilehlé Libějovicko – Lomecko, jež je zachycená již na vedutě zámku Kratochvíle J. Verleho z počátku 18. století (Zámek Kratochvíle, 2022) a na historických mapách stabilního katastru (CUZK, 2022). Hospodářské dvory a statky jsou usprádané do protáhlého oblouku kolem rozlehlé návsi s výše uvedenou kaplí.

Třešňový Újezdec je malá vesnice, část městyse Lhenice. Nachází se 3 km na jihovýchod od Lhenic. Je zde evidováno 37 adres a v roce 2011 zde trvale žilo na padesát obyvatel (Statistický lexikon obcí České republiky, 2013). První písemná zmínka o vesnici pochází z roku 1300 (Historický lexikon obcí, 2006), kdy byla obce částí majetku Cisterciáckého kláštera ze Zlaté Koruny. V obci se nachází kaple sv. Václava na návsi (Kolektiv, 1982), výklenková kaplička při silnici na Lhenice, řada historických usedlostí a památná lípa v řadě stromů na návsi. Usedlosti jsou uspořádány v nepravidelné lichoběžné návsi a v jejich okolí se v omezené míře dochovala historická plužina, struktura vesnice ukazuje na vrcholně středověký lokační původ založení vsi (Pešta, 2004). Třešňový Újezdec je vesnickou památkovou zónou, s řadou usedlostí prohlášených za nemovité kulturní památky, podobně jako výše zmíněná kaple sv. Václava a výklenková kaplička; kompletní seznam nemovitých kulturních památek v celku Netolicko je uveden níže v tabulkové příloze.

Smědeček je malá vesnice, část obce Ktiš. Nachází se 5 km na severovýchod od Ktiše. Je zde evidováno 27 adres a v roce 2011 zde trvale žilo třináct obyvatel (Statistický lexikon obcí České republiky, 2013). První písemná zmínka o vesnici pochází z roku 1404 (Historický lexikon obcí, 2006), ves svým založením dokládá vrcholně středověký původ kolonizační vesnice, vysazené asi na konci 13. století spolu se Smědčí jako součást kolonizačních počínů cisterciáckého kláštera ve Zlaté Koruně (Pešta, 2004). V roce 1921 ve Smědečku, který byl

tehdy osadou obce Smědeč, převládalo německé obyvatelstvo: z tehdejších 137 obyvatel, kteří žili ve 23 domech, se tři hlásili k české národnosti, 134 k německé (Chytil, 1929). Usedlosti jsou uspořádány kolem rozlehlé čtvercové návsi (120x120m), s malou vodní plochou a křížem. V okolí vesnice se nevýrazně dochovalo členění plužiny. Obec je chráněným územím, součástí CHKO Blanský les. Ve vsi se dochoval hodnotný soubor zděné lidové architektury s patrovými domy (Pešta, 2004).

Velký Bor je vesnice, část městyse Strunkovice nad Blanicí. Nachází se asi 6 km na východ od Strunkovic nad Blanicí. Je zde evidováno 52 adres a v roce 2011 zde trvale žilo 92 obyvatel (Statistický lexikon obcí České republiky, 2013). První písemná zmínka o vesnici pochází z roku 1315 (Historický lexikon obcí, 2006). Hospodářské usedlosti jsou uspořádány kolem malé návsi trojúhelníkového půdorysu s kaplí sv. Jana Nepomuckého uprostřed. Další velké hospodářské usedlosti se nachází při cestě na Strunkovice.

Třebanice jsou malá vesnice, část městyse Lhenice. Nachází se 3 km na severozápad od Lhenic. V roce 2011 zde trvale žilo 76 obyvatel (Statistický lexikon obcí České republiky, 2013). První písemná zmínka o vesnici pochází z roku 1300 (Historický lexikon obcí, 2006). Otevřenou protáhlou návěs obce zdobí kaplička sv. Petra a Pavla nad malým návěsním rybníkem a průčelí přilehlých usedlostí. Významný je starý klenutý silniční most s kapličkou a křížem přes říčku Melhutku, směrem na Lhenice; na přilehlém návrší se nachází Hradiště Velký

hrádeček z doby halštatské (Čtverák, Lutovský, Slabina, Smejtek, 2003) a v kaňonu při Melhutce pak Přírodní památka Hrádeček. Zde je také umístěn starý jez, od kterého byla napájena strouha Krčínka, odvádějící vody z Melhutky přes soustavu rybníků na Kratochvíli. Obec leží v údolí Třebanického potoka a říčky Melhutka, uprostřed rozlehlé enklávy ovocných sadů pokračujících ke Lhenicím, při cestách v okolí se dochovalo několik křížů. Kolem bývalé lesovny pod Hrádečkem probíhalo oplocení ohraničující rožmberskou oboru (Hendrych, Vacek, 2021).

Žitná je vesnice, část obce Hracholusky. Nachází se 3 km na jihovýchod od Hracholusk. Je zde evidováno 53 adres a v roce 2011 zde trvale žilo 81 obyvatel (Statistický lexikon obcí České republiky, 2013).

První písemná zmínka o vesnici pochází z roku 1300 (Historický lexikon obcí, 2006). Usedlosti čp. 1 a 18 jsou chráněny jako kulturní památky ČR. Nedaleko obce směrem na Třebanice na potoce Mastnice se nachází Přírodní památka Mastnice s podmáčenými loukami s výskytem bledule jarní. Uprostřed trojúhelníkové návsi stojí novogotická kaple Panny Marie z r. 1874. Hodnotná je usedlost č.p. 1 se zdobeným průčelím a starý hospodářský

dvůr na SV obce, kolem kterého vedla hranice bývalé netolické obory, v linii od Hradců na ves Obora, jak je zřetelné z map II. vojenského mapování a z map stabilního katastru (Hendrych, Vacek, 2021).

Dolní Chrášťany. Malá vesnice v nadmořské výšce 550 m.n.m, část městyse Lhenice. Nachází se 5 km na severovýchod od Lhenic, protéká jimi Babický potok. Je zde evidováno 38 adres. V roce 2011 zde trvale žilo

36 obyvatel. (Statistický lexikon obcí České republiky, 2013). První písemná zmínka o vesnici pochází z roku 1300 (Historický lexikon obcí, 2006). Po r. 1263 v majetku Zlatokorunského kláštera. Vesnice je tvořena kompaktní zástavbou (Pešta, 2004), s převážně velkými patrovými usedlostmi s velkými otevřenými dvory, s průčelími se otvírajícími

do prostoru podlouhlé malé návsi s klasicistní kaplí a křížem. V okolí obce lze v reliéfu krajiny rozlišit historické uspořádání plužiny a stopy někdejší hlubinné těžby grafitu.

Vodice jsou vesnice, součást městyse Lhenice. V roce 2011 zde trvale žilo 53 obyvatel (Statistický lexikon obcí České republiky, 2013). První písemná zmínka o vesnici pochází z roku 1400 (Historický lexikon obcí, 2006). Vesnice byla patrně založena Zlatokorunským klášterem ve 13. či 14. století (Pešta, 2004). Protáhlá obdélníková svažitá náves si zachovala prakticky nenarušený vzhled z 2. poloviny 19. století a několik hodnotných objektů se zachovalo i mimo ní. Hodnotný je rozsáhlý soubor lidové zděné architektury usedlostí z doby po polovině 19. století (Pešta, 2004). Ves leží na svazích masivu Buglaty (831,7 m.n.m.), s výhledem do údolí a na Lhenice.

Vodické domy jsou odlišné od typických blatských staveb, motivy výzdoby se ale blatům přibližují. Častá jsou orámovaná okna s obloučkovým vzorem (Pešta, 2004). Historická část vsi je Vesnickou památkovou rezervací od r. 1995. Památkově hodnotné jsou lidové statky, usedlosti čp. 1, 2, 3, 4, 6, 18, 19 a 20 a kovárna čp. 26 (Kolektiv, 1982). U vesnice roste památný dub u Vadkovského potoka, nedaleko Koubovského rybníka.

Vadkov je malá vesnice, část městyse Lhenice. Nachází se 2,5 km na jih od Lhenic. Je zde evidováno 46 adres. V roce 2011 zde trvale žilo 82 obyvatel (Statistický lexikon obcí České republiky, 2013). První písemná zmínka o vesnici pochází z roku 1300 (Historický lexikon obcí, 2006). Ve středu malé trojúhelné návsi stojí

novogotická kaple s křížem. Výklenková kaplička Panny Marie je kulturní památka a stojí při silnici ke Lhenicím. V okolí obce se nachází Přírodní památka Štěrbů louka. V okolí obce se dochoval prstenec ovocných sadů, v prostoru krajiny sady navazují na krajinu ovocných sadů, zejména v místech pod křížovou cestou u Lhenic.

Hoříkovice, malá vesnice a část městyse Lhenice. Nachází se 3,5 km na severozápad od Lhenic. Je zde evidováno 14 adres a v roce 2011 zde trvale žilo šestnáct obyvatel (Statistický lexikon obcí České republiky, 2013). První písemná zmínka o vesnici pochází z roku 1300 (Historický lexikon obcí, 2006). Velké usedlosti se dvory mezi sebou utváří prostor malé nepravidelné návsi s klasicistní kaplí a křížem. Ves leží na Třebanickém potoce a je obklopena rozlehlými ovocnými sady.

Jednotka HiKK Chrášťanská plužina (Typ 08 Krajina strukturálně výrazných plužin)

Území s dochovanou strukturálně výraznou plužinou. Prvky členění historické plužiny, dotvářející prostorovou strukturu krajiny, se projevují v obraze krajiny. Hranice parcel jsou zpravidla vymezeny mezemi, agrárními valy, kamennými snosy a keřovou či stromovou vegetací (Ehrlich et al., 2020). Plužinu lze identifikovat na ortofoto a LIDARových snímcích, a to i v lokalitách sekundárně zarostlých lesem. Členění plužiny je často dochováno na podstatné části daného katastrálního území. Základní členění plužiny na jednotlivé tratě, ohraničené nejčastěji cestami či vodotečemi, v těchto identifikovaných oblastech ve velké míře či alespoň z velké zčásti přetrvalo (Ehrlich et al., 2020); často především díky vizuálnímu uplatnění porostních příznaků *in situ* (Bayer, Beneš, 2004; Baudry, Bunce, 2000; Burel, Baudry, 1995; Deutscher, 2014; Eyre, 1955; Merot, 1999; Rippon, 2008; Sadravetzová, 2015; Sklenička, 2009; Šitnerová, 2020; Zimová, 2013), tak na ortofotosnímcích (CUZK, 2022; GoogleEarth, 2017-2022), či snímcích Lidarového snímkování povrchu země (Land Survey Office, 2022, ČÚZK DMR 5G). Typologické znaky upravené pro využití databází a zpracování prostředky GIS; Primární: plužina; Sekundární: mezní pásy.

Analýzami byla v celku HiKK Netolicko identifikována výraznější prostorově malá jednotka se zřetelněji dochovanou plužinou v obraze krajiny v okolí sídla Horní Chrášťany, kde je členění jednotlivých lánů plužiny charakteristicky zvýrazněno rozptýlenou a liniovou vegetací. V okolí dalších sídel, jako je Smědeček, Třešňový Újezd a Vodice, se pak jedná jen o málo průkazné a v rámci jednotky neuplatněné fragmenty utvářené vegetací především podél cest a vodotečí.

Jednotka HiKK Vrchnostenská sídla a dvory (Typ 09 Krajina vrchnostenských sídel a dvorů)

Krajina jako zázemí vrchnostenského sídla (zámku, kláštera), obvykle spojeného s hospodářskými dvory a dalšími stavbami sloužícími k hospodaření vrchnosti. Charakteristickým znakem jsou velké scelené dominikální pozemky (Ehrlich et al., 2020). Výskyt hospodářských dvorů je často vázán na výskyt kvalitní orné půdy. Účelem poplužního dvora bylo především zajištění dostatku potravin pro vrchnost a její dvůr. Přebytky z hospodaření byly určeny pro místní trh a výtěžek z prodeje produktů dvora tvořil součást příjmu vrchnosti. Rozloha dvorů bývala udávána v lánech (v 16. století přibližně 18 ha) nebo v záhonech (1 lán obsahoval 12 kop záhonů). Většina dvorů měla v době středověku a raného novověku rozlohu do pěti lánů, dvory o velikosti přes deset lánů měla obvykle jen velká panství, jaká tvořila např. rožmberské dominium. Z uvedeného lze usuzovat, že velikost území obhospodařovaného jedním dvorem byla 90 až 180 ha. Typologické znaky upravené pro využití databází a zpracování prostředky GIS; Primární: hospodářský dvůr; Sekundární: vrchnostenské sídlo (zámek), alej, stromořadí, náhon, rybníky.

Rešerše, analýzy a průzkumy prokázaly jednotku z velké části související s četnými a dlouhodobými proměnami krajiny původně Rožmberského dominia poblíž sídelních celků Netolice a Lhenice. Jedná se o jednotku charakterizovanou hospodářskými panskými dvory Rábín, Kratochvíle, Petrův Dvůr, Grejnarov, Švarcenberk, Dvůr Peklo, Žitná, Lhenice a Nový Dvůr u Lhenic (viz obr. níže). Původní panské hospodářské dvory Rožmberků byly využívány a rozvíjeny v pozdějších hospodářských systémech panství Eggenbergů a především pak dominia Schwarzenberského. Původní struktury byly rozšiřovány, vznikaly další dvory (Žitná) a v okolí byla kultivována krajina často až v polohách okrasných hospodářství Švarcenberk, Grejnarov, Žitná, či u dvorů Nový dvůr a Rábín (viz obr. níže), v jednotici a charakteristické krajinné struktuře, včetně výsadeb liniové a solitérní stromové vegetace (CUZK, 2022), k zvýraznění těchto okrasně hospodářských aspektů (Švarcenberk, Žitná, Petrův dvůr, Kratochvíle). Více je k tomu uvedeno výše v kapitole ke Krajinám kombinované kompozice (Typ 03 výše). K významným složkám této jednotky Vrchnostenských sídel a dvorů na Netolicku pak patří rozlehlé plochy pastvin a luk a systém propojených rybníků, který tvořil významnou hospodářskou složku této jednotky (Hendrych, Vacek, 2021), jejíž podrobný rozbor je uveden v kapitole v rámci jednotky Krajiny rybníků (Typ 13 níže).

Jednotky HiKK Ovocné sady (Typ 12 Krajina ovocných sadů)

Ovocnářství, tedy pěstování ovocných dřevin a zpracování ovoce je zastoupeno v malých plochách prakticky všude tam, kde jsou pro to příznivé půdní i klimatické podmínky. O krajině ovocných sadů lze mluvit v případech, kdy se sady a ovocné keřové plantáže staly dominantním či alespoň výrazným znakem krajiny (Ehrlich et al., 2020). Typologické znaky upravené pro využití databází a zpracování prostředky GIS; Primární: ovocný sad, zahrada; Sekundární: sklep, kůlna, sušárna, moštárna, pálenice, stromořadí, aleje. Analýzy v daném celku Netolicko prokázaly existenci daného typu jednotky především v rámci širšího území krajiny v okolí měst Netolice a Lhenice. Je možné ji členit na tři charakteristické jednotky:

Truskovicko – Krtelsko. Krajina ovocných sadů s vazbou na přilehlé Libějovicko – Lomecko, zachycená již na veduté zámku Kratochvíle J. Verleho z počátku 18. století (Zámek Kratochvíle, 2022), mapách stabilního katastru (CUZK, 2022) a v současné podobě pak na družicových snímcích (GoogleEarth, 2017-2022; Corine, 2022). Drobnější výskyt solitérních ovocných sadů je pak u obcí Hradiště a Podeřístě u Netolic.

Lhenicko – Třešňový Újezdec. Charakteristická rozsáhlá oblast ovocných sadů, již historicky významná. Ovocné sady se zde vyskytují především s těsnou vazbou na sídla (mj. VPZ Vodice a Třešňový újezd, Vadkov, Vodice, Lhenice, Třebanice, Hořkovice). Prezence původních ovocných sadů je mnohde dohledatelná na historických mapách stabilního katastru (CUZK, 2022) a v současné podobě pak na družicových snímcích (GoogleEarth, 2017-2022; Corine, 2022).

Netolicko – Lužicko. krajinaa s reliktním výskytem ovocných sadů, dohledatelná na historických mapách stabilního katastru (CUZK, 2022) a v současné podobě pak na družicových snímcích východně a jihovýchodně od Netolic (GoogleEarth, 2017-2022; Corine, 2022).

Především první dvě z uvedených jsou dnes významné z hlediska kultivování krajiny strukturami ovocných sadů a ovocnářství, působí zde řada menších i velkých pěstitelů a dodavatelů především jablek, ale i třešní a višní a dalšího ovoce. Na řadě míst se dochovala tradiční struktura ovocných zahrad a sadů, včetně souvisejícího příslušenství (viz výše sekundární typologické znaky), v těsné vazbě na sídelní strukturu měst (Lhenice) a obcí, především u menších vesnic (Vadkov, Vodice aj.). Strukturu ovocných stromů v krajině vytvářela historicky významným způsobem především hustá soustava alejí ovocných stromů při cestách, jak dokumentují historické mapy II. vojenského mapování a stabilního katastru (CUZK, 2022). Rozsáhlé výsadby alejí a sadů na Libějovicku probíhaly před polovinou 19. století za ředitele panství Františka Horského. Pozdější sady byly pak zakládány na velkých plochách bez této charakteristiky, markantní je tento rys u moderních ovocných sadů, především na severu v rámci podjednotky Truskovicko a Krtelsko (viz obr. níže).

Historická distribuce a rozloha ovocných sadů doznala do dnešní doby značných změn, dobře patrné je to při porovnání archivních map I. a II. vojenského mapování a map stabilního katastru pro dané lokality a historických snímků leteckého snímkování. Je zřejmé, že k intenzivnímu rozvoji ovocnictví ve velkém měřítku krajiny došlo po 2. světové válce, kdy sady byly ve velkém zakládány na rozlohách původně orné půdy. Výjimku tvoří krajina podjednotky ovocných sadů Lhenicko – Třešňový Újezdec, především v okolí Lhenic, která je již historicky dokumentována na východním úpatí masivu Kozího kamene a Stráže v mnohem rozsáhlejších rozlohách než současné době, kdy množství ploch bylo nověji převedeno na pole a louky, či zastavěno (Arcanum, 2022; CUZK, 2022).

Jednotka HiKK Krajina rybníků (Typ 13 Krajina rybníků)

Krajina po staletí využívaná pro chov ryb v rybnících – uměle vytvořených vodních nádržích, obvykle sdružených do soustav, popř. další dobové hospodářské činnosti vázané na akumulaci vody a využití vodní energie (Ehrlich et al., 2020). Typologické znaky upravené pro využití databází a zpracování prostředky GIS; Primární: rybník; Sekundární: stoka, kanál, strouha, mokřad (slatina, rákosina, podmáčená louka), alej, stromořadí. Analýzami a průzkumy byla v celku Netolicko identifikována jednotka rybníční krajiny v širším okolí města Netolice, s historickou konotací na rozsáhlou rybníční soustavu Rožmberského dominia (Březan, 1985), jehož je tato krajina rybníků ve velké míře součástí. Jedná se o podjednotky Kratochvílských rybníků, Netolických a Rábínských rybníků, na potocích Třebánka, Melhutka a Bezdrevském, včetně jejich drobných přítoků, struh a stok (a oddělenou rybníční soustavu na Zlatém a Babickém potoce, přítoků řeky Blanice, z větší části již mimo hranice vymezeného území celku Netolicko). Základy tohoto vodního díla v Netolické oboře a jejím okolí jsou dílem Jakuba Krčína z Jelčan (Březan, 1985) a jeho předchůdců (Štěpánek Netolický). Zásadní pro studium a pochopení struktury rybníční krajiny na Netolicku je především kdysi propojený vodní systém renesanční obory s vodními strukturami okolní krajiny v povodí Bezdrevského potoka, Melhutky, Židovské strouhy, Třebánky a jejich drobných přítoků, jen z části dodnes dochovaný a zřetelný. Tento systém se skládal z několika desítek malých vodních ploch a rybníků, navzájem propojených soustavou struh a jedné velké propojovací strouhy Krčínky, která se dochovala ve fragmentech. Její vedení terénem je však v krajině stále zřetelné a díky svědectví historických map, archivních leteckých snímků a mapování technologií Lidar 5G v terénu dohledatelné i v místech méně přístupných, zarostlých lesy či náletovou vegetací (viz vyobrazení v obrazové příloze závěrem).

Jakub Krčín z Jelčan, narozený 18.7. 1535, byl synem Jiříka Krčína z Jelčan a Kateřiny z Olbramovic, rytířského rodu Čeků z Olbramovic (Haubelt, 2003). Rožmberskou službu nastoupil v roce 1561, kdy přivádí vodu na krumlovské Předhradí a pro krumlovský pivovar. Jako purkrabí na Krumlově je Březanem uváděn k 16. říjnu 1562, kdy se ze své funkce všemi možnými prostředky snaží čelit zadluženosti rožmberského panství. Na panství včetně Netolicka staví nové dvory, ovčiny, pivovary a mlýny. Opravuje, vyměřuje a staví nové vodní stoky, sádky a rybníky. Roku 1569 byl Krčín uvolněn z úřadu purkrabího a jmenován Vilémem z Rožmberka regentem, vrchním správcem celého panství. Jmenování Krčín přijímá 31. 12. 1569 na tvrzi Leptáč u Netolic, kterou toho roku Vilém daroval Krčínovi včetně dvou vesnic (Pánek, 1985). Počátkem sedmdesátých let 16. století je Krčín zaneprázdněn stavbami na Třeboňsku, zakládáním třeboňské obory a rybníka Svět. Do roku 1579 Krčín v Netolicích vystavěl a o řadu vsí rozšířil dvůr netolický, vyměřil a založil rybníky Pomoc, Naděje a Nahrádil, získal rybník Machů a se zlatokorunským opatem směnili velký rybník u města. Nechal zbudovat množství stok v okolí Netolic, obnovit a upravit stoky na sousedním Libějovsku. Podle Březana byly „stoky na všechny rybníky nově udělané, kterýmiž dostatek vody na rybníky se dohání a veliká oprava tím na rybnících jest...takže ryby dobré bývají a plodu se nachází dostatek i zbytky, jakož každého roku téměř nemálo se uprodává“. V době, kdy Krčín napouštěl nově založené rybníky na Třeboňsku a budoval třeboňskou oboru pro vysokou zvěř, na Netolicku získal a vystavěl několik mlýnů, mj. mlýn u města, Hýsků mlýn, vystavěl a opravil sádky u města, u Jírova mlýna a u Oujezda, k většímu komfortu kupců a pro větší odbyt ryb. V Netolické oboře založil množství rybníků, z nichž některé napájely (Horní Nadýmač a Dolní Nadýmač), či byly napájeny budovanou stokou Krčínkou, která do systému odváděla vod z říčky Melhutky. Říčku přehradil Krčín v místě ústí skalnatého kaňonu mezi Malým a Velkým Hrádečkem v jihozápadní části obory (Hendrych, Vacek, 2021).

Všestranné zájmy Viléma z Rožmberka se v Netolické oboře a okolí potkaly s géníem Jakuba Krčína, který byl schopen záliby svého vladaře zajistit coby příjemný vedlejší produkt ekonomicky orientované správy rybníčního hospodářství. K udržování efektivity systému rybníků bylo nutné udržovat ve funkčním stavu Krčínku, která je napájela a odváděla z nich vodu. Jak dokládají mapy stabilního katastru z r. 1837, byla strouha k tomuto datu funkční a udržovaná, v rozsahu od jejího počátku v rokli pod Hrádečkem až k lesovně U Ambrože. Rozsah obory byl podrobně dokumentován v polovině 19. století na mapě II. vojenského mapování a na mapách stabilního katastru, na obou těchto mapách zachyceno vedení funkční Krčínky terénem, ale o využívání stoky v celém rozsahu od rokle pod Hrádečkem až po lesovnu U Ambrože svědčí také archivní snímky leteckého měřického snímkování, kde Krčínka s břehy místy zpevněnými osázenými stromy, je v celém průběhu (vyjma lesních úseků) zachycena na leteckých fotografiích z poloviny 20. století. Vzhledem k devastaci po roce 1948, kdy byla stoka procházející plochami orné půdy zrušena, bylo nutno informace, získané rešeršemi a analýzami mapových podkladů a historických leteckých snímků, doplnit terénními průzkumy *in situ* a využít možností technologie lidarového snímkování reliéfu terénu, které odhalují zdánlivě ztracené struktury (viz obrazové přílohy závěrem textu). Mezi ně patří především dobře zřetelné stopy objektů původního osídlení, mj. staveb pod Spáleným vrchem, v místech zaniklé osady Velká Třebánka, ale i stopy zaniklých samot. Z nich některé patrně souvisely s provozem a údržbou strouhy Krčínky a rybníků celé rybníční soustavy, další s provozem obory.

Ještě dnes se místy zjevují zapomenuté struktury jedinečného vodohospodářského systému z doby renesance, komplexní renesanční vodohospodářský systém rybníků s vysokými hrázemi osázenými dubovými alejemi, propojených technicky ojedinělou strouhou Krčínkou v celkové délce téměř 10 km a o převýšení 10 m. Ta zajišťovala neustálý průtok čerstvé vody rybníky a regulovala distribuci vody v rámci několika povodí a jejich drobných vodotečí v údolích říčky Melhutky, Židovské strouhy a původně patrně i Třebánky (tuto možnost by musel ověřit archeologický průzkum na lokalitě). Navíc dokázala akumulovat dostatečné množství vody pro dobovou estetiku vedené kratochvilné požitky vodních atrakcí zahrady letohrádku. Jedním ze základních principů italské renesanční zahrady bylo využití tlaku vody z výše položených míst lesnatých kopců s loveckými terény do rybníků, cisteren a zásobních nádrží, odkud je voda rozváděna do hospodářské krajiny, zahrad a sídel, kde tlakem zemské gravitace pohání a oživuje fontány, různé vodní hrátky či vodní hudební nástroje a pohyblivá vodní automata.

Záliba Viléma z Rožmberka v těchto kratochvích a v lovu se zde potkala s géníem Jakuba Krčína, který byl schopen, byť s nemalými náklady a často s nevolí okolních mlynářů, tyto záliby Viléma z Rožmberka zajistit, jako příjemný výsledek ekonomicky orientované správy strukturovaného rybníčního hospodářství. Součástí správy krajiny bylo v renesanci umění pracovat s vodou. Je to schopnost čtení a předvídání morfologie terénu, daností okolní krajiny, přírodních procesů, schopnost empatie s krajinou a s její kapacitou. V tomto ohledu Jakub Krčín z Jelčan, který na Netolicku navázal na starší rybníční díla svého předchůdce Štěpánka Netolického, ve své době stanovil principy a standardy, které jsou dnes inspirující pro správu krajiny založenou na optimalizaci využití vodního režimu, pro návrat a převádění vody v krajině a poučené hospodaření s vodou v rámci daných povodí.

V systému rybníční krajiny Netolicka, propojeném napájecími a přepouštěcími strouhami, jmenujme významnější z rybníků, které se dochovaly. Na Vadkovském, Rapačovském a Bezdrevském potoce rybníky Koubovský, Machovský, Naděje, Brychovský, Kotolínský, Mnich. Na potoce Mastnice a říčce Melhutce rybníky Mlynářovský, Křenkovský, Horní a Dolní Nadýmač, Blažkovský, Chudý, Čichtický, Malý a Velký Hrbovský, Matyášovský, Podroužek. Na Židovské strouze a přítocích řadu menších rybníků u Žitné a Pod Vršitým, rybníky Podmázský, Tripsovský, Lopata, Vilímkovský. Na Třebánce a přítocích pak rybníky Slouňovský, Okrouhlice, Benídkov, Myslivna, Horní, Prostřední a Dolní Pivovarské rybníky, rybníky Neštětí, Kratochvílský, Honzovský, Cihelný, Stříbrný, Trynglovský a Malý Trynglovský, Vondrovský.

Další rybníky mimo propojený systém Melhutky a Třebánky pak na severovýchodě celku Netolicko rybníky u Krtel a Rábína na strouhách vtékajících do Bezdrevského potoka u Podeřiště, Zikmund, Malý a Velký Krtelský, Horní a Dolní Pytel, Novorábinec, Rábinec, Malý Nadýmač, Nadýmač, Trávný a Potůček. Bezmála tedy na padesát rybníků, další drobné rybníky jsou bezejmenné a některé v minulosti zanikly.

Na severozápadě celku Netolicko je pak další soustava rybníků na Babím potoce, tekoucím do údolí Blanice k Bavorovu. V rámci celku se jedná se rybník Velký Vepřský, za hranicí celku Netolicko pak Velký a Malý Nadýmač, Bašta, Hluboký a další rybníky na přítocích Zlatého Potoka u vsi Protivec. (Na vyobrazeních níže jsou rybníky Čichtický s dvorem Švarcenberk v pozadí a Podmázský rybník na strouze Krčínka, oba důležité rybníky v systému převádění vody z povodí Melhutky do povodí Třebánky).

Jednotka HiKK Pastviny a louky (Typ 14 Krajina pastvin a luk)

Krajina s plošnou převahou či výrazným podílem pastvin a luk, dokládající historický způsob využití pro produkci píce, sena a pastvu dobytka (Ehrlich et al., 2020). Typologické znaky upravené pro využití databází a zpracování prostředky GIS; Primární: louka; Sekundární: solitérní strom (obsažený v prvku louka), skupina stromů (obsažených v prvku louka), alej, stromořadí.

V celku HiKK Netolicko byla identifikována rozsáhlá jednotka, prostorově rozptýlená a pestrá mozaika krajiny pastvin a luk s rozptýlenou stromovou vegetací, stromořadími, solitérními stromy, alejemi a vegetačními pásy, která charakteristicky doprovází polohy niv drobných říček a potoků (Bezdevského, Melhutka, Třebánka, Židovská strouha) a drobnějších struh a přítoků Bezdevského potoka, včetně Vadkovského a Rapačovského potoka, a hraničí s neméně pestrá mozaikou krajiny lesů a v mnoha polohách i enkláv s intenzivně obdělávanými polohami orné půdy a ovocnými sady (GoogleEarth, 2017-2022; Corine, 2022; CUZK, 2022). Historický rozsah krajiny pastvin a luk a jejich proměn je zřetelný na základě dokumentací na mapách II. vojenského mapování, na mapách stabilního katastru a archivních leteckých snímcích z doby poloviny 20. století (Arcanum, 2022; CUZK, 2022). Jednotka krajiny pastvin a luk se prolíná s dalšími identifikovanými jednotkami v daném celku, nejpodstatnější je její komplexní koncert s jednotkou krajiny kombinované kompozice jednotky Kratochvíle, s jednotkou krajiny rybníků Netolicka a s jednotkou krajiny obor a lesů Netolicka, kde spolu vytváří vzájemně provázanou a komplexní krajinou kompozici a zasahuje až na lesnaté okraje celku, k úpatím Blanského lesa a Podhůří Šumavy. Na vyobrazení luční krajina nad Kratochvílí, z lokality nad Žitnou, s lokacemi zaniklých vsí Velká Třebánka a Ročovice.

Jednotka HiKK Obory a lesy (Typ 15 Krajina obor a lesů)

Krajina dokládající historický způsob pěstování lesa a na něj navazující využití a zpracování dřeva. Území s výraznou převahou velkých porostních celků hospodářských lesů, významně ovlivňujících charakter krajiny. Lesní celky jsou dlouhodobě stabilní a vykazují znaky historického způsobu využití krajiny. Specifickou variantou lesní krajiny je krajina pro chov a lov zvěře – obory či bažantnice. Lov samotný není omezen na obory, ani na lesní krajinu. Je to krajina záměrně utvářená v souladu s dobovým způsobem chovu lovné zvěře a jejího lovu, zřízená obvykle v rámci širšího krajinného prostředí rezidenčního nebo sezonního panského sídla. Co do vzhledu má lovecká krajina obvykle lesnatý charakter s určitým podílem otevřených (zemědělských a vodních) ploch. Obory a bažantnice jsou funkčně a prostorově organizovány a mohou být cíleně geometricky organizovány (například hvězdicí průseků), ale tato forma má primárně praktický účel při lovech nebo při péči o les. Formování obor někdy vykazuje i volnou přírodní formu, popřípadě kombinaci obou pojetí (Ehrlich et al., 2020). Typologické znaky upravené pro využití databází a zpracování prostředky GIS; Primární: les; Sekundární: obora, bažantnice, splavňovací kanál, lovecká chata, myslivna.

Na území celku je zastoupení krajiny lesů v rámci identifikované jednotky Netolické obory a souvisejících lesů kolem fragmentovanější, v převládající matici krajin pastvin a luk, krajiny polních enkláv orné půdy a krajiny ovocných sadů (Corine, 2022; GoogleEarth, 2017-2022; CUZK, 2022). V souvislosti s Netolickou oborou a okolními lesy zde sestupuje hranice lesa až k 450 m.n.m. Krajina lesů a obor tak tvoří rámec krajině pastvin a luk, oba typy na sebe těsně navazují a přecházejí jeden v druhý, místy je krajina pastvin a luk nahrazena polohami orné půdy, jinde je krajina obor a lesů doprovázena rozlehlými enklávami ovocných sadů, jak je tomu na Krtelsku či Lhenicku. Často jsou pak tyto polohy protkány rybníčními enklávami na přítocích

Bezdrevského potoka, Melhutky a Třebánky (Hendrych, Vacek, 2021). Netolická obora svému účelu lovu (v cestní síti strukturovaných lesích) sloužila v dobách posledních Rožmberků Viléma a Petra Voka a v menší míře do třicetileté války, kdy postupně zanikla, aby byla z části rehabilitována během 18. a 19. století. Mezi významné stopy rozsahu obory dnes patří místy zřetelně dochovaný příkop vymezující její perimetr, původně opatřený dřevěným plaňkovým plotem se zastřešením a podezdívkou, ale především propojený vodní systém renesanční obory, z části dochovaný a zřetelný. Tento systém se skládal z několika desítek malých vodních ploch a rybníků, navzájem propojených soustavou stok a jedné velké propojovací strouhy Krčínky, která se dochovala ve fragmentech (viz obrazová příloha závěrem), kde její vedení terénem je zřetelné a díky svědectví historických map, archivních leteckých snímků a mapování technologií Lidar v terénu dohledatelné.

Jakub Krčín z Jelčan Rožmberskou službu nastoupil v roce 1561, jako purkrabí na Krumlově je Březanem uváděn k 16. říjnu 1562, kdy se ze své funkce všemi možnými prostředky snaží čelit zadluženosti rožmberského panství. Vyhledával na panství zloděje, pytláky, kteří zvěř stříleli, z nichž někteří byli ztrestáni na hrdle. Na panství včetně Netolicka staví nové dvory, ovčiny, pivovary a mlýny. Roku 1569 byl Krčín uvolněn z úřadu purkrabího a jmenován Vilémem z Rožmberka regentem, vrchním správcem celého panství. Jmenování Krčín přijímá 31. 12. 1569 na tvrzi Leptáč u Netolic, kterou toho roku Vilém daroval Krčínovi včetně dvou vesnic. V říjnu roku 1574 navštěvuje s Vilémem Netolice arcivévoda Ferdinand Tyrolský, pro něhož jsou připraveny četné myslivecké kratochvíle. Ve stejné době, kdy Krčín budoval třeboňskou oboru pro vysokou zvěř, na Netolicku zamezil právu myslivosti sousedům panství, vyměřil loveckou oboru u Leptáče a osadil ji několika stovkami kusů zvěře (Pánek, 1985). V oboře založil množství rybníků, z nichž některé napájely (Horní Nadýmač a Dolní Nadýmač), či naopak byly napájeny budovanou stokou Krčínkou. (Na vyobrazení severozápadní kout obory pod Jedlovým vrchem s výhledem na nivu Zlatého potoka a Blanice s masivem Šumavy v pozadí).

V témže roce 1579 Adam z Hradce společně s Vilémem z Rožmberka a jeho chotí Annou Marií Rožmberskou přijíždějí do Netolic a navštěvují oboru při tvrzi Leptáč. Leptáč nechal Krčín, jak píše Václav Březan „*pěkně divným hospodářstvím a myslivostí vymalovati, chuť k němu panu vladaři učinil.*“ Krčín, věda že Leptáč i celé okolí (od 13. století do husitství) patřily panství zlatokorunského kláštera, a z obav restitučních nároků církve, počal usilovat o jiné místo, na kterém by mohl hospodařit. Postoupením Leptáče, místem okouzlenému Vilémovi, získal Krčín náhradou Sedlčany. Oboru s Leptáčem pak mohl Vilém „*sobě k zvůli a kratochvíli obrátiti, dav tu udělati obůrku pro králíky i sice veliků oboru, kteréž v Čechách rovné není, jež bezmála v okolku dvě míle drží, plotem dřevěným ohraditi, pro niž byly svedeny tyto vesnice: Šitice, Ročovice, Třebánek Horní a Dolní a Krtely, vsi celé, a od Hrbova, Třebanice a Žitného díl. Suma dvorů svedených byla čtyřicet čtyři. To dalo se regirováním Krčínovým za Matěje z Veveří, jinak Šilhánek řečených, hejtmana netolického.*“

Březan uvádí k roku 1579 platby z rožmberské pokladny na stavební a tesařské práce a materiál při stavbě Netolické obory, včetně oplocení. Z popisu vyplývá spotřeba materiálu, která zahrnovala tesané kůly z kmenů, plotní latě, rámování plotu, tesařské spoje, pokrývání šindelem a podezdívání plotu. V květnu 1579 podal Krčín zprávu Vilému z Rožmberka, že na Leptáči s mistrem Balcarem (Baltazar Maggi z Aroga) spolu pokoje nového stavení (letohrádku) vyměřili a že nechá poblíž místo pro králíky ohradit, aby králíci obůrku mohl Vilém z okna dobře přehlédnout (Pánek, 1985). Po dvou letech stavebních příprav, dne 5. července 1581 vyrazil Vilém z Krumlova a z Třeboně pak jeho paní Anna Marie Rožmberská, aby se společně setkali na místě nového stavení v Netolické oboře. Místo bylo ještě téhož roku nazváno Kratochvílí. Týž rok až do listopadu byly budovány Krčínem vyměřené stoky v oboře, Březanem již nově označené oborou Kratochvílí; Císařem Rudolfem II. byla Kratochvíle jako tvrz a panské sídlo vyhlášena 19. 7. 1581. Téhož roku někteří v oboře pytláci poddaní sedláci byli nařízením Krčína tvrdě potrestáni a v okolí obory byly postaveny tři šibenice pro výstrahu. Týž rok nechal Krčín celou oboru příkopem ohradit (Pánek, 1985). V průběhu roku 1582 bylo do obory sváženo velké množství cihel, kamene a vápna v počtu mnoha set fůr, a vše skládáno na vrchu u tvrze Leptáč. Dne 3. 6. 1582 přišla na Netolice velká povodeň, až rybníkům přetékal hráz a v kraji strhala mnoho mostů. Dne 8. srpna se pak na Kratochvíli setkal Vilém s bratrem Petrem Vokem, aby se společně radili o novém stavení. Obora byla tehdy plně osazena zvěří.

Po svátku svaté Lidmily, dne 19. září 1582, rožmberský lovcí Homut z Harasova, obývající nové stavení v oboře, píše Vilémovi zprávu: „*To vám oznamuji, můj zvláště milý pane otče, že jsou jeleni Kukačku ze světa sprovedili a jemu více nežli sto ran udělali. Mohu vám to oznámiti, že jest jeden jelen tak velmi zuřivý a zlý, že více nežli padesáte sekáčů před ním na stromoví utíkati musilo. Tak se mi zdá, že jest více ten na škodu Jeho Milosti pánu nežli k zisku. Nebo se obávám, že konečně ještě někoho ze světa sprovedí; nebo mne samotného dnešního dne na koni do stodoly vehnal a sekáče na stromoví, a tak nemohl již žádného dojiti, lehl tu před nimi na louku a válel se velmi velkou zlostí. U ševce bývá, že mu hlavu do okna strká a řve. K víře podobné není, kterak sobě to zvíře počíná.*“ (Pánek, 1985). K roku 1583 Václav Březan popisuje výstavbu letohrádku v oboře, se základovým roštem z dubových a olšových kůlů, pod vedením tesaře Mistra Mertla, který se osvědčil při stavbě krovů v Krumlově a na Bechyni. Jako baumistr celé stavby je uveden Mistr Balcar, Baltazar Maggi z Aroga (1550 – 1619/1629), v letech 1579 – 1589 stavitel Kratochvíle a mezi lety 1575 – 1612 v Krumlově, Bechyni, Rožmberku, Jindřichově Hradci, v Telči, na Hluboké, v Třeboni a na Helfštýně (Krčálová, 1985; Pánek, 1985). Počátkem září 1583 přijíždí na Kratochvíli Vilém z Rožmberka a spolu s Adamem II. z Hradce a s Jindřichem z Donína pořádá štvanice na jeleny (Pánek, 1985).

Další štvanice v oboře na Kratochvíli proběhly koncem dubna roku 1584, za přítomnosti Viléma z Rožmberka, Petra Kořenského z Terešova, Jiřího staršího Popela z Lobkovic a dalších urozených pánů a na počátku srpna pak s rytíři Svatkovským a Bejčkem. V květnu téhož roku Krčín vyměřoval Novou řeku na Třeboňsku a rybník Rožmberk, jak píše Březan „beze všeho strachu, bezpečně a vesele“. V září roku 1586 hostil Vilém z Rožmberka na Kratochvíli Adama II. z Hradce, nejvyššího kancléře Jaroslava Smiřického a Adama Slavatu z Chlumu a Košumberka a další panstvo, kteří se společně zúčastnili velké štvanice na jeleny. Tohoto roku byli na Kratochvíli s velkými náklady „*divní vodní strojové a obrazové, skrze něž tekla voda, postaveni.*“ (Pánek, 1985). Na přelomu července a srpna 1588 nocoval na Kratochvíli arcivévoda Ferdinand Tyrolský při cestě z Krumlova do Týna nad Vltavou. V červenci roku 1589, na den sv. Máří Magdalény, papežský vyslanec Antonius Puteus vysvětil na Kratochvíli kostelík ke cti Pánu Bohu a Panně Marii. Koncem téhož měsíce Kratochvíle hostila Jana z Pernštejna a na konci srpna také pana Hynka Brtnického z Valdštejna, hejtmana Markrabství moravského, s manželkou paní Kateřinou Valdštejnskou z Kunštátu.

Hned z kraje září na Kratochvíli přibyl pan Kryštof mladší z Lobkovic, s nejvyšším komorníkem Českého království, panem Janem z Valdštejna, a dále páni Jaroslav ze Smiřic a Jindřich z Donína. Několik dní po jejich odjezdu přicestoval pan bratr Petr Vok z Rožmberka s chotí Kateřinou Rožmberskou z Ludanic a po nich také nejvyšší sudí království Českého, pan Jiří Bořita z Martinic. Během roku 1589 a v roce 1590 byla na Kratochvíli mistrem Jiřím Widmannem prováděna malířská výzdoba sálů a kaple, v interiérech se zaskvěla obdivuhodná štuková výzdoba, provedená italskými štukatéry, v čele s Antoniem Melanou z Aroga (činný v letech 1588 – 1592). Obvodové zdi zahrady pak ozdobily malby legendárních postav, včetně římských, středověkých, orientálních a amerických válečníků, spolu s alegorií Fámy v podobě bohyně s trubkou, zvěstující jejich slavná vítězství a jako symbol věhlasu, slávy a vítězství nad smrtí (Hajná, Havlová, Troup, Vavřková, 2015). Zahradní

fasády letohrádku byly v přízemí členěny nástěnnými malbami obloukových nik a v horním patře sloupů předstupující arkády, tvořící iluzi přechodu architektury do prostoru zahrady arkádovou loggií v patře. Iluzivně byl naplněn kánon konstrukce zahrady renesance, která je vázána na architekturu pravidelným založením podle osy symetrie.

Po smrti Viléma dne 31. 8. 1592, panství rožmberského dominia zdědil Petr Vok. Roku 1593 obdržel Petr Vok lovecké psy jako dar od Fridricha IV. Falckého, kurfiřta Heidelberského, spojence v rámci protihabsburské protestantské opozice, kterou Petr Vok podporoval ze zámku v Třeboni. V červnu 1895 Kratochvíle hostila Petra Voka a pražského arcibiskupa Zbyňka II. Berku z Dubé a v září opět Petra Voka. V roce 1598, kdy se od června začal v Krumlově šířit mor, odjel Petr Vok s chotí Kateřinou Rožmberskou z Ludanic a s celým dvorem a fraucimorem z města na Kratochvíli. Jak uvádí Březan, „*pro zvěř v oboře bylo toho roku zaseto 26 strychů a 2 věrtele žita, 105 strychů a 2 věrtele ovsa, 4 strychy pohanky, 2 věrtele pšenice a 1 strych semence*“. Koncem ledna 1599 přicestoval na Kratochvíli pan Jáchym Oldřich z Hradce. Dne 8. dubna roku 1600 došlo na Kratochvíli k setkání Petra Voka s Volfem Novohradským z Kolovrat. V roce 1601, dne 22. června na zámku v Českém Krumlově umírá Kateřina Rožmberská z Ludanic. Trvalé zadlužení rožmberské pokladny byl Petr Vok nucen řešit odprodejem některých panství dominia. Rožmberské dluhy byly převzaty císařem Rudolfem II., smlouvou o prodeji panství krumlovského z 24. 10. 1601. Ztráta oblíbené Kratochvíle a obory přiměla Petra Voka k rozšíření třeboňské obory nad rybníkem Kaňovem a při Rožmberském rybníce. Netolicou oboru císař vzhledem ke svému podlomenému zdraví a vzdálenosti z Prahy nemohl užívat, pověřil však roku 1602 krumlovského malíře Bartoloměje Beránka Jelínka vyobrazováním a zhotovením map nově získaného panství. Jelínek, mj. autor maleb na krumlovské zámecké věži a výzdoby fasád přílehlého objektu Hrádku, vyhotovil pro císaře několik obrazů města, kostela sv. Víta, mapy krumlovského a netolickeho panství a obrazy zámku Kratochvíle a obory. Tato díla se nedochovala (Kubíková, 1994) a tak jediné dobové vyobrazení Kratochvíle s oborou je veduta Eggenberského dvorního malíře Jindřicha de Verle z doby kolem roku 1700. (Na obrázku níže je ves Setuň s ovocnými sady při samé severní hranici obory).

Jako funkčně využívaný lovecký terén zanikla obora během třicetileté války, aby se později dočkala nové správy dvorem Eggenberským a pak jako hospodářsky využívaná součást Schwarzenberského dominia. Roku 1622 získal krumlovské panství s Kratochvílí Jan Oldřich z Eggenbergu jako náhradu za finanční podporu, poskytnutou císaři Ferdinandovi II. Štýrskému. Podobu letohrádku a obezděné zahrady s ovocnými stromy a centrálně umístěným kruhovým útvarem upravované vegetace zachytil na známé vedutě Eggenberský malíř Jindřich de Verle kolem r. 1700. Na vedutě pak, mimo letohrádku se zahradou a neformálně uspořádané králičí obory, v krajině vyniknou především Petrův dvůr, město Netolice, v řadách uspořádané stromy velké obory, v pozadí strukturovaná plůžina hospodářsky využívaných pozemků a sadů na Libějovsku, množství solitérních staveb na hranici lesa obory a hrabětem Emanuele Buquoyem stavěný kostel Jména Panny Marie na vrcholu Lomci (vysvěcen r. 1704). V roce 1719 přešlo krumlovské panství na rod Schwarzenbergů. Za knížete Josefa Adama byla v letech 1762 - 1764 snesena původní střecha a v interiérech pak upravovány byty pro úředníky panské správy. Kratochvíle s oborou a okolními pozemky byla hospodářsky nově strukturována, včetně geometrizujících hospodářsky kompozičních linií alejí a stromořadí podél cest (viz výše jednotka Kratochvíle – Peklo) a využívána k osvěceni okrasnému hospodaření v krajině, novým postupům v zemědělství, lesnictví a rybníkářství; kdysi slavné štvanice a kratochvíle se z obory přesunuly na lovecký zámek Ohrada u Hluboké a do Libějovic (Hajná, Havlová, Troup, Vavřková, 2015).

Rozsah obory byl podrobně dokumentován v polovině 19. století na mapě II. vojenského mapování a na mapách stabilního katastru (CUZK, 2022), kde nechybí zachycení hranic obory v době Schwarzenberské správy, které lze dodnes sledovat na mnoha místech v terénu. Indikací je *in situ* dochovaná přítomnost celých úseků příkopu obklopujícího oboru, především v místech při okrajích lesních porostů či tam, kde doprovází trajektorie starých úvozových cest. Vzhledem k totální devastaci po roce 1948 bylo nutno informace získané rešeršemi a analýzami mapových podkladů a historických leteckých snímků doplnit terénními průzkumy *in situ* a využít možností technologie lidarového snímání reliéfu terénu, které odhalují zdánlivě ztracené struktury, pohřbené v terénu. Mezi ně patří především dobře zřetelné stopy objektů původního osídlení, mj. staveb pod Spáleným vrchem, v místech zaniklých osad Velká Třebánka a Ročovice, ale i stopy zaniklých samot. Z nich některé patrně souvisely s provozem a údržbou struh a rybníků, další pak s provozem samotné obory. O tom svědčí stavební objekty na mapách I. vojenského mapování značené jako Häger (Jäger; CUZK, 2022), z nichž se dochoval v přestavě podobě objekt bývalé lesovny U Ambrože na samém severním konci Krčínky.

Záliby protektorů Viléma z Rožmberka, krále a císaře Ferdinanda I., arcivévody Ferdinanda Tyrolského a císařů Maxmiliána II. a Rudolfa II. v letních villegiaturách a zahradách blízce souvisely s lovem, s prostředím obor a lesů a s kratochvílemi znovuobjevovaného světa harmonie a krásy. Inspirace renesančním světem filosofie, umění a proměn v chápání přírody se počaly obrážet v nových podobách zahrad v Čechách ještě před polovinou 16. století. Vnímání a reflexe přírody v zahradách, loveckých hvozdech a oborách dosáhly poloh až naturalisticky krajinářských. Prostřednictvím císařského dvora, přímých a udržovaných kontaktů aristokracie, renesanční a manýristické impulsy našly v české krajině živnou půdu a osobitým způsobem ovlivnily její tvář, jako tomu bylo na Kratochvíli a na dalších místech, z nichž některé se zrodily na rožmberských panstvích. Jako střípky mozaiky ukryté uprostřed romantických lesních scénérií, se místy zjevují původní a dnes zapomenuté struktury netolické obory z doby renesance. Netolická obora, dílo, které vznikalo v časech renesančních návratů k přírodě, a zaniklo za třicetileté války, bylo z velké části obnoveno a rozvíjeno v nových formách a intencích

poučenou hospodářskou správou území s estetizujícími krajinářskými prvky (viz popis k jednotce HiKK Kratochvíle – Peklo výše), jako je tomu v jádru obory u Kratochvíle, pod vrchem Peklo a nad dvorem Grejnarov, se strukturami alejí v krajině.

Jednotka HiKK Hradiště (Typ 16 Krajiny hradišť)

Nejstarší typ sídelní krajiny, vázaný na pravěká až raně středověká opevněná sídliště – opida a hradiště. Mezi nimi převažují a lépe se dochovala hradiště výšinná oproti hradištím nížinným, chráněným vodou. Jde z podstaty o archeologické lokality, většinou však s dochovaným valovým opevněním či jeho zbytky. (Ehrlich et al., 2020). Typologické znaky upravené pro využití databází a zpracování prostředky GIS; Primární: hradiště; Sekundární: valy, příkopy.

V rámci celku Netolicko identifikovaná jednotka krajiny hradišť, jednotka HiKK Hradiště Netolicka, s vyšší koncentrací zájmových objektů a uceleným vjemově vnímatelným krajinným prostorem, doprovází krajinu nivy Melhutky a Bezdrevského potoka v okolí města Netolice. Jedná se o prastarou frekventovanou krajinu při obchodní stezce na jih, s lokalitami předhistorickými i historickými. V katastru Netolic se nachází Přemyslovské hradiště Na Jánu (archeopark). Jde o první jihočeskou archeologickou památku, prezentovanou formou přímé rekonstrukce, která je zaměřena na málo známé období raného středověku. Akropole starého přemyslovského hradu Netolice byla jedním z center knížecí správy jižních Čech od 10. do poloviny 13. století. První písemná zmínka z r. 1088 uvádí netolické hradiště coby místo přemyslovské knížecí moci. Poslední jméno kastelána se objevuje v písemných pramenech po polovině 12. století, hradiště si udrželo svoji funkci až do r. 1256, kdy se Netolice dostaly do správy kláštera ve Zlaté Koruně, (Archeologický atlas, 2022).

Na sever od Netolic u obce Hradiště se nachází hradiště Malovice. Archeologický výzkum na této lokalitě proběhl již před rokem 1914 a mezi lety 1920-24. Zachycena byla především keramika datovaná do doby laténské, mezi 3. a 1. století př.n.l. Objekt má téměř čtvercový půdorys. Severní a jižní strana mají téměř shodnou délku 121m, západní strana dosahuje 108m a východní měří 115m. Celková ohrazená plocha dosahuje 1,33ha. V terénu je nejlépe patrná Východní a jižní strana, kde se opevnění dochovalo v podobě asi 1m (v nejvyšším místě 1,5m) vysoké meze. Výška meze na severní straně nepřesahuje 1m, většinou je trochu nižší a rostou na ní vzrostlé stromy. Západní strana je téměř neznatelná s výjimkou krátkých úseků u nároží. Podle starších popisů objekt obíhal příkop široký až 6m a hluboký 1m. Výška meze ještě na počátku 20. století dosahovala 2m. Všechna nároží byla vyvýšená, jak je u těchto objektů obvyklé (<https://www.stredovek.com/>,

2022). Příkop dnes není téměř patrný, jeho náznaky lze pozorovat pouze na jižní straně, kde je však zarostlý náletovým porostem. Vnitřní část hradiště byla donedávna zemědělsky obdělávána, dnes je zde louka Valy hradiště po dlouhou dobu tvořily v těchto místech také historickou hranici (CUZK, 2022) netolické obory, popisované výše.

Nejstarší z hradišť v rámci identifikované krajiny je hradiště Velký Hrádeček, ve výšinné poloze nad skalnatým kaňonem říčky Melhutka. Jde o pravěké výšinné sídliště, frekventované od starší doby bronzové, pozdní doby halštatské, až po raný středověk, které bylo vybudováno ve strategické poloze na vrcholu izolovaného kopce, ležícího v šumavském podhůří na okraji trvale osídlené oblasti. Opevnění se dochovalo v podobě jednoduchého valu o šířce 5 m a výšce do 2 m. Celkový rozsah opevněné plochy je asi 0,55 ha. První popis a plán hradiště pořídil v roce 1882 J. N. Woldřich, avšak až do poloviny 20. století nebyly z lokality známy žádné archeologické nálezy. Až v letech 1957 a 1961 byly při sběrech na porušených místech hradiště a při zjišťovací sondáži Jihočeského muzea získány keramické nálezy, které umožnily zařazení hradiště do doby halštatské. Další keramika byla nalezena při povrchových průzkumech v letech 1966 – 1972, 1993 a 1999. V roce 2001 proběhl na hradišti průzkum Prachatického muzea, který přinesl nálezy ze starší doby bronzové, pozdní doby halštatské a raného středověku, (ÚSKP, 2022; <https://pamatkovykatalog.cz/>, 2022). Všechna výše popsaná hradiště mohla efektivně strážit jak vstupy, tak i celé sídelní území Netolické kotliny a územím probíhající obchodní stezku. (Čtverák, Lutovský, Slabina, Smejtek, 2003).

Jednotka HiKK Město Netolice (Typ 17 Krajina města)

Historická městská krajina je výsledkem historického vrstvení kulturních a přírodních hodnot a atributů, které zahrnují jak historické centrum, tak i širší městský kontext a jeho geografické prostředí – krajinný rámec. Krajinu města lze vymezit prakticky pro každé město (velké i malé), ale z hlediska památkové péče to má význam jen tam, kde souhrn urbanizovaného území a okolní krajiny, tedy obraz města v krajině, vykazuje významné kulturní hodnoty. Krajina města zahrnuje i nehodnotnou zástavbu, neměla by však v krajinném kontextu být rušivá (Ehrlich et al., 2020). Identifikována příslušnými analýzami byla v celku Netolicko jednotka krajiny města Netolice a jednotka krajiny městyse Lhenice. Zobrazení na mapě se snaží zachytit podstatu, včetně historického jádra i nové zástavby, skladovacích a průmyslových areálů a rozvojových ploch (GoogleEarth, 2017-2022). Typologické znaky upravené pro využití databází a zpracování prostředky GIS; Primární: městská zástavba; Sekundární: fortifikace, stavební dominanty (vertikální linie), vyhlídková místa.

Netolice jsou jedno z nejstarších jihočeských měst. Leží v severovýchodní části okresu Prachatice, asi 25 km severozápadně od Českých Budějovic. Žije zde přibližně 2 500 obyvatel (Český statistický úřad, 2022). Historické jádro města je Městskou památkovou zónou. K obci náleží osada Petrův Dvůr. Celá oblast Netolic byla osídlena již v době bronzové, význam měla i v době Laténské. Netolice jsou zmiňovány v písemných pramenech, jako pomezní hrad Slavníkovců je uvádí Kosmova kronika česká k roku 981. Po vyvraždění Slavníkovců se okolí Netolic zmocnili Přemyslovci, kteří zde vybudovali správní hrad, jehož součástí byl kostel sv. Jana, zrušený v roce 1788. Existence hradu je doložena až do 15. století. V podhradí stála tržová vesnice, související s průchodem obchodní cesty z Horních Rakous do Čech. Vesnice byla strukturována u kostela sv. Václava, postaveného počátkem 13. století. V roce 1263 přešly Netolice s okolními vesnicemi do majetku kláštera ve Zlaté Koruně, krátce nato byl postaven další kostel Nanebevzetí Panny Marie. Po smrti Přemysla Otakara II. změnilo Netolice majitele, ale v roce 1284 potvrdil Václav II. Netolice jako vlastnictví zlatokorunského kláštera. V královské listině Václava II. je Netolicím poprvé přiznán statut městečka (*civitatis Notalicz*), téhož roku je v Netolicích doložen rychtář, dosazený opatem ze Zlaté Koruny. V roce 1338 vznikl v Netolicích první cech pekařský a k roku 1362 je písemně doloženo složení městské rady. Během husitských válek se majetku zlatokorunského kláštera zmocnil Oldřich II. z Rožmberka, který městečko Netolice získal v roce 1420 od císaře Zikmunda Lucemburského (Durdík, 2002; Starý, 1993).

Již v polovině 15. století se zde díky příznivým geografickým podmínkám v okolní krajině začalo rozvíjet rybníkářství. Do dědičného vlastnictví Rožmberků přešly Netolice v roce 1513 listinou Vladislava Jagellonského. Za vlády Rožmberků vzniklo v Netolicích během 16. století několik dalších cechů - sladovnického r. 1518, tkalcovského r. 1552, truhlářského r. 1555, kožešnického r. 1560. Petr Vok z Rožmberka obnovil Netolicím právo vařit pivo v roce 1596 a dodávat je do okolních vesnic. K roku 1559 se připomínají názvy netolických ulic, z nichž některé se dochovaly dodnes. Jako součást rožmberského dominia získaly Netolice význam díky loveckému zámku Kratochvíle v těsném sousedství města, kde Vilém z Rožmberka trávil čas na honech v přilehlé Netolické oboře. Vilémův bratr a dědic Petr Vok z Rožmberka zde pobýval naposledy v roce 1600 a krátce nato kvůli zadlužení Netolice (spolu se sídelním Českým Krumlovem) prodal císaři Rudolfovi II.

Následkem vpádu generála Dampiera v roce 1619 vyhořelo celé město kromě kostela a školy a obyvatelstvo bylo povražďeno. V roce 1622 získal Netolice spolu s Českým Krumlovem císařský rádce kníže Jan Oldřich z Eggenberga, který v roce 1628 potvrdil městská privilegia. Ve stejném roce byla dostavěna věž kostela sv. Václava. V roce 1648 prošli Netolicemi švédští vojáci a město se potýkalo s morovou nákazou. Eggenberkové během druhé poloviny 17. století provedli některé úpravy na zámku Kratochvíle. Městská rada v Netolicích v roce 1667 zakoupila na náměstí dům od Eggenberského hejtmána Jana Špinky k vybudování nové radnice (Kuča, 1998, 2000; Starý, 1993). Po vymření Eggenbergů přešly Netolice r. 1719 do majetku Schwarzenbergů. Netolice získaly práva na pořádání výročních trhů (v r. 1795 a znovu pak r. 1848). Ve druhé polovině 18. století došlo k přestavbě zámku Kratochvíle. Netolice měly v rámci Schwarzenberského dominia až do 20. století statut samostatného velkostatku a rozlohou patřily k největším samosprávným jednotkám (velkostatek Netolice spolu s připojenými Libějovicemi zahrnoval téměř 11 000 hektarů půdy). Ředitelství velkostatku sídlilo v Petrově Dvoře mezi Netolicemi a Kratochvílí (Petrův Dvůr byl v letech 1852–1964 samostatnou obcí). Až do poloviny 20. století měly v Netolicích velkou tradici trhy vycházející ze starých královských privilegií, ještě před druhou světovou válkou je uváděn trh na náměstí s 3000 kusy dobytka.

Během 19. století si Netolice udržely význam jako sídlo soudního okresu (od roku 1850), což vedlo k výstavbě monumentální radnice (1869) a rozvíjela se zde bohatá spolková činnost. Od roku 1807 se v Netolicích hrálo divadlo, které nakonec našlo trvalé zázemí v přestavbě domu č.p. 238 na náměstí. Později ve městě vznikl Sbor dobrovolných hasičů (1884) a od roku 1892 zde působil i Sokol (budova sokolovny byla postavena v letech 1933–1934). K rozvoji města přispěl i místní rod Kudrnů, z nějž pocházeli dva dlouholetí starostové – MUDr. Josef Kudrna (starosta 1850–1870) a jeho syn JUDr. Otakar Kudrna (starosta 1889 – 1918). Během jejich funkčního období byla postavena nová škola (1863), následovaná měšťanskou (1874) a obecnou dívčí školou (1878). Nová školní budova byla postavena v letech 1910 – 1911 v Bavorovské ulici (dnešní Základní škola). K hospodářské prosperitě Netolic přispělo vybudování železnice (1895; jednalo se o přípojku z Dívčic na hlavní trati České Budějovice – Plzeň), (Starý, 1993). Okresní zastupitelstvo bylo v Netolicích zrušeno v roce 1928, ale až do roku 1949 zde fungoval okresní soud.

Na konci druhé světové války, 8. května 1945, byly Netolice osvobozeny americkou armádou, sovětská armáda přibyla do města až o dva dny později. Zástupci americké a sovětské armády (generálmajor Paul a generálmajor Tichonov) v domě č. p. 51 na náměstí podepsali 11. května 1945 dohodu o demarkační linii. Rudá armáda odjela z Netolic již počátkem června, Američané zůstali ve městě do listopadu. Jako správní jednotka spadaly Netolice střídavě k Českým Budějovicím, Vodňanům a Prachaticím, od roku 1960 jsou součástí okresu Prachatice. Půdorys města s dochovanými interiéry nejstarších domů na náměstí, spolu s okolní koncepcí kulturní krajiny Netolické obory se zámek Kratochvíle vedl k vyhlášení městské památkové zóny (1990). V roce 2008 bylo v Netolicích založeno literátské bratrstvo, jediné fungující v České republice (Starý, 1993). V katastru města Netolice je evidováno množství nemovitých kulturních památek, jak v rámci Městské památkové zóny, tak samostatně. Všechny památky na území Krajinného celku Netolicko, evidované na Ústředním seznamu nemovitých kulturních památek (USKP, 2022), jsou uvedeny v tabulkové příloze níže.

Jednotka HiKK: Městys Lhenice (Typ 17 Krajina města)

Městys Lhenice, s cca 2 100 obyvateli a rozlohou 39,13 km², leží jihojihozápadně od Netolic pod vrchem Stráže (742 m), v nadmořské výšce 559 m. Krajina Lhenicka oplývá rozsáhlými třešňovými sady a již historicky se pro ni vžilo označení zahrada jižních Čech. Nejstarší zmínky o obci pochází z roku 1283, kdy Lhenice patřily klášteru ve Zlaté Koruně. Roku 1420 uchvátil Lhenice Oldřich II. z Rožmberka, ale již r. 1437 Lhenice zastavil Císař Zikmund obci Tábořské. Na městečko povýšil Lhenice císař Ferdinand I. r. 1544. Později byly Lhenice královskou komorou Tábořské obci zabrány a odprodány Rožmberkům, kteří zachovali městečku svobody. Roku 1600 daroval Lhenice Petr Vok z Rožmberka Martinovi Grejnarovi z Veveří, který zde vystavěl zámek, ale jen po krátkém držení odevzdal Lhenice opět Petru Vokovi. Po Bílé Hoře získali Lhenice v roce 1622 páni z Eggenberka a pak roku 1719 Schwarzenberkové (Kolektiv, 1978).

Základem urbanistické struktury Lhenic je obdélné náměstí, kterým procházela stará cesta z Českého Krumlova do Netolic. Dominantu severní fronty náměstí a vlastně i celé okolní krajiny, tvoří původně raně

gotický kostel Sv. Jakuba, později přestavovaný. Dochovala se spodní část věže z 1. třetiny 13. století. V roce 1560 a v letech 1734-40 byla prodloužena loď kostela a zaklenut presbytář. V roce 1783 byla pak zvýšena kostelní věž, roku 1904 byl prodloužen presbytář a zakončen půlkruhovou apsidou. Pod kostelem je zemanská tvrz, snad výše zmíněné Grejnarovo renesanční sídlo, či dokonce ještě starší objekt. Panský dům čp. 156, na terase pod kostelem, pochází z 16. století a jako stavitel bývá uváděn Martin Grejnar a později pak Petr Vok (Kolektiv, 1978). Po novějších přestavbách byl z patra budovy zachráněn a roku 1909 na zámek Hluboká nad Vltavou transferován kazetový strop. Městečko Lhenice mělo před třicetiletou válkou na 70 domů, válka ale zničila celou jednu jeho třetinu. Po r. 1713 se dostavil nový rozvoj sídla, který zintenzivněl zejména později v době První republiky.

Necitlivé urbanistické a stavební úpravy z 50. let 20. století harmonický rozvoj Lhenic poškodily a městečko tak částečně přišlo o svůj charakteristický ráz (Lhenice, 2022). Nejvíce postižena byla zejména jižní a severovýchodní část sídla. Tradiční historický výraz si zachovaly některé jednotlivé domy v historickém jádru, především v okolí náměstí a podél cesty do Krumlova. V obci se nachází památný strom, Lhenická lípa srdčitá, při silnici směrem na Vadkov. Vyhlášena byla r. 1990 (Památné stromy AOPK, 2022). Na lokalitě v Brabcích u studánky, jižně od obce, se nachází kaple a Křížová cesta, opravená roku 2001. V katastru městysu Lhenice je (včetně místních částí Dolní Chrástřany, Horní Chrástřany, Hoříkovice, Hrbov, Lhenice, Třebanice, Třešňový Újezdec, Vadkov, Vodice) evidována řada nemovitých kulturních památek jak v rámci zástavby, tak ve volné krajině. Místní část Vodice je Vesnickou památkovou rezervací, Třešňový Újezdec pak Vesnickou památkovou zónou. Památky Krajinného celku Netolicko, evidované na Ústředním seznamu nemovitých kulturních památek (USKP, 2022), jsou uvedeny v tabulkové příloze níže.

Jednotka HiKK Těžba grafitu (Typ 21 Krajina hlubinné těžby)

Krajina hlubinné těžby zahrnuje areály hlubinné a přípovrchové těžby a zpracování nerostných surovin. Nejčastěji jde o hornické krajiny s těžbou metalických rud, zejména drahých kovů, které byly vždy vyhledávanou komoditou, jejíž těžba se na našem území intenzivně rozvíjela již od středověku (Ehrlich et al., 2020). Typologické znaky upravené pro využití databází a zpracování prostředky GIS; Primární: důlní dílo; Sekundární: haldy, odvaly, propadliny, poddolované území. Identifikace pomocí analýz z GISových zdrojů vymezila jednotku zájmového území v poloze na jih od Netolic a severovýchodně od Lhenic, v okolí obce Dolní Chrášťany (Baumanová, 2012). Pomístní pojmenování „K šachtám“ dokládá historickou těžbu grafitu (Malina, 2016) na řadě lokalit. Dobývání grafitu se během starověku a středověku odehrávalo sběrem, hrabáním a kopáním na výchozech poloh grafitických pararul.

V pravěké keramice užívali Keltové přírodní zdroje grafitických pararul z jejich výchozů, a to od starší doby bronzové (laténské oppidum u Třísova na Českokrumlovsku, hradiště Hrádeček, hradiště u Malovic aj.). Získávání tuhy mohlo mít vliv na rozvoj místního osídlení (Beneš 1978). Technické vlastnosti grafitových surovin využívali hrnčíři k výrobě keramiky, ale také na tyglíky a nádobí pro tavení kovů. Mnohé výrobky byly grafitem zdobené jen na povrchu. Tuha zvyšovala žárovzdornost, zmenšovala třítivost a snižovala prolínavost. Užívala se už i na mazání dřevěných otáčivých součástí. Hornické zkušenosti Keltů (tuhovaná keramika) mohly být větší než u šumavských sedláků (Beneš, 1978), kteří kopali grafit v polích a lesích už kolem roku 1750 (mazání dřevěných náprav a leštadlo).

Hrnčíři jihočeských osad měli největší spotřebu v 10. až 13. století. Byl to počátek dobývání hlavně v okolí Černé v Pošumaví (Schwarzbach), Hůrky (Stuben) a Mokré (Mugrau). Koncem 18. století zájem o grafit stoupl a byl vyhledáván jako předmět obchodu. Z tuhy od Černé se v Anglii vyráběly bloky pro vyzdívky ocelářských pecí. V Hůrce začali těžit grafit roku 1790 bratři Hofmannové a první zpráva ze schwarzenberského panství je z roku 1767 (Formánek-Křížek-Štěpán, 1963). V roce 1811 byl grafit prohlášen za vyhrazený nerost a tím skončilo období povrchové těžby dlabáním ve výchozech. Většina tehdy známých ložisek již byla při povrchu vybrána, takže začalo dobývání hornickými způsoby do hloubky. Kolem roku 1850 byli největšími podnikateli kníže Schwarzenberg u Černé v Pošumaví, Eggertova společnost a Mokranské těžařstvo u Mokré i Krumlovské grafitové závody bratří Poráků na Plešivci nad Rybářskou ulicí v Českém Krumlově.

Okolo roku 1865 byl znám grafit na Netolicku u Chvalovic (Kollowitz) - firma Pierron a spol., později i hrabě F. X. Kinský. Od Černé, Hůrky a Mokré bylo získáno asi 700 000 tun upraveného grafitu (koncentrátů) a z Českého Krumlova zhruba 140 000 tun. Z Netolicka (Chvalovice a okolí) až 150 000 tun, z Domoradic u Českého Krumlova asi 160 000 tun a z Bližné přes 200 000 tun surového grafitu. Těžební období trvalo přes 250 let a průměrná roční těžba vychází na 7 000 tun rubaniny. Světoznámá ceylonská naleziště na Sri Lance poskytla od roku 1880 přes 2 mil. tun grafitu a z jižních Čech, spolu s těžbou na Moravě, bylo získáno okolo 2,5 mil. tun. V letech 1925 - 1928 patřilo Československé republice 1. místo ve světové těžbě s roční produkcí kolem 23 000 tun. Schwarzenberský důlní podnik v Černé v Pošumaví byl zlikvidován za války v letech 1941 - 1942, ale na Netolicku u Chvalovic byla hornická činnost obnovena (po zastavení provozu v roce 1931 za hospodářské krize). V letech 1940 - 1941 začala v Netolicích pracovat nová úpravná, která byla přesunuta z Chvalovic, protože připadly k Říši a Netolice zůstaly v Protektorátu. Ložisko vlastnila převážně německá společnost Kollowitzer Gewerkschaft a byla to jediná jihočeská grafitová lokalita v provozu (Kořan, 1949).

Česká republika má dvě oblasti s průmyslově zajímavými ložisky grafitu. Krystalické a mikrokrytalické suroviny v jižních Čechách a mikrokrytalické (krytokrytalické - "amorfní") grafity na severní Moravě (velkovrbenská grafitová série). Důležitá je pestrá skupina českokrumlovská, táhnoucí se od rakouských hranic přes Český Krumlov severovýchodním směrem až k Jindřichovu Hradci. Její část v délce asi 40 km, mezi vodní zdrží Lipno u Černé v Pošumaví a budějovickou pánví u Kamenného Újezdu, je grafitem nejbohatší. Bylo v ní vymezeno několik samostatných grafitonosných struktur, které zapadají do dvou grafitonosných pásem - chvalšinského a hořického (Tichý 1992). Pestrá skupina sušicko - votická je v severní části jihočeské grafitové oblasti s pásmy vltavotýnsko - milevským, vimpersko - volyňským a strakonicko - píseckým případně ještě chýnovským. Ve středu oblasti je pásmo netolické s chvalovickou strukturou, náležející do skupiny českokrumlovské. Během války zůstal v provozu závod s těžbou ve Chvalovicích a úpravnou v Netolicích.

Po roce 1945 nahradilo převážně německou společnost Chvalovické těžařstvo České Budějovice, jehož majetek přešel po znárodnění pod správu národního podniku Příbramské rudné doly. V roce 1948 byly přejmenovány na Příbramské rudné a tuhové doly. Řídily rovněž dva moravské závody - Staré Město pod Sněžníkem a Velké Tresné. Od roku 1950 bylo dobývání tuhy vyčleněno a sjednoceno. Jihočeská i moravská ložiska spravoval národní podnik Tuhové doly se sídlem v Netolicích. Z Netolic byla řízena jihočeská ložiska Chvalovice, Černá v Pošumaví, Koloděje nad Lužnicí a Úpravna Netolice. V roce 1958 byl netolický podnik začleněn do národního podniku Rudné doly Příbram. Po roce 1990 se národní podnik Rudné doly Příbram změnil ve státní podnik a od června 1993 vznikla akciová společnost Grafit Netolice. Tu převzal roku 2001 Koh-I-Noor České Budějovice a zůstaly samostatné jednotky Grafitový Důl Český Krumlov a Úpravna grafitu Netolice, která zanikla roku 2004.

Ve Chvalovicích byl do roku 1950 těžen nejlepší velkovločkový grafit a novou jámou do hloubky 115 m byly zjištěny nedobyvatelné grafitové obzory v hloubkách 83 a 113 m. V roce 1956 skončily důlní práce ve Chvalovicích a bylo těženo v sousedním revíru u Dolních Chrášťan. V roce 1959 byl závod Chvalovice zlikvidován. Poslední období činnosti ve Chvalovicích a u Dolních Chrášťan na Netolicku trvalo déle než 20 let, lokalita byla zdrojem výborné vločkové suroviny celkem asi 80 let. Za toto období bylo vytěženo až 150 000 tun suroviny (Tichý, 2001). V dnešní době jsou stopy po těžbě vesměs zahlazeny a jejich zbytky renaturalizovala příroda bujnou vegetací.

Památky Krajinného celku HiKK Netolicko, evidované Ústředním seznamem kulturních památek (ÚSKP,2022):

Název	Památková ochrana	Plošná památková ochrana	Na ploše	Lokalita	Adresa	Anotace
výklenková kaple	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 22280/3-3662, stav ochrany: památkově chráněno			Lužice; Lužice I (P)		Drobná výklenková kaple při staré úvozové cestě z Lužic do Netolic. Jednoduché provedení s převýšeným štítem a nikou, výklenek zakryt železnou mříží s motivem kvadrátu. Podle motivu na mříži zasvěcena zřejmě sv. Janu Nepomuckému.
venkovská usedlost	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 35479/3-3802, stav ochrany: památkově chráněno	památková zóna		Třešňový Újezdec	č.p. 18	Usedlost s podélně orientovaným patrovým obytným stavením, typickým pro severozápadní oblast Blanského lesa. Průčelí obytného stavení má půvabnou drobnou štukovou výzdobu s věnečky mezi okny, penízkovými šambránami a esíčkovými římsami.
venkovská usedlost	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 101537, stav ochrany: památkově chráněno	památková zóna		Třešňový Újezdec	č.p. 9	Zděná uzavřená usedlost, průčelí obytného stavení a výměnku mají jednoduché trojúhelné štíty, uprostřed ohradní zeď se stlačeně klenutou bránou a segmentově klenutou brankou. Nad bránou je obloučkově tvarovaný štít.
venkovská usedlost	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 32783/3-3800, stav ochrany: památkově chráněno	památková zóna		Třešňový Újezdec	č.p. 22	Hodnotný areál tradiční jihočeské usedlosti „U Čapků“, patřící do skupiny časnějších zděných objektů, jak je zpodobněn na mapě stabilního katastru z roku 1837.
venkovská usedlost	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 46815/3-3799, stav ochrany: památkově chráněno	památková zóna		Třešňový Újezdec	č.p. 20	Zděná uzavřená usedlost. Štítové průčelí je dvouosé, v přízemí jsou jeho nároží zdobena bosáží, pod pásovou římsou s mřížkovým dekorem jsou tři štukové věnečky z oblounů, v pravém z nich je číslo 20. Vykrajovaný křídlový štít.
Třešňový Újezdec	památková zóna rejst. č. ÚKSP 2252, stav ochrany: památkově chráněno			Třešňový Újezdec		Ves má nepravidelnou lichoběžnou náves. Usedlosti pocházejí hlavně z 2. pol. 19. století, patrové v podélné orientaci, typické pro podhůří Blanského lesa a východní Šumavy, dále přízemní usedlosti štítově orientované, s branami.
kaple sv. Václava	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 21833/3-3803, stav ochrany: památkově chráněno	památková zóna		Třešňový Újezdec		Kaple sv. Václava stojí na návsi v Třešňovém Újezdci, vesnické památkové zóně. Kaple je postavena v lidovém barokním slohu a dotváří tak podobu celé návsi. Je zde zachována výzdoba fasád s typickými prvky, celek dotváří věžička zvonice.
výklenková kaple	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 46853/3-3804, stav ochrany: památkově chráněno			Třešňový Újezdec		Výklenková kaple u silnice z Třešňového Újezdce do Lhenic je postavena na čtvercovém půdorysu, orientovaná k západu. Původně stála pod stromem. Štít je doplněn po stranách hrubými frontony. Jde o lidovou kapličku v barokizujícím slohu.
venkovská usedlost	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 19261/3-3801, stav: památkově chráněno	památková zóna		Třešňový Újezdec	č.p. 21	Uzavřená zděná usedlost s podélně orientovaným obytným stavením a navazující segmentově klenutou bránou a brankou. Obytné stavení má půdní nadezdívku s obdélnými větracími otvory.

hrad Poděhusy, archeologické stopy	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 21443/3-3725, stav ochrany: památkově chráněno			Hláška; Podeřístě		Pozůstatky hradu se nacházejí na krátkém výběžku terasy nad Bezdrevským potokem. Hrad se skládá z jádra obklopeného ze tří stran mohutným příkopem a na Z chráněným prudkým svahem k potoku. V areálu hradu se nedochovaly nadzemní zbytky zdiva.
výklenková kaple	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 22407/3-3729, stav ochrany: památkově chráněno			Podeřístě		Výklenková kaple stojí poblíž obce Podeřístě, u silnice při výjezdu směrem na Lékařovu Lhotu. Je na velmi pohledově významném místě. Podle letopočtu na štítu pochází z roku 1762. Kaplička je prostého hranolovitého tvaru s výraznou římsou a štítem.
boží muka	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 21687/3-3728, stav ochrany: památkově chráněno			Podeřístě		Sloupková kamenná boží muka gotického typu stojí u silnice v Podeřísti, dnes před novostavbou domu čp. 33. Skládají se z hranolového zaobleného dřívku a hranolové kamenné lucerny, která je částečně poškozena.
kaple Panny Marie Růžencové	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 19129/3-3727, stav ochrany: památkově chráněno			Podeřístě		Návesní kaple v Podeřísti je lidovou barokní stavbou hranolového tvaru s bohatým profilováním nároží. Kapli ukončuje vysoká jehlancová střecha a vyrůstá z ní nízká šestihránná sloupková lucernová zvonice.
venkovská usedlost	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 23883/3-3726, stav: památkově chráněno			Podeřístě	č.p. 16	Uzavřená zděná usedlost s prvky lidového baroka ve štítu obytného stavení a vjezdové brány, datováno 1844.
zemědělský dvůr Rábín	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 15320/3-3668, stav ochrany: památkově chráněno	památková zóna		Malovice	Rábín č.p. 31	Rozlehlý hospodářský areál čtyřkřídle dispozice, obestavěný kolem pravoúhlého nádvoří. Hospodářský dvůr se nachází na území krajinné památkové zóny Libějovicko - Lomecko. V objektu byla v letech 1850 – 1863 první česká rolnická škola.
venkovská usedlost	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 18830/3-3609, stav ochrany: památkově chráněno			Krtely; Krtely I	č.p. 26	Uzavřená usedlost s částečně dochovanou dispozicí, dle datace ve štítu z roku 1851. Vstupní průčelí je tvořeno štítem obytného stavení a mírně přesazeným trojúhelným štítem špýcharu, vjezdovou bránou s brankou. Nad bránou je obloučkově tvarovaný štít.
stodola	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 14897/3-3669, stav ochrany: památkově chráněno			Malovice		Stodola v areálu usedlosti čp. 1 je přízemní obdélný objekt s vysokou valbovou střechou krytou betonovou krytinou a zčásti došky. Stěny jsou roubené z hraněných trámů. Stodola je ve velmi špatném stavu po pádu stromu v roce 2011.
Ochranné pásmo NKP-letohrádku Kratochvíle	ochranné pásmo rejst. č. ÚKSP 3175, stav ochrany: památkově chráněno			Kratochvíle; Netolice; Obora; Petrův Dvůr; Žitná		
výklenková kaple Panny Marie	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 40188/3-3806, stav ochrany: památkově chráněno			Vadkov; Vadkov I		Výklenková kaplička na kraji Vadkova u silnice do Lhenic je drobná kaplička v selskobarokním slohu, působí archaickým dojmem. Hmota kapličky je bez výzdoby, hladká, převýšený štít ve tvaru listu je doplněn nárožními sloupky.

hradiště Velký hrádeček, archeologické stopy	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 27769/3-3576, stav ochrany: památkově chráněno			Hradce; Hradce I	Pravěké výšinné sídliště, které bylo vybudováno ve strategické poloze na vrcholu izolovaného kopce ležícího v šumavském podhůří na okraji trvale osídlené oblasti. Opevnění se dochovalo v podobě jednoduchého valu o šířce 5 m a výšce do 2 m.
návesní kaple sv. Petra a Pavla	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 14336/3-3791, stav ochrany: památkově chráněno			Třebanice; Třebanice I	Lidová barokní kaple z počátku 19. století. Kaple má bohatě tvarovaný štít, čelní stěnu s pilastry a vyklenutou korunní římsou. Boční stěny jsou hladké jen s malým oknem. Ze střechy kaple vyrůstá hranolová zvonice s jehlancovou střechou a korouhvičkou.
výklenková kaple	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 31809/3-3575, stav ochrany: památkově chráněno			Hrbov; Hrbov I	Kaple stojí poblíž silnice z Hrbova do Lhenic. Jedná se o drobnou stavbu s výklenkem, štít je zakončen volutami a Božím okem. Výklenek kapličky je prázdný, bez výzdoby.
výklenková kaple sv. Jana Nepomuckého	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 35300/3-3695, stav ochrany: památkově chráněno			Petrův Dvůr; Petrův Dvůr I	Zděná drobná výklenková kaple se nachází u silnice přímo na mostku nad výpustí rybníka Podroužek. Kaplička má výklenek s profilovaným ostěním, nad ním zvlněnou římsu a vykrojený štít, také s tvarovaným okrajem.
boží muka	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 46498/3-3703, stav ochrany: památkově chráněno			Petrův Dvůr; Petrův Dvůr I	Hranolová boží muka, členěná třemi římsami, s vpadlými výplněmi různých tvarů na všech čtyřech stranách, stojí při lesní cestě v lese Peklo, směrem na zámek Kratochvíle.
zámek Kratochvíle	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 42162/3-3707, stav ochrany: památkově chráněno, národní kulturní památka rejst. č. ÚKSP 252, stav ochrany: památkově chráněno	ochranné pásmo	Kratochvíle	č.p. 5	Areál renesančního letohrádku se zahradou obehnaný ohradní zdí a vodním příkopem. Postaven v letech 1583-89 pro Viléma z Rožmberka italským stavitelem Balthasarem Maggi. Figurální a geometrická sgrafitová výzdoba. Národní kulturní památka.
kaple Panny Marie	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 24121/3-3692, stav ochrany: památkově chráněno			Petrův Dvůr; U Petrova Dvora; U Petrova Dvora II	Barokní kaple Panny Marie stojí v dominantní poloze na vrcholu návrší Peklo. Kaple má fasády členěny bohatě profilovanou římsou a nárožními pilastry. Malý obloučkový štít měl původně po stranách křídla se stlačenými volutami.
Petrův zemědělský dvůr	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 37507/3-3708, stav ochrany: památkově chráněno	ochranné pásmo	Petrův Dvůr; Petrův Dvůr I	č.p. 1	Rozsáhlý zemědělský areál uzavřené pravoúhlé dispozice, s kašnou na vnitřním dvoře. Východní křídlo má vysoké zděné komíny s ozdobnými hlavicemi. Krajinná dominanta. Součástí je pivovar na jižní straně a samostatně stojící sýpka na SZ.
dvorec Peklo	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 77217/3-3708, stav ochrany: památkově chráněno		Petrův Dvůr; Petrův Dvůr I	č.p. 72	Složitý uzavřený zemědělský komplex, rozdělený na několik čísel popisných. Zajímavé urbanistické uspořádání. Budovy jsou přízemní, zděné, křídlové štíty s prvky lidového baroka.
čtyřúhelníkové ohrazení	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 33169/3-5166, stav ochrany: památkově chráněno			Hradiště; Hradiště II	Obdélný hrazený areál typu viereckschanzen, který byl původně vymezen jednoduchým valem s palisádou a vnějším příkopem. Nejlépe dochovaná je V strana, kde výrazná terénní hrana dosahuje výšky 1,2 m.

Libějovicko-Lomecko	památková zóna rejst. č. ÚKSP 2381, stav ochrany: památkově chráněno			Černěves; Holečkov; Hradiště I; Hradiště II; Hvožďany I; Chelčice; Krtely I; Krtely II; Libějovice; Malovice; Malovičky; Nestanice; Nový zámek; Předměstí I; Setuň; Truskovice; Újezd I; Záhorčí		Barokní komponovaná krajina s architektonickými dominantami mezi Netolicemi a Vodňany.
měšťanský dům	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 33620/3-3640, stav ochrany: památkově chráněno			Lhenice	Náměstí č.p. 3	Jednopatrový objekt s barokizující fasádou, sedlovou střechou a volutovým štítem směrem do náměstí. Výrazné barokizující průčelí je členěno pilastry a římsami, mezi kterými se nachází okna ve štukových šambránách s profilovanými nadokenními římsami.
radnice	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 34103/3-3639, stav ochrany: památkově chráněno			Lhenice	Náměstí č.p. 125	Hodnotná budova radnice vystavěná v letech 1811 – 1814 v barokním stylu. Obdélný patrový dům s krátkým bočním křídlem a zadním rizalitem, s mansardovou sedlovou střechou do zdobných štítů a sedlovou střechou s námětky u bočního křídla na JV straně.
výklenková kaple	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 29318/3-3649, stav ochrany: památkově chráněno			Lhenice		Výklenková kaple, drobná lidová stavba na křižovatce cest pod stromem. Obloukový štít s kruhovým výklenkem, s čučky po stranách. Výklenek kaple zakryt dřevěnou mříží. Uvnitř nekvalitní pieta.
kaple Panny Marie	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 14490/3-3648, stav ochrany: památkově chráněno			Lhenice		Kaple Panny Marie stojí ve Lhenicích na kraji obce ve směru na Netolice. Jedná se o bohatě zdobenou barokní kapli s tvarovaným obloučkovým štítem, členěným pilastry a bohatým štukovým dekorem.
venkovský dům	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 38176/3-3644, stav ochrany: památkově chráněno			Lhenice	Prachatická č.p. 17	Podélně orientovaný omítaný přízemní srub s polovalbovou střechou a lichoběžným bedněným štítem.
venkovská usedlost	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 31920/3-3641, stav ochrany: památkově chráněno			Lhenice	Krumlovská č.p. 119	Zděná usedlost s prvky lidového baroka, přízemní obytné stavení je podélně orientováno, za ním je šikmo situovaná patrová sýpka, přestavěná k obytným účelům. Obě budovy mají dvouetážové lidově barokní štíty.
venkovská usedlost	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 23011/3-3642, stav ochrany: památkově chráněno			Lhenice	Bavorovská č.p. 140	Zděná usedlost s podélně orientovaným patrovým obytným hospodářským stavením goticko-renesančního původu s průčelím zakončeným dvouetážovým obloučkově vykrajovaným štítem. Ve dvoře je stodola, přestavěná k obytným účelům.
venkovská usedlost	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 18859/3-3645, stav			Lhenice	Krumlovská č.p. 115	Menší venkovská usedlost č.p. 115 se nachází v jižní části obce, při silnici na Český Krumlov. Je situována v řadové zástavbě, do ulice směřuje dvousóbové průčelí s

	ochrany: památkově chráněno					volutovým štítem obytného stavení, vjezdová brána a jednoosé průčelí bývalého špýcharu.
kostel sv. Jakuba Většího	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 45885/3-3647, stav ochrany: památkově chráněno			Lhenice		Jednolodní kostel s půlkruhově zakončeným presbytářem, s novou sakristií, oratoří, věží a předsíňkou na jihu a se starou sakristií a oratoří na severní straně presbytáře. Loď i presbytář jsou zaklenuty valenou klenbou s výsečemi.
sýpka s průjezdem	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 54088/3-3646, stav ochrany: památkově chráněno			Lhenice	149	Sýpka v usedlosti čp. 149 má v přízemí průjezd s kamenným profilovaným gotickým portálem půlkruhového tvaru, přeneseným z Kugelweitu.
Panský dům	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 27707/3-3638, stav ochrany: památkově chráněno			Lhenice	Bavorovská č.p. 156	Panský dům je situovaný na mírném svahu, v blízkosti kostela sv. Jakuba. Areál, jehož součástí panský dům tvoří, je přístupný bosovanou branou v jihovýchodní části dvora. O renesančním původu objektu napovídá z velké části obnovená sgrafitová rustika.
kovárna	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 15001/3-3884, stav ochrany: památkově chráněno	památková rezervace		Vodice; Vodice (P)	č.p. 26	Samostatně stojící přízemní zděný objekt s klenutým obloukem podkovárny a obloučkově tvarovaným štítem s půlkruhovým nástavcem a čučky. Interiér kovárny je dvoupřestorový, kovářská dílna s výhní s letopočtem 1857 je zaklenuta plackovými klenbami.
Vodice	památková rezervace rejst. č. ÚKSP 1073, stav ochrany: památkově chráněno			Vodice; Vodice (P)		Jednotlivé usedlosti získaly přestavbou v 60/70. letech 19. století podobu uzavřených zděných patrových dvorců s elipsovité zaklenutými vjezdy. Najdeme zde i přízemní dvouštitové usedlosti s branou v ohradní zdi. Průčelí mají půvabnou štukovou výzdobu.
venkovská usedlost	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 33354/3-3882, stav ochrany: památkově chráněno	památková rezervace		Vodice; Vodice (P)	č.p. 19	Patrová zděná uzavřená usedlost s průjezdem, typická pro severní oblast Blanského lesa. Průčelí je členěno nárožní bosáží, patrovou římsou a okenními šambránami. Mezi okny v patře štukové ozdobné terčíky.
usedlost	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 106798, stav ochrany: památkově chráněno	památková rezervace		Vodice; Vodice (P)	č.p. 25	Drobnější usedlost patrně z první poloviny 19. století nacházející se mimo náves, s chlévem a stodolou dodatečně umístěnou netypicky v průčelí. Hodnotný příklad zachovalé usedlosti méně majetného vlastníka. Dochována klenutá černá kuchyně.
venkovská usedlost	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 36846/3-3881, stav ochrany: památkově chráněno	památková rezervace		Vodice; Vodice (P)	č.p. 18	Uzavřená zděná usedlost s atypickou vysokou třípodlažní sýpkou. V průčelí drobná štuková výzdoba.
venkovská usedlost	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 24574/3-3883, stav ochrany: památkově chráněno	památková rezervace		Vodice; Vodice (P)	č.p. 20	Uzavřená přízemní zděná usedlost. Na obytné stavení štítově orientované navazuje dodatečně nadstavěný stlačeně klenutý průjezd. Průčelí má jednoduchou štukovou výzdobu, v přízemí zaoblené lisénové rámy, v trojúhelném štítu motivy spirálek.
venkovská usedlost	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 31845/3-5987, stav	památková rezervace		Vodice; Vodice (P)	č.p. 6	Jedná se o zděnou patrovou uzavřenou usedlost z druhé poloviny 19. století. Usedlost tvoří obytná budova s průjezdem a hospodářské budovy kolem dvora.

	ochrany: památkově chráněno					
venkovská usedlost	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 36100/3-3879, stav ochrany: památkově chráněno	památková rezervace	Vodice; Vodice (P)	č.p. 3	Usedlost na návsi má podobu uzavřené čtyřboké usedlosti s podélně orientovaným obytným stavením s průjezdem a s dochovanou štukovou výzdobou v podobě charakterických "penízkových" šambrán.	
venkovská usedlost	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 30715/3-3878, stav ochrany: památkově chráněno	památková rezervace	Vodice; Vodice (P)	č.p. 2	Venkovská usedlost v severní frontě návsi. V pravé části má dům zvýšené přízemí, v levé části se nachází stlačeně klenutý vjezd a pravouhlá branka pro pěší, nad kterými býval špýchar. Na fasádě obytného stavení je datování 1867.	
venkovská usedlost	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 14821/3-3877, stav ochrany: památkově chráněno	památková rezervace	Vodice; Vodice (P)	č.p. 1	Zděná jednopatrová usedlost typu vierkantu s drobnou štukovou výzdobou, typickou pro severní oblast Blanského lesa. Datováno 1866. V roce 2012 byla zrušena PO pro objekt stodoly a kolny.	
venkovská usedlost	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 19857/3-3880, stav ochrany: památkově chráněno	památková rezervace	Vodice; Vodice (P)	č.p. 4	Uzavřená zděná usedlost je situována na severovýchodním rohu návsi. Do návsi směřuje tříosé průčelí obytného stavení, vpravo od něj je špýchar s vjezdem do areálu, vpravo na něj navazuje průčelí bývalé stodoly. Dům je datován 1870.	
výklenková kaple	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 30634/3-3693, stav ochrany: památkově chráněno			Netolice; Netolice I	Výklenková kaple stojí u staré polní cesty z Netolic do Lužic, je dnes obtížně dostupná. Stojí na návrší. Kaple má nárožní pilastry, profilovanou římsu a trojúhelníkový štít.	
altán - zahradní pavilon	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 29304/3-3687, stav ochrany: památkově chráněno	památková zóna		Netolice; Netolice I	č.p.	Torzo patrového barokního pavilonu původně postaveného ve svahu na obdélném půdorysu s mansardovou střechou. Dochován pozůstatek západní obvodové zdi. Altán se nachází v zahradě u domu čp. 271.
městský dům	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 38056/3-3681, stav ochrany: památkově chráněno	památková zóna		Netolice	Mírové Náměstí č.p. 76	Barokně-klasicistní patrový rohový dům z 2. poloviny 18. století v severní frontě náměstí s podloubím zaklenutým plackami. V interieru dochovaná dispozice včetně klenebních konstrukcí a štukových stropních zrcadel. Dům postaven na starších základech.
kašna	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 45012/3-3702, stav ochrany: památkově chráněno	památková zóna		Netolice; Netolice I	Mírové Náměstí	Kašna stojí uprostřed Mírového náměstí v Netolicích. Má půdorys pravidelného osmiúhelníka. Uprostřed stojí dřík nesoucí mísu a chrliče. Kašna pochází z roku 1677.
sousoší sv. Jana Nepomuckého	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 45788/3-3699, stav ochrany: památkově chráněno	památková zóna		Netolice; Netolice I	Mírové Náměstí	Sousoší sv. Jana Nepomuckého s putti na náměstí, poblíž barokní kašny, pod stromy. Jedná se o klasické zobrazení tohoto světce, doplněné postavičkami putti, které nesou medailony a symboly. Sousoší je datováno do roku 1737.

socha sv. Jana Nepomuckého	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 27416/3-3698, stav ochrany: památkově chráněno	památková zóna		Netolice; Netolice I		Tradiční typ sochy sv. Jana Nepomuckého z původně polychromovaného pískovce stojí na vysokém žulovém podstavci. Socha je umístěna poblíž Podeřišského potoka v ulici Pod Jánem, poblíž domu č.p. 253
výklenková kaple sv. Jana Nepomuckého	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 17586/3-3694, stav ochrany: památkově chráněno			Netolice; Netolice I		Zděná výklenková kaple nad pramenem stojí u silnice z Netolic na Nestanice - Vodňany, poblíž bývalé cihelny. Jedná se o drobnou kapli jednoduchého hranolového tvaru, s výraznými nárožními pilastry a trojúhelníkovým štítem, na kterém byla freska Madony.
boží muka	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 36987/3-3696, stav ochrany: památkově chráněno			Netolice; Netolice I	Gregorova	Boží muka stojí u odbočky z Gregorovy ulice na místní komunikaci. Stojí u domu č.p. 402. Jedná se o typická zděná boží muka se dvěma profilovanými římsami, mezi nimiž jsou na všech stěnách výklenky s malbami na plechu. Střecha je jehlancová, prejzová.
socha sv. Jana Nepomuckého	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 15714/3-3701, stav ochrany: památkově chráněno	památková zóna	kulturní památka	Netolice; Netolice I		Socha sv. Jana Nepomuckého stojí na zdi mostu na hrázi rybníka Mnich. Socha stojí na žulovém soklu, je vyrobena z pískovce a původně byla polychromovaná. Podle letopočtu na soklu je socha datovaná do roku 1746.
městský dům	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 101756, stav ochrany: památkově chráněno	památková zóna		Netolice; Netolice I	Gregorova č.p. 30	Patrový dům s neorenesančním průčelím zdobeným mělkými nárožními rizality s bosáží a plastickými šambránami, v přízemí pásová bosáž. Dům dříve zv. U Koláčků byl v dnešní podobě vystavěn v roce 1896 na starších základech.
sýpka "Solnice"	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 10620/3-6082, stav ochrany: památkově chráněno	památková zóna		Netolice; Netolice I	Školní č.p. 169	Špýchar barokního či ještě renesančního původu, přestavěn v barokním duchu kolem roku 1843. Podle místní tradice označován jako solnice, pro toto využití nejsou žádné písemné doklady.
městský dům	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 21696/3-3683, stav ochrany: památkově chráněno	památková zóna		Netolice	Mírové Náměstí č.p. 80	Patrový dům se zděnou obdélnou atikou a dvěma arkádami loubí, původně ze 16. století s barokně klasicistními úpravami z 2. poloviny 18. století. Dochovány dva mázhausy a unikátní sklep valeně zaklenutý na středový pilíř. Modernizace dvorního průčelí.
městský dům	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 28284/3-3679, stav ochrany: památkově chráněno	památková zóna		Netolice	Mírové Náměstí č.p. 53	Původně renesanční patrový dům ze 16. století v západní frontě náměstí, později upravovaný. Dochovaný mazhaus s valenou klenbou a dvěma poli hřebínkové klenby, v přízemí plackové klenby.
ohradní zeď s bránou hřbitova	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 33273/3-3697, stav ochrany: památkově chráněno			Netolice; Netolice I		Zděná brána mohutných rozměrů se třemi půlkruhovými oblouky s klenáky, členěná vysokými pilastry, s tympanonem uprostřed, je kvalitní ukázkou empírové architektury. navazující nižší ohradní zeď obklopuje hřbitov.
městský dům	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 14242/3-3680, stav ochrany: památkově chráněno	památková zóna		Netolice; Netolice I	Mírové Náměstí č.p. 54	Přízemní dům původně ze 16. století, upravován klasicistně. Výrazná atiková nástavba členěná 6 obdélnými okny s dřevěnými žaluziemi a obdélnými a trojúhelními frontony. Dochované prostory klenuté plackami a valenými klenbami, ve sklepe trémový strop.

venkovský dům	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 18754/3-3688, stav ochrany: památkově chráněno	památková zóna		Netolice	Školní č.p. 195	Roubená usedlost patrně z 18. století, postavená na obdélném půdorysu s polovalbovou střechou, bedněným štítem a šindelovou krytinou. K roubenému stavení kolmo přistavěna otevřená zděná kolna krytá šindelem. Vynikající ukázka městské roubené architektury
pivovar	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 30201/3-3704, stav ochrany: památkově chráněno	památková zóna		Netolice; Netolice I	Obecní č.p. 58	Bývalý měšťanský pivovar na místě renesančního pivovaru z poloviny 16. století. Současná podoba budov pochází z 2. poloviny 19. století, z původní stavby se dochoval pouze portál s rožmberskými růžemi v ohradní zdi do ulice a sklepení.
hotel Beseda	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 51212/3-6225, stav ochrany: památkově chráněno	památková zóna		Netolice; Netolice I	Gregorova č.p. 32	Měšťanský dům Hotel Beseda s množstvím dochovaných konstrukcí z několika období. Nej kvalitnější dochovanou hodnotou je profánní barokní architektura v sídle s vysoce hodnotným, byť torzálně dochovaným průčelím.
Ziegrosserův vodní mlýn	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 15935/3-3705, stav ochrany: památkově chráněno	památková zóna		Netolice; Netolice I	Hořejší Mlýnská č.p. 219	Původně renesanční mlýn pod hrází rybníka Mnich, doložený deskou ve štítě s letopočtem 1663. Budova s mlýnicí ve zdivu zčásti raně barokní z roku 1664. V dnešní podobě z počátku 20. století, vnitřní dispozice upravena.
muzeum Rožmberský dům	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 32000/3-3684, stav ochrany: památkově chráněno	památková zóna		Netolice; Netolice I	Mírové Náměstí č.p. 248	Renesanční budova z pol.16. stol. s podloubím obrácená do náměstí dvěma neorenesančními štíty. Barokně a klasicitně upravován, dochována sgrafitová rustika a bosáž. V interiéru renesanční křížové hřebínkové klenby, barokní valené klenby s výsečemi.
děkanství	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 38406/3-3686, stav ochrany: památkově chráněno	památková zóna		Netolice; Netolice I	Staré Město č.p. 190	Jednopatrová nárožní budova děkanství s pozdně klasicistními průčelím postavená na starších základech, do dnešní podoby přestavěná v letech 1840-1843. Ve stejné době přistavěny hospodářské objekty stájí, chléva a kočárovny, většinou zaklenuté plackami.
městský dům	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 104258, stav ochrany: památkově chráněno	památková zóna		Netolice; Netolice I	Mírové Náměstí č.p. 249	Řadový patrový dům s průjezdem, vystavěný jako hloubkový dvoutakt, se sedlovou okapově orientovanou střechou.
městský dům	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 102678, stav ochrany: památkově chráněno	památková zóna		Netolice; Netolice I	Bavorovská č.p. 36	Přízemní řadový dům podélně orientovaný, na dům navazuje stlačeně klenutá vjezdová brána do dvora.
sousoší Kalvarie	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 86878/3-3700, stav ochrany: památkově chráněno	památková zóna		Netolice; Netolice I		Sousoší Kalvárie dvou soch - sv. Maří Magdaleny a Panny Marie, a kříže s tělem Kristovým. Sochy jsou z mušlového vápence, stojí na žulových podstavcích. Celé sousoší je ohraničeno železným plotem ze svislých prutů se špičkami.
městský dům	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 100427, stav ochrany: památkově chráněno	památková zóna		Netolice; Netolice I	Mnichská č.p. 214	Dům se nachází na počátku Mnišské ulice, vycházející z jižního rohu hlavního náměstí. Je situovaný v jihovýchodní řadě domů, s hlavním průčelím orientovaným k severozápadu. Přízemní podélně orientovaný dům s průjezdem a hospodářským zázemím ve dvoře.

silniční most - 2 klenuté mosty	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 18516/3-3706, stav: památkově chráněno	památková zóna		Netolice; Netolice I		Dva kamenné klenuté mosty u Mnichského rybníka, na severozápadním mostě je socha sv. Jana Nepomuckého, která je samostatnou kulturní památkou č. ÚSKP 15714/3-3701
městský dům	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 45423/3-3682, stav: památkově chráněno	památková zóna		Netolice; Netolice I	Mírové náměstí č.p. 77	Patrový dvojdům s pěti arkádami loubí v severní frontě náměstí, původně ze 16. století, přestavěn ve druhé polovině 18. století, fasáda barokně klasicistní s historizujícími prvky z konce 19. století.
kostel Nanebevzetí P. Marie	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 18939/3-3690, stav ochrany: památkově chráněno	památková zóna		Netolice; Netolice I		Raně gotický kostel, barokně přestavěný, s trojbokým závěrem, věží v západním průčelí, sakristií a oratoří na jižní straně a kaplí sv. Barbory při jihovýchodním nároží lodi. Před kostelem kříž, na J ohradní zeď.
mohylník, archeologické stopy	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 41044/3-3610, stav: památkově chráněno			Netolice; Netolice III		Tři skupiny mohyl v Krtelském lese z mladší doby bronzové, halštatské a raného středověku. Mohyly jsou uspořádány do řad, některé jsou obklopeny mělkými obvodovými žlaby.
výtopna s vodárnou a dřevěný sklad	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 101905, stav: památkově chráněno			Netolice; Netolice I		Typizovaný přízemní hrázdný objekt výtopny na koncové trati, spojený s věžovou vodárnou, postavené na železniční trati Netolice – Číčenice.
městský dům	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 50353/3-6178, stav: památkově chráněno	památková zóna		Netolice; Netolice I	Gregorova č.p. 31	Jednopatrový řadový měšťanský dům s dvěma dvorními křídly, s šestiosým průčelím klasicistním z doby kolem poloviny 19.stol.
Netolice	památková zóna rejst. č. ÚKSP 2053, stav ochrany: památkově chráněno			Netolice; Netolice I		Netolice jsou jedním z nejstarších jihočeských měst. Pravidelné náměstí bylo založeno JZ směrem od původní trhové osady. Kolem náměstí stojí patrové domy, středověkého a renesančního původu, některé s podloubím.
kostel sv. Václava	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 20663/3-3689, stav ochrany: památkově chráněno	památková zóna		Netolice; Netolice I		Orientovaný jednolodní kostel s obdélným, trojboce ukončeným presbytářem, na severní straně lodi přistavěna oválná kaple sv. Michala, na jižní straně se nachází sakristie s oratoří v patře. V ose západního průčelí hranolová věž.
městský dům	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 21600/3-3685, stav ochrany: památkově chráněno	památková zóna		Netolice; Netolice I	Mnichská č.p. 245	Městský dům z poloviny 18. století s výrazným barokním volutovým štítem s vázami. Obdélné přízemní stavení s valeným průjezdem s výsečemi, podobné klenby v interiéru, dvoupatrový klenutý sklep. Dvůr uzavírají příčně postavené stáje s plackovými klenbami.
radnice	kulturní památka rejst. č. ÚKSP 50352/3-6179, stav ochrany: památkově chráněno	památková zóna		Netolice; Netolice I	Mírové náměstí č.p. 208	Radnice v Netolicích je dominantním prvkem prostoru náměstí a zároveň se řadí ke kvalitním ukázkám historismu v jižních Čechách. Budova je zachována z velké míry v autentickém stavu, v jejím zdivu jsou zachovány i části starší budovy.

Tabulka 6: Jednotky HiKK na území celku HiKK Netolicko

vrstva	jev	název	kategorie	typ	přítomné atributy / typologické znaky
plocha	jednotka HiKK	Kratochvíle	Komponované krajiny	TYP 03 Krajina kombinované kompozice	rezidenční letní sídlo – zámek, kostel, letohrádek, kříž, boží muka, vrchol kopce, aleje a stromořadí
plocha	jednotka HiKK	Křížová cesta ve Lhenicích	Komponované krajiny	TYP 05 Krajina poutních míst	Kaple, hřbitov, křížová cesta, výklenkové kapličky, svaté obrázky, vyhlídkové místo, sakrální objekt zasvěcený Panně Marii, socha P. Marie
plocha	jednotka HiKK	Lánové a návesní vsi	Organicky vyvinuté krajiny	TYP 07 Krajina se specifickou strukturou osídlení	historický půdorys obce plužina / nevýrazná plužina
plocha	jednotka HiKK	Chrástánská plužina	Organicky vyvinuté krajiny	Typ 08 Krajina strukturálně výrazných plužin	plužina mezní pásy
plocha	jednotka HiKK	Vrchnostenská sídla a dvory	Organicky vyvinuté krajiny	TYP 09 Krajina vrchnostenských sídel a dvorů	hospodářský dvůr vrchnostenské sídlo (zámek), alej, stromořadí, náhon, rybníky
plocha	jednotka HiKK	Ovocné sady	Organicky vyvinuté krajiny	TYP 12 Krajina ovocných sadů	ovocný sad, zahrada sklep, kůlna, sušárna, moštárna, pálenice, stromořadí, aleje
plocha	jednotka HiKK	Rybníky	Organicky vyvinuté krajiny	TYP 13 Krajina rybníků	Rybník, stoka, kanál, strouha, mokřad (slatina, rákosina, podmáčená louka), alej, stromořadí
plocha	jednotka HiKK	Pastviny a louky	Organicky vyvinuté krajiny	TYP 14 Krajina pastvin a luk	Louka, solitérní strom v prvku louka, skupina stromů obsažená v prvku louka, alej, stromořadí.
plocha	jednotka HiKK	Obory a lesy	Organicky vyvinuté krajiny	TYP 15 Krajina obor a lesů	les obora, myslivna, dům oborníka, splavňovací kanál - stoka
plocha	jednotka HiKK	Hradiště	Organicky vyvinuté krajiny	TYP 16 Krajina hradišť	hradiště valy, příkopy
plocha	jednotka HiKK	Město Netolice	Organicky vyvinuté krajiny	TYP 17 Krajina měst	městská zástavba fortifikace, stavební dominanty (vertikální linie), vyhlídková místa
Plocha	jednotka HiKK	Městys Lhenice	Organicky vyvinuté krajiny	TYP 17 Krajina měst	městská zástavba fortifikace, stavební dominanty, vyhlídková místa
plocha	jednotka HiKK	Těžba grafitu	Organicky vyvinuté krajiny	TYP 21 Krajina hlubinné těžby	důlní dílo haldy, odvaly, propadliny, poddolované území

Krajinné celky a jednotky HiKK na území ORP Prachatice

[illegible]

vrstva	název	typologické znaky	stav	popis
plocha	Kratochvíle	Panské sídlo, zámek - letohrádek, kaple, boží muka, aleje, stromořadí.	Z části zachovaný	Typologická jednotka Kratochvíle je kombinovaná kompozice se stopami renesančních a klasicistních struktur v krajině. Území jednotky splňuje prvky typu kombinovaná kompozice, s dochovanými stopami renesančních a klasicistních struktur v krajině. Byly zde uplatněny principy geometrizace krajinných prostor v kontaktu s okrasně hospodářskými strukturami. Kultivační a estetizující počiny v podobě geometrizované osnovy dubových alejí členících zemědělské hospodářské plochy, strukturované sítě lesních cest s alejemi cest v lesních a honebních porostech, stromořadími a okrasnými plášti lemované porosty. Působivé jsou partie prastarých alejí se strukturou cest v lese Peklo (s prvkem božích muk), se statnými duby a lípami, které dokládají kompoziční systém a navazují na alejové struktury v plochách pod dvorem Švarcenberk, podobně jako aleje členící krajinu západně nad Kratochvílí v prostoru bývalé Malé Třebánky směrem k lesu Třebánka, včetně opláštění lesního porostu dubovým stromořadím za bývalou lesovnou U Ambrože. Identifikovaná jednotka se překrývá s dalšími přítomnými jednotkami krajiny lesů a obor, krajiny rybníků a krajiny pastvin a luk, které společně utváří jedinečnou komplexně kombinovanou krajinou kompozici. (Březan, 1985); (Hendrych, Vacek, 2021); I. a II. voj. mapování (Arcanum, 2022; Mapire.eu, 2022); Stabilní katastr (CUZK, 2022);
plocha	Křížová cesta ve Lhenicích	Kaple, hřbitov, křížová cesta, výklenkové kapličky, svaté obrázky, vyhlídkové místo, sakrální objekt zasvěcený Panně Marii.	Obnovený	Křížová cesta spojuje hřbitov u sv. Jana Křtitele ve Lhenicích s kaplí v Brabcích, poutním místem ve volné krajině. Od kaple je panoramatický výhled východním směrem přes luční partie nivy Vadkovského a Bezdrevského potoka k lesnímu masivu Blanského lesa s vrchem Vysoká Běta (804 m.n.m.) nad obcí Vodice (VPR). Vznik křížové cesty je datován do druhé poloviny 19. století. Základem křížové cesty je kaple v Brabcích, kterou dal zbudovat v letech 1865 - 1866 lhenický lékař, František Nemastil, na památku své zemřelé dvacetileté dcery Marie Pátkové. O rok později založil rod Nemastilů další kapli (druhé zastavení) a během příštího roku došlo k postavení dalších kapliček, které rozšířily jejich počet na 14 zastavení. Kompletní rekonstrukce křížové cesty i s kaplí Panny Marie proběhla v roce 2016. (Městys Lhenice, 2022; Diecéze Českobudějovická, 2022; Valenčík, 2008–2015; Národní registr pramenů a studánek, 2008).
plocha	Lánové a návesní vsi	Prvky regionálně specifického venkovského stavitelství, členění plužiny, historický půdorys,	Zčásti zachované	Typologická jednotka lánových vsí, návesních vsí a malých návesních vsí, s dochovanými historickými půdorysy a hmotami zástavby, kde se často, byť třeba již nevýrazně, dochovala charakteristická struktura plužiny. Jednotka je charakterizována sídly Rábín, Hradiště u Malovic, Podeřiště, Hlodačky, Lužice, Horní Chrástany, Krtely, Hrbov, Třešňový Újezdec, Smědeček, Velký Bor, Třebanice, Žitná, Hoříkovice, Dolní Chrástany, Vodice, Vadkov. (Kuča, 1998, 2000, 2014; Pešta, 2004; Škabrada, 2021; Škabrada, Voděra, 1986)
plocha	Chrástanská plužina	Plužina, členění plužiny, mezní pásy	Zčásti zachovaná	Prostorově malá jednotka se zřetelněji dochovanou plužinou v obraze krajiny v okolí sídla Horní Chrástany, kde je členění jednotlivých lánů plužiny charakteristicky zvýrazněno rozptýlenou a liniovou vegetací, především díky vizuálnímu uplatnění porostních příznaků, zřejmě je na ortofotosnímcích, či snímcích Lidarového snímkování povrchu země (CUZK, 2022; GoogleEarth, 2017-2022; Land Survey Office, 2022).

plocha	Vrchnostenská sídla a dvory	Hospodářský dvůr, vrchnostenské sídlo (zámek), alej, stromořadí, náhon, rybníky.	Vesmés zachované	Jednotka související s četnými a dlouhodobými proměnami krajiny původně Rožmberského dominia poblíž sídelních celků Netolice a Lhenice s hospodářskými panskými dvory Rábín, Kratochvíle, Petrův Dvůr, Grejnarov, Švarcenberk, Dvůr Peklo, Žitná, Lhenice a Nový Dvůr u Lhenic. Původní panské hospodářské dvory Rožmberků byly využívány a rozvíjeny v pozdějších hospodářských systémech panství Eggenbergů, a především pak dominia Schwarzenberského. Původní struktury byly rozšiřovány, vznikaly další dvory (Žitná) a v okolí byla kultivována krajina často až v polohách okrasných hospodářství Švarcenberk, Grejnarov, Žitná, či u dvorů Nový dvůr a Rábín, v jednotici a charakteristické krajinné struktuře, včetně výsadeb linií a solitérní stromové vegetace k zvýraznění těchto okrasných hospodářských aspektů (Švarcenberk, Žitná, Petrův dvůr, Kratochvíle). K významným složkám této jednotky Vrchnostenských sídel a dvorů na Netolicku pak patří rozlehlé plochy pastvin a luk a systém propojených rybníků, který tvořil jejich významnou hospodářskou složku (Hendrych, Vacek, 2021; CUZK, 2022).
plocha	Ovocné sady	Ovocný sad, zahrada, kůlna, sušárna, moštárna, pálenice, stromořadí, aleje.	Průběžně obnovované	Jednotka v rámci širšího území krajiny v okolí měst Netolice a Lhenice. Je možné ji členit podle intenzity výskytu primárních a sekundárních znaků na tyto jednotky: Truskovicko – Krtelsko, s vazbou na přilehlé Libějovicko – Lomecko, sady zachycené již na vedutě zámku Kratochvíle J. Verleho z počátku 18. století. Drobnější výskyt solitérních ovocných sadů je pak u obcí Hradiště a Podeštiny u Netolic. Lhenicko – Třešňový Újezdec. Charakteristická oblast ovocných sadů, historicky významná. Ovocné sady se zde vyskytují především s těsnou vazbou na sídla (mj. VPZ Vodice a Třešňový újezd, Vadkov, Vodice, Lhenice, Třebanice, Hořkovice). Prezence původních ovocných sadů je mnohde dohledatelná na historických mapách stabilního katastru a v současné podobě pak na družicových snímcích. Netolicko – Lužicko, s reliktním výskytem ovocných sadů, dohledatelná na historických mapách stabilního katastru. Na řadě míst se dochovala tradiční struktura ovocných zahrad a sadů, v těsné vazbě na sídelní strukturu měst (Lhenice) a obcí, především u menších vesnic - Vadkov, Vodice aj. (Zámek Kratochvíle, 2022; CUZK, 2022; GoogleEarth, 2017-2022; Corine, 2022).
plocha	Rybníky	rybník; stoka, kanál, strouha, mokřad, (slatina, rákosina, podmáčená louka), alej, stromořadí.	Zčásti zachované	Jednotka rybníční krajiny v okolí města Netolice, s historickou konotací na rozsáhlou rybníční soustavu Rožmberského dominia. Jedná se o propojenou soustavu na potociích Bezdrevském, Melhutka a Třebánka, včetně jejich drobných přítoků, struh a stok (a o oddělenou rybníční soustavu na Zlatém a Babickém potoce, přítoků řeky Blanice, z části mimo hranice celku Netolicko). Základy tohoto vodního díla v Netolické oboře a jejím okolí jsou dílem Jakuba Krčína z Jelčan a jeho předchůdců (Štěpánek Netolický). Zásadní pro studium a pochopení struktury rybníční krajiny na Netolicku je kdysi propojený renesanční vodní systém krajiny v povodí Bezdrevského potoka, Melhutky, Židovské strouhy, Třebánky a jejich drobných přítoků, z části dodnes dochovaný a zřetelný. Tento systém se skládal z několika desítek malých vodních ploch a rybníků, navzájem propojených soustavou struh a jedné velké propojovací strouhy Krčinky, která se dochovala ve fragmentech. Její vedení terénem je však v krajině stále zřetelné a díky svědectví historických map, archivních leteckých snímků a mapování technologií Lidar 5G v terénu dohledatelné (Březan, 1985; Hendrych, Vacek, 2021).
plocha	Pastviny a louky	Louka; solitérní strom (obsažený v prvku louka), skupina stromů (obsažených	Obnovované	Rozsáhlá jednotka, prostorově rozptýlená a pestrá mozaika krajiny pastvin a luk s rozptýlenou stromovou vegetací, stromořadími, solitérními stromy, alejemi a vegetačními pásy, která charakteristicky doprovází polohy niv drobných říček a potoků (Bezdrevského, Melhutka, Třebánka, Židovská strouha) a drobnějších struh a přítoků Bezdrevského potoka, včetně Vadkovského a Rapačovského potoka, a hraničí s neméně pestrá mozaikou krajiny lesů a v mnoha polohách i enkláv s intenzivně obdělávanými polohami orné půdy a ovocnými

		v prvku louka), alej, stromoradií.		sady . Historický rozsah krajiny pastvin a luk a jejich proměn je dobře zřetelný na základě dokumentací na mapách II. vojenského mapování, na mapách stabilního katastru a archivních leteckých snímcích z doby poloviny 20. století. Jednotka krajiny pastvin a luk se prolíná s dalšími identifikovanými jednotkami v daném celku, nejpodstatnější je její komplexní prolnutí s jednotkou krajiny kombinované kompozice jednotky Kratochvíle, s jednotkou krajiny rybníků Netolicka a s jednotkou krajiny obor a lesů Netolicka, kde spolu vytváří vzájemně provázanou a komplexní krajinou kompozici a zasahuje až na lesnaté okraje celku, k úpatím Blanského lesa a Podhůří Šumavy (GoogleEarth, 2017-2022; Corine, 2022; CUZK, 2022; Arcanum, 2022; CUZK, 2022).
plocha	Obory a lesy	Les; obora, bažantnice, splavňovací kanál, lovecká chata, myslivna.	Zčásti zachovaná	Na území celku je zastoupení krajiny lesů v rámci identifikované jednotky Netolické obory a souvisejících lesů kolem fragmentovanější, v převládající matici krajin pastvin a luk, krajiny polních enkláv orné půdy a krajiny ovocných sadů. V souvislosti s Netolickou oborou a okolními lesy zde sestupuje hranice lesa až k 450 m.n.m. Krajina lesů a obor tak tvoří rámec krajině pastvin a luk, oba typy na sebe těsně navazují a přecházejí jeden v druhý, místy je krajina pastvin a luk nahrazena polohami orné půdy, jinde je krajina obor a lesů doprovázena rozlehlými enklávami ovocných sadů, jak je tomu na Krtelsku či Lhenicku. Často jsou pak tyto polohy protkány rybníčními enklávami na přítocích Bezdrevského potoka, Melhutky a Třebánky. Netolická obora účelu lovu sloužila v dobách posledních Rožmberků Viléma a Petra Voka a v menší míře do třicetileté války, kdy postupně zanikla, aby byla z části rehabilitována během 18. a 19. století. Mezi významné stopy rozsahu obory dnes patří místy zřetelně dochovaný příkop vymezující její perimetr, původně opatřený dřevěným plaňkovým plotem se zastřešením a podezdívkou, ale především propojený vodní systém renesanční obory, z části dochovaný a zřetelný. Tento systém se skládal z několika desítek malých vodních ploch a rybníků, navzájem propojených soustavou stok a jedné velké propojovací strouhy Krčínky, která se dochovala ve fragmentech, kde její vedení terénem je zřetelné a díky svědectví historických map, archivních leteckých snímků a mapování technologií Lidar v terénu dohledatelné (Corine, 2022; GoogleEarth, 2017-2022; CUZK, 2022; Hendrych, Vacek, 2021).
plocha	Hradiště	Hradiště; valy, příkopy.	Zčásti zachované	V rámci celku Netolicko identifikovaná jednotka krajiny hradiště, s vyšší koncentrací zájmových objektů a uceleným vjemově vnímatelným krajinným prostorem, doprovází krajinu nivy Melhutky a Bezdrevského potoka v okolí města Netolice. Jedná se o prastarou frekventovanou krajinu při obchodní stezce na jih, s lokalitami předhistorickými i historickými. V katastru Netolic se nachází Přemyslovské hradiště Na Jánů (archeopark). Na sever od Netolic u obce Hradiště se nachází hradiště Malovice. Archeologický výzkum na této lokalitě proběhl již před rokem 1914 a mezi lety 1920-24. Zachycena byla především keramika datovaná do doby laténské, mezi 3. a 1. století př.n.l. Nejstarší z hradišť v rámci identifikované krajiny je hradiště Velký Hrádeček, ve výšinné poloze nad skalnatým kaňonem říčky Melhutka. Jde o pravěké výšinné sídliště, frekventované od starší doby bronzové, pozdní doby halštatské, až po raný středověk, které bylo vybudováno ve strategické poloze na vrcholu izolovaného kopce na okraji trvale osídlené oblasti (ÚSKP, 2022; Čtverák, Lutovský, Slabina, Smejtek, 2003).
plocha	Krajina města Netolice	Městská zástavba; fortifikace, stavební dominanty (vertikální linie), vyhlídková místa.	Zčásti zachované	Netolice jsou jedno z nejstarších jihočeských měst. Historické jádro města je Městskou památkovou zónou. K obci náleží osada Petrův Dvůr. Celá oblast Netolic byla osídlena již v době bronzové, význam měla i v době Laténské. Netolice jsou zmiňovány v písemných pramenech, jako pomezí hrad Slavníkovců je uvádí Kosmova kronika česká k roku 981. Po vyvraždění Slavníkovců se okolí Netolic zmocnili Přemyslovci, kteří zde vybudovali správní hrad, jehož součástí byl kostel sv. Jana, zrušený v roce 1788. Existence hradu je doložena až do 15. století. V podhradí stála trhová vesnice, související s průchodem obchodní cesty z Horních Rakous do Čech. Vesnice byla strukturována u kostela sv. Václava, postaveného počátkem 13. století. Již v polovině 15. století se zde díky příznivým geografickým podmínkám v okolní krajině začalo rozvíjet rybníkářství. Do dědičného

				vlastnictví Rožmberků přešly Netolice v roce 1513 listinou Vladislava Jagellonského. Jako součást rožmberského dominia získaly Netolice význam díky loveckému zámku Kratochvíle v těsném sousedství města, kde Vilém z Rožmberka trávil čas na honech v přilehlé Netolické oboře. Vilémův bratr a dědic Petr Vok z Rožmberka zde pobýval naposledy v roce 1600 a krátce nato kvůli zadlužení Netolice (spolu se sídelním Českým Krumlovem) prodal císaři Rudolfovi II. V roce 1622 získal Netolice spolu s Českým Krumlovem císařský rádce kníže Jan Oldřich z Eggenberga, který v roce 1628 potvrdil městská privilegia. Po vymření Eggenbergů přešly Netolice r. 1719 do majetku Schwarzenbergů. Ve druhé polovině 18. století došlo k přestavbě zámku Kratochvíle. Netolice měly v rámci Schwarzenberského dominia až do 20. století statut samostatného velkostatku a rozlohou patřily k největším samosprávným jednotkám (velkostatek Netolice s připojenými Libějovicemi zahrnoval téměř 11 000 hektarů půdy (Durdík, 2002; Starý, 1993).
plocha	Krajina městyse Lhenice	Městská zástavba; fortifikace, stavební dominanty (vertikální linie), vyhlídková místa.	Zčásti zachované	Nejstarší zmínky o obci pochází z roku 1283, kdy Lhenice patřily klášteru ve Zlaté Koruně. Roku 1420 uchvátil Lhenice Oldřich II. z Rožmberka, ale již r. 1437 Lhenice zastavil Císař Zikmund obci Tábořské. Na městečko povýšil Lhenice císař Ferdinand I. r. 1544. Později byly Lhenice královskou komorou Tábořské obci zabrány a odprodány Rožmberkům, kteří zachovali městečku svobody. Roku 1600 daroval Lhenice Petr Vok z Rožmberka Martinovi Grejnarovi z Veveří, který zde vystavěl zámek, ale jen po krátkém držení odevzdal Lhenice opět Petru Vokovi. Po Bílé Hoře získali Lhenice v roce 1622 páni z Eggenberka a pak roku 1719 Schwarzenbergové. Základem urbanistické struktury Lhenic je obdélné náměstí, kterým procházela stará cesta z Českého Krumlova do Netolic. Dominantou severní fronty náměstí tvoří původně raně gotický kostel Sv. Jakuba, později přestavovaný. Pod kostelem je zemanská tvrz, snad zmíněné Grejnarovo renesanční sídlo, či ještě starší objekt. Panský dům čp. 156 pochází z 16. století a jako stavitel bývá uváděn Martin Grejnar a později pak Petr Vok. Necitlivé urbanistické a stavební úpravy z 50. let 20. století harmonický rozvoj Lhenic poškodily a městečko částečně přišlo o svůj ráz (Lhenice, 2022). Tradiční historický výraz si zachovaly domy v historickém jádru, především v okolí náměstí a podél cesty do Krumlova. V obci se nachází památný strom, Lhenická lípa srdčitá, při silnici směrem na Vadkov. V katastru městyse Lhenice je evidována řada nemovitých kulturních památek. Místní část Vodice je VPR, Třešňový Újezdec pak VPZ. (Kolektiv, 1978; USKP, 2022).
plocha	Těžba grafitu	Důlní dílo; haldy, odvaly, propadliny, poddolované území.	Renaturalizované	Jednotku charakterizuje území v poloze na jih od Netolic a severovýchodně od Lhenic, v okolí obce Dolní Chrášťany. Pomístní pojmenování „K šachtám“ dokládá historickou těžbu grafitu na řadě lokalit. Okolo roku 1865 byl znám grafit na Netolicku u Chvalovic (Kollowitz) - firma Pierron a spol., později i hrabě F. X. Kinský. V letech 1940 - 1941 začala v Netolicích pracovat nová úpravna, která byla přesunuta z Chvalovic. Během války zůstal v provozu závod s těžbou ve Chvalovicích a úpravnou v Netolicích, která zanikla roku 2004. Ve Chvalovicích byl do roku 1950 těžen nejlepší velkovločkový grafit a novou jámou do hloubky 115 m byly zjištěny nedobyvatelné grafitové obzory v hloubkách 83 a 113 m. V roce 1956 skončily důlní práce ve Chvalovicích a bylo těženo v sousedním revíru u Dolních Chrášťan. V roce 1959 byl závod Chvalovice zlikvidován. Poslední období činnosti ve Chvalovicích a u Dolních Chrášťan na Netolicku trvalo déle než 20 let, lokalita byla zdrojem výborné vločkové suroviny celkem asi 80 let. Za toto období bylo vytěženo až 150 000 tun suroviny. V dnešní době jsou stopy po těžbě vesměs zahlazeny a jejich zbytky renaturalizovala příroda bujnou vegetací (Baumanová, 2012; Malina, 2016; Tichý, 2001).

II. Popis metod zpracování

II. Popis metod zpracování

Výsledek se skládá ze dvou složek map v tištěné podobě:

- a) Vymezení všech celků a jednotek HiKK na území správního území ORP Prachatice.
- b) Podrobná identifikace jednotek HiKK, příslušných znaků a ostatních znaků vybraného celku HiKK Netolicko.

Celky a jednotky HiKK na území správního území ORP Prachatice

Postup analýz vychází z metodiky Typologie historické kulturní krajiny České republiky, vytvořené stejným týmem. Na základě uvedené metodiky byly v mapě vymezovány jednotky historické kulturní krajiny a celky historické kulturní krajiny, přičemž novost postupu spočívá zejména v tom, že metodika posuzuje kulturní hodnoty krajiny ze zorného úhlu nositelů její typologické specifčnosti, tj. hmotných i nehmotných znaků, jimiž se tyto hodnoty projevují. Typologie historické kulturní krajiny je uchopitelná na základě vymezení území vyznačujícího se vysokou koncentrací a hodnotou znaků, predikujících zařazení do určitého typu historické kulturní krajiny. Pro takto vymezenou část historické kulturní krajiny je v metodice zavedeno označení jednotka historické kulturní krajiny.

Jednotka HiKK je definována jako část krajiny, jejíž charakter je dán navzájem souvisejícími znaky, které do vymezeného prostoru v určité době nebo vývojové etapě vtiskla určitá lidská činnost nebo interaktivní působení krajiny a člověka. Jednotka HiKK je funkčně nebo významově ucelená, v daném prostředí dostatečně prostorově vymezená. Postihuje pouze určitou složku vývoje, tj. typ historické kulturní krajiny. Jednotky HiKK se vymezují na základě znaků, definovaných podle různých kritérií tak, aby byly podchyceny všechny podstatné aspekty vývoje území, pohledově výrazné krajinotvorné jevy a nehmotné jevy, které určují charakter území (Ehrlich et al., 2020). Pro praktické účely přípravy a zdůvodnění ochrany ve veřejném zájmu se vymezuje celek historické kulturní krajiny, který může být tvořen jednou nebo více překrývajícími se jednotkami. Je-li jich více, pak to znamená, že bylo v konkrétním území identifikováno více typů historické kulturní krajiny.

Celek HiKK je definován jako souvislé území zahrnující jednu nebo více typově specifických částí HiKK, vymezovaných jako jednotky HiKK na základě signifikantních znaků příslušného typu. Jako celek historické kulturní krajiny se vymezuje území zasluhující ochranu ve veřejném zájmu, které památkový zákon definuje jako „krajinný celek s významnými kulturními hodnotami.“ Pokud celek obsahuje více jednotek historické kulturní krajiny, málokdy na sebe pouze aditivně navazují, mnohem častější je jejich překryv, který se může projevovat různými prostorovými vztahy, výjimečně se mohou zcela překrývat. Vedle znaků typu historické kulturní krajiny, které jsou součástí identifikovaných jednotek, patří do celku ještě ostatní znaky historické kulturní krajiny. Proto i v případě, že je základem celku jediná jednotka, netvoří celek sama o sobě. Jeho součástí jsou vždy i ostatní znaky na vymezeném území, které jsou tematicky nebo vývojově odlišné od typu vymezovaných jednotek, případně nejsou natolik koncentrované, aby zakládaly možnost vymezení samostatné jednotky HiKK. Sloučení identifikovaných územně souvisejících jednotek do celku HiKK je možnost, nikoli povinnost (Ehrlich et al., 2020).

Dle uvedené metodiky byly na správním území ORP Prachatice vedle lokalit s přítomností různorodých znaků nalezeny segmenty krajiny, které mají výraznost, ucelenost a soustředěnost znaků určitého krajinného typu. Na základě toho byly v řešeném území identifikovány tři celky a sedmnáct typů HiKK, rozložených do pětatřiceti jednotek HiKK, přičemž části některých jednotek leží i mimo hranice řešeného ORP. Jedná se o tyto jednotky HiKK: Krajina kombinovaných kompozic (TYP 3), Krajina poutních míst (TYP 5), Krajina se specifickou strukturou osídlení (TYP 7), Krajina strukturálně výrazných plužin (TYP 8), Krajina vrchnostenských sídel a dvorů (TYP 9), Krajina ovocných sadů (TYP 12), Krajina rybníků (TYP 13), Krajina pastvin a luk (TYP 14), Krajina obor a lesů (TYP 15), Krajina hradišť (TYP 16), Krajina města (TYP 17), Krajina hlubinné těžby (TYP 21), Krajina povrchové těžby (TYP 22), Krajina kamenolomů (TYP 23), Krajina pohraničních opevnění (TYP 26), Krajina mýtů a legend (TYP 28), Krajina se vztahem k významné osobnosti (TYP 34).

Znaky HiKK jako typologické atributy jednotlivých typů, jejichž soustředěnost vede k vymezení konkrétní jednoty HiKK, jsou vyjmenovány níže, podle uvedené metodiky (Ehrlich et al., 2020). Za účelem komplexního využití datových databází a jejich zpracovávání prostředky GIS byly některé atributy / znaky zvažovány jako primární nebo sekundární, aby bylo možno tyto databáze využít a pracovat s nimi.

Typ 3: Krajina kombinované kompozice

Krajina se skladbou geometrických i idealizovaných „přírodních“ kompozic, tvořících vzájemně provázaný celek, ve kterém mohou být oba typy kompozic zastoupeny v různém rozsahu. Kompoziční schéma bylo takto utvářeno buď již v době založení, nebo postupně v průběhu svého vývoje (krajina byla například původně organizována pouze geometricky a později byla krajinářsky přemodelována, ale s ponecháním některých prvků geometrické kompozice). Pohledové cíle a akcenty: rezidenční nebo letní sídlo nebo symbolicky významný objekt (např. loreta, kaple, kostel) často v pozici hlavního uzlového bodu nebo jednoho z hlavních uzlových bodů a také v roli krajinných dominant. Jako pohledové cíle a akcenty a často též v roli dominant, se dále uplatňují další umělé i přírodní objekty (letohrádek, gloriety, obelisk, věž, rozhledna, kříž, socha, skála, vrchol kopce). Přítomnost geometricky pojatých zahradních kompozic, s využitím ploch, cestní sítě, terénních úprav, kanálů, vodních ploch, výsadeb apod. Pohledové vazby předznamenány geometrickou osnovou. Přenos pohledových vazeb zpravidla fyzicky zdůrazněný (aleje, stromořadí, porostní rámy průhledů). Volné prostory různého charakteru tvoří prostředí pohledových vazeb a prostorových vztahů v závislosti na organizaci prostoru geometrickou osnovou. Typologické znaky upravené pro využití databází a zpracování prostředky GIS; Primární: rezidenční sídlo – zámek; Sekundární: loreta, kaple, kostel, letohrádek, gloriety, obelisk, věž, rozhledna, kříž, socha, skála, vrchol kopce, alej, stromořadí.

Typ 5: Krajina poutních míst

Krajina poutních míst je vázána především na poutní místa ve volné krajině. V krajině se odrážejí projevy kolektivně (společně) prožívané náboženské víry i individuální zbožnosti. Důležitá je jak celková skladba poutního místa (křížová cesta, poutní kostel, další kaple apod.), tak jeho pohledové uplatnění v krajině. Celá krajina je sakralizována pomocí drobných i větších objektů a místních názvů. Rovněž topografie a umístění objektů v krajině může odrážet topografii známých svatých míst nebo specifickou topografii národní/regionální/lokální legendy. Typologické znaky upravené pro využití databází a zpracování prostředky GIS; Primární: kostel, kaple, klášter; Sekundární: křížové a pašijové cesty, kalvárie, kapličky, kříže, boží muka, svaté obrázky, sochy svatých, vyhlídkové místo, sakrální objekt zasvěcený Panně Marii, andělům strážcům, patronům země.

Typ 7: Krajina se specifickou strukturou osídlení

Oblasti se specifickou, od okolí odlišnou strukturou osídlení, v rámci daného regionu víceméně jednotnou. Struktura venkovského osídlení je dána prostorovým uspořádáním soustavy venkovských sídel (rozložením vesnic v krajině vzhledem k terénu, vodotečím, historické cestní síti a ke způsobu zemědělského hospodaření), jejich vzájemnými vazbami a hierarchií. Dále je dána jak typem osídlení (velké vesnice, velmi malé vesnice, rozptýlené osídlení aj.), tak i jejich půdorysným typem (např. lánové lineární či radiální vsi, lokační vsi s velkými pravidelnými návsemi, vsi moravských nížin s organicky tvarovanými návsemi aj.), popřípadě i dochovanými znaky regionálně specifického venkovského stavitelství. Typologické znaky upravené pro využití databází a zpracování prostředky GIS; Primární: historický půdorys obce (převzato z Atlasu krajiny ČR); Sekundární: nevýrazná plužina.

Typ 8: Krajina strukturálně výrazných plužin

Území (jeden či více katastrů), kde se dodnes dochovaly strukturálně výrazné plužiny (tj. prvky členění historické plužiny, dotvářející prostorovou strukturu krajiny a projevující se v obrazu krajiny), především plužiny lánové (lineární i radiální). Hranice parcel jsou zpravidla vymezeny mezemi, agrárními valy, kamennými snosy a keřovou či stromovou vegetací, proto přetrvaly fáze hospodářského útlumu i kolektivizaci venkova v 50. letech 20. století s následnou razantní intenzifikací. Váží se obvykle na určitý půdorysný typ vesnických sídel. Přetrvávají i v územích, kde vlastní vesnické osídlení zcela nebo převážně zaniklo, proto má význam sledovat i reliktní formu. Ta se uplatňuje i v kontinuálně osídlených územích, a to typicky v okrajových částech katastrů, ve kterých se po polovině 20. století obvykle značně zvýšila míra zalesnění. Typologické znaky upravené pro využití databází a zpracování prostředky GIS; Primární: plužina; Sekundární: mezní pásy (zjištěno z ortofoto a digitálního modelu reliéfu).

Typ 9: Krajina vrchnostenských sídel a dvorů

Krajina jako zázemí vrchnostenského sídla (zámku, kláštera), obvykle spojeného s hospodářskými dvory a dalšími stavbami sloužícími k hospodaření vrchnosti. Krajina je často členěna alejemi, zejména podél cest, častá je kombinace různých druhů rostlinné a živočišné produkce, chov koní. Charakteristickým znakem jsou velké scelené dominikální pozemky, které se do kolektivizace ostře odlišovaly od pozemkově rozdrobené rustikální zemědělské půdy. Tento typ historické kulturní krajiny je třeba primárně sledovat v rámci někdejších patrimoniálních jednotek (panství, statků). Typologické znaky upravené pro využití databází a zpracování prostředky GIS; Primární: hospodářský dvůr; Sekundární: vrchnostenské sídlo (zámek, hrad, klášter), alej, stromořadí, náhon, rybníky.

Typ 12: Krajina ovocných sadů

Ovocnářství, tedy pěstování ovocných dřevin a zpracování ovoce je zastoupeno prakticky všude tam, kde jsou pro to příznivé půdní i klimatické podmínky. O krajině ovocných sadů lze však mluvit až v případech, kdy se sady a ovocné keřové plantáže staly dominantním či alespoň výrazným znakem krajiny. Taková území nacházíme často na rozhraní nížin a pahorkatin, kde k jihu exponované svahy poskytovaly nejlepší podmínky pro pěstování ovoce. Typologické znaky upravené pro využití databází a zpracování prostředky GIS; Primární: ovocný sad, zahrada; Sekundární: sklep, kůlna, sušárna, moštárna, pálenice, stromořadí, aleje.

Typ 13: Krajina rybníků

Krajina po staletí využívaná pro chov ryb v rybnících – uměle vytvořených vodních nádržích, obvykle sdružených do soustav, popř. pro další dobové hospodářské činnosti vázané na akumulaci vody a využití vodní energie. Rybníční soustava bývá vybudovaná přímo na vodním toku (menší řeka v horní části toku, častěji potok), nebo zásobovaná umělým přivaděčem vody (nazývaný „stoka“, „kanál“), zajišťujícím možnost ovlivnění vodního objemu z průběžného hlavního toku. Hlavní součástí jednotlivých rybníků jsou především různé dlouhé hráze, tvarované podle místních morfologických podmínek (často s alejí či stromořadím), výpustním a nápuštním zařízením, bezpečnostním přelivem a příjezdovým a manipulačním prostorem loviště. Dále sem patří zařízení a stavby pro zásobování vodou (kanály, stoky, stavidla) včetně přes ně vedoucích kamenných mostků, systém sádek, obvykle s provozní a obytnou stavbou (bašta, dvůr), manipulační dvůr pro mechanizaci, sušení sítí apod.

Z mladších znaků jsou to objekty a zařízení, jejichž existence přímo souvisí s dominantní formou využití, zejména stavby a zařízení pro odchov a přechodné držení ryb (množirny rybiho plůdku, kryté sádky pro mladší ryby, rybářské laboratoře, přípravný a sklady krmiva, rybárny, loděnice, výrobní sítí, zařízení pro rybářský

výzkum a praxi aj.). Zemědělské a další pozemky, jejichž charakter a využití jsou dány sousedstvím rybníka (např. podmáčené louky a lesy, prutníky, slatiny a rákosiny). Charakteristické je formování břehů a porostních okrajů, systém alejí, stromořadí, protipovodňových a dalších melioračních a hospodářských opatření v rybníční krajině, úseky přírodního vodního toku, propojující části rybníční soustavy, stavby a zařízení využívající umělé zřízených vodních ploch, např. zařízení pro chov vodní drůbeže. Typologické znaky upravené pro využití databází a zpracování prostředky GIS; Primární: rybník; Sekundární: stoka, kanál, strouha, mokřad (slatina, rákosina, podmáčená louka), alej, stromořadí.

Typ 14: Krajina pastvin a luk

Krajina s plošnou převahou či výrazným podílem pastvin a luk, dokládající historický způsob využití pro produkci píce, sena a pastvu dobytka, pokud nepatří do typu 7 či 8. Nepatří sem tedy krajiny, kde louky či pastviny recentně nahradily pole. Typologické znaky upravené pro využití databází a zpracování prostředky GIS; Primární: louka; Sekundární: solitérní strom (obsažený v prvku louka), skupina stromů (obsažený v prvku louka), alej, stromořadí.

Typ 15: Krajina obor a lesů

Krajina dokládající historický způsob pěstování lesa a na něj navazující využití a zpracování dřeva. Území s převahou velkých porostních celků hospodářských lesů, významně ovlivňujících charakter krajiny. Specifickou variantou lesní krajiny je krajina pro chov a lov zvěře v oborách či bažantnicích (lov samotný není omezen na obory, ani na lesní krajinu). Je to krajina záměrně utvářená v souladu s dobovým způsobem chovu lovné zvěře a jejího lovu, zřízená obvykle v rámci širšího krajinného prostředí rezidenčního nebo sezonního panského sídla. Co do vzhledu má lovecká krajina obvykle lesnatý charakter s určitým podílem otevřených (zemědělských, pastevních, lučních a vodních) ploch. Obory a bažantnice jsou funkčně a prostorově organizovány a mohou být geometricky organizovány (například hvězdicí průseků), ale tato forma má primárně praktický účel při lovech nebo při péči o les. Formování obor někdy vykazuje i volnou „přírodní“ formu, popřípadě kombinaci obou pojetí. Patří sem dlouhodobě stabilní lesní celky se znaky historického způsobu využití lesní krajiny – cestní síť, struktura osídlení, zařízení a provozy k pěstování lesa (lesní školky, plantáže), k těžbě, dopravě (kromě cest též lesní železnice, plavební kanály, klauzy), zpracování a využití dřeva. Objekty a zařízení, jejichž existence přímo souvisí s dominantní formou využití, tj. stavby a objekty určené k pěstování a správě lesa (hájovny, myslivny, lesovny a další hospodářské, vodohospodářské a technické objekty). Doklady historických způsobů pěstování lesa, jako je např. výmladkový les neboli pařezina (jeden z nejstarších způsobů lesního hospodaření). Doklady využití dřeva k provozování lesních řemesel, jako je uhlířství (pálení dřevěného uhlí v milířích), dehtářství (výroba dehtu v dehtářských pecích), draslařství (výroba potaše z popela spáleného dřeva), smolaření (získávání pryskyřice z lesních stromů).

Charakteristické je formování porostních plášťů lesních okrajů, systém alejí, stromořadí i jednotlivých solitérních stromů, náhonů, protipovodňových a dalších melioračních a hospodářských opatření v lesní krajině. Související jsou plochy a objekty sloužící k jinému než produkčnímu využití lesa, např. k chovu a lovu lesní zvěře mimo obory a obory jako zařízení pro chov a lov vysoké nebo černé zvěře. Součástí jsou travní a porostní plochy úživné pro zvěř (pastevní louky, aleje, stromořadí a porosty dubů, jírovců, buků), napajedla a rybníky, krmelce, seníky, stodoly a kaliště, zařízení k organizaci a průběhu honu včetně orientace lovců: lesovny, lovecké věže, pavilony, altány, posedy, kaple, sochařská výzdoba i drobná architektura. Na prostorovém uspořádání porostu se někdy podílejí střelecké průseky, které jsou součástí prostoru utvářeného na základě geometrické osnovy nebo v podobě luk volného přírodního charakteru. Bažantnice, prostor určený pro chov a lov bažantů a lovného ptactva jsou nízké stříhané remízy (seřezávané smrky a listnaté keře sloužící k úkrytu bažantů), háje a stromořadí, políčka pro pěstování plodin ke krmení bažantů, prvky jako líhně a odchovny bažantů, voliéry, napajedla – vodní toky, stoky, kanály nebo nádrže. Organizace bažantnice bývá sítí cest nebo průseků na základě geometrické osnovy nebo ve volném přírodním duchu. Typologické znaky upravené pro využití databází

a zpracování prostředky GIS; Primární: les; Sekundární: obora, bažantnice, vodní či splavňovací kanál, lovecká chata, myslivna.

Typ 16: Krajina hradišť

Z chronologického hlediska jde o nejstarší typ sídelní krajiny, vázaný na pravěká až raně středověká opevněná sídliště – hradiště. Mezi nimi převažují a lépe se dochovala hradiště výšinná oproti hradištím nížinným, chráněným vodou. Hradiště jsou často velmi rozlehlá a – v případě výšinných hradišť – představují i dominantní prvky krajiny. Jde z podstaty o archeologické lokality, většinou však s dochovaným valovým opevněním či jeho zbytky. Typologické znaky upravené pro využití databází a zpracování prostředky GIS; Primární: hradiště; Sekundární: valy, příkopy.

Typ 17: Krajina města

Krajina města se vyznačuje výraznou individualitou – svébytností tkvící v prolnutí přírodní a urbánní struktury a vizuální jedinečnosti spočívající ve vnějším projevu přírodních podmínek a znaků kulturního vývoje krajiny a městského prostředí. Historická městská krajina je výsledkem historického vrstvení kulturních a přírodních hodnot a atributů, které zahrnují jak historické centrum, tak i širší městský kontext a jeho geografické prostředí – krajinný rámec. Typologické znaky upravené pro využití databází a zpracování prostředky GIS; Primární: městská zástavba; Sekundární: fortifikace, stavební dominanty (vertikální linie), vyhlídková místa, rozhledny.

Typ 21: Krajina hlubinné těžby

Krajina hlubinné těžby zahrnuje areály hlubinné a přípovrchové těžby a zpracování nerostných surovin. Nejčastěji jde o hornické krajiny metalických rud či hlubinné těžby černého (kamenného) uhlí. Zejména drahé kovy byly vždy vyhledávanou komoditou, jejíž těžba se na našem území intenzivně rozvíjela již od středověku. Takové předindustriální montánní krajiny jsou tedy vůbec nejstaršími krajinami formovanými činností průmyslového (těžebního) charakteru, a to několik století před nástupem průmyslové revoluce. Skutečná těžba černého uhlí se tak rozvinula až v průběhu 19. století, a to prakticky již výhradně průmyslovými metodami. Industriální etapa hlubinné těžby uhlí je prakticky vždy spojena s efektivním využitím suroviny přímo na místě (v blízkosti) těžby: koksovny, hutě, tepelné elektrárny, ale i průmysl jiných odvětví. Typologické znaky upravené pro využití databází a zpracování prostředky GIS; Primární: důlní dílo; Sekundární: haldy, odvaly, propadliny, poddolované území, těžební věž.

Typ 22: Krajina povrchové těžby

Jde o krajiny převážně velkoplošné povrchové těžby v nevelkých hloubkách, kde se vyplatilo provést plošnou skrývku a těžit v otevřené jámě. (Pozn. Povrchová těžba většího rozsahu je historicky charakteristická pro rýžování zlata v povodích zlatonosných řek, kde vedlejším produktem jsou dodnes zřetelné sejpy hlušiny, navršené v rozsáhlých okolích těchto řek a jejich přítoků). Novodobě pak pro industriální období a zvláště pro 2. polovinu 20. století (předtím se i v Podkrušnohoří těžilo hnědé uhlí převážně hlubinným způsobem). Industriální etapa povrchové těžby uhlí je prakticky vždy spojena s efektivním využitím suroviny přímo na místě (v blízkosti) těžby: tepelné elektrárny, chemické závody i průmysl jiných odvětví. Krajina povrchové těžby se zásadně změnila vlastně dvakrát: nejprve dobýváním suroviny a poté procesy navazujícími na ukončení takové těžby, kdy vznikají v různém rozsahu tzv. post-těžební krajiny, s různě pokročilou re-naturalizací a různými postupy řešenou rekultivací. Typologické znaky upravené pro využití databází a zpracování prostředky GIS; Primární: lom (těžební prostor); Sekundární: výsypky, haldy, morfologické novotvary.

Typ 23: Krajina kamenolomů

Krajina s těžbou kamene, převážně povrchovou, méně často i podzemní. Kamenné lomy jsou díky pevnosti materiálu dlouhodobě udržitelné v podobě po ukončení těžby. Některé lomy a jejich koncentrace na menším území jsou velmi působivé. Řada takových míst je již druhotně naturalizovaná, často jsou vytěžené lomy zaplaveny vodou. Typologické znaky upravené pro využití databází a zpracování prostředky GIS; Primární: lom (těžba vyhrazených nerostných surovin); Sekundární: výsypky, odvaly, haldy, morfologické novotvary.

Typ 26: Krajina pohraničních opevnění

Pohraniční opevnění vznikala již ve starších dobách (opevnění západně od Volar z doby pobělohorské), ale předmětem tohoto typu jsou především systémy opevnění budované krátce před 2. světovou válkou převážně v pohraničí. Ty jsou vždy výrazně lineární, nicméně v nejexponovanějších oblastech (linie opevnění ŘOP jižně nad Prachaticemi) vzniklo několikakilometrové pevnostní pásmo. Typologické znaky upravené pro využití databází a zpracování prostředky GIS; Primární: bunkr, pevnost; Sekundární: nedefinován.

Typ 28: Krajina mýtů a legend

Krajina je asociována s dějištěm mýtických nebo legendistických událostí, včetně legend o světcích. Jedná se o krajinu, která je/byla dějištěm událostí známých z národní mytologie, lidové tradice a/nebo legend. Asociace jsou často navázány na výrazný přírodní jev a odrážejí se v kulturních projevech v krajině. Pověst, mytologický nebo legendistický příběh jsou v krajině připomínány většinou drobnými památkami a místními názvy. Typologické znaky upravené pro využití databází a zpracování prostředky GIS; Primární: místní název; Sekundární: drobné památky.

Typ 34: Krajina se vztahem k významné osobnosti

Dějiště života a tvorby významné osobnosti; krajina jako doklad života všeobecně známé osobnosti, místo inspirující tvorbu umělce nebo dějiště uměleckého díla. Asociativní krajina, v níž jsou dochovány stopy působení významné osobnosti a místa či stavby s jejím životem spojené. Nedošlo zde k podstatnému narušení obrazu krajiny oproti podobě, jakou měla v době života/tvorby této osobnosti, respektive jak je zachycena v jejím díle. Často zde později vznikaly pomníky či památníky, které tuto osobnost připomínají. Typologické znaky upravené pro využití databází a zpracování prostředky GIS; Primární: stavba či pomník významné osobnosti; Sekundární: památné stromy dedikované osobnosti.

Definice sledovaných jevů celku a jednotky HiKK

jev	definice jevu
celek HiKK	Celek historické kulturní krajiny je souvislé území, zahrnující jednu nebo více typově specifických částí historické kulturní krajiny, vymezených jako jednotky historické kulturní krajiny na základě signifikantních znaků příslušného typu. Jako celek historické kulturní krajiny se vymezuje území zasluhující ochranu ve veřejném zájmu, které památkový zákon definuje jako „krajinný celek s významnými kulturními hodnotami“.
jednotka HiKK	Typologická jednotka historické kulturní krajiny je území, spadající výhradně do jediného typu historické kulturní krajiny. Vymezení jednotky je vázáno na znaky charakteristické pro příslušný typ historické kulturní krajiny, dochované v dostatečné koncentraci a kvalitě. Díky tomu je území jednotky vizuálně nebo významově srozumitelné, oproti okolním územím specifické, funkčně a významově ucelené a jako takové představuje typologicky vyhraněnou část kulturní krajiny.

Výsledné mapové výstupy

Výstupy ve formě specializovaných map s odborným obsahem byly primárně vytvořeny v prostředí ArcMap 10.7.1 a AcrGIS Pro 2.9 a dále publikovány v tištěné a internetové digitální verzi. V obou verzích je podkladem publikovaných map částečně průhledná Základní mapy ČR 1:10 000 v měřítku 1:10 000 (poskytované ČÚZK jako veřejná prohlížečská služba WMS-ZM10-P) přeložená přes stínovaný digitální model terénu DMR5g (poskytovaný ČÚZK jako veřejná prohlížečská služba WMS - DMR 5G) z důvodu zlepšení čitelnosti mapy. Hranice celků a jednotek byly prioritně vymezeny polygony na úrovni přesnosti dat Základní mapy ČR 1:10 000 v měřítku 1:10 000. Hranice jednotek jsou vedeny po rozlišitelných liniích v krajině, morfologických rozhraních horizontů, po hranicích lesů, při vodních tocích atp., a zpřesněny ruční korekcí hranic dle charakteru jednotlivých lokalit. V digitální interaktivní mapě jsou informační vyskakovací okna popisných prvků doplněna texty o daném jevu.

Podrobná identifikace atributů a znaků celku HiKK Netolicko

Pro podrobné zpracování byla vybrána **historická kulturní krajina Netolicka**. Vymezení řešeného celku HiKK navázalo na předchozí vymezení jednotek a celků celého území ORP. Celek HiKK Netolicko patří k známým historickým kulturním krajinám, jejíž některé významné znaky však v minulosti zanikly, ale v krajině i nadále přetrvávají četné fragmenty těchto struktur. Tento krajinný celek proto může být chápán jako určité modelové území, které ilustruje, jak tato krajina poskytuje všestranně velký potenciál pro různé měkké formy turismu a volnočasové aktivity, edukativní a didaktické zázemí pro vzdělávání v plenéru a pro vědeckovýzkumné aktivity v různých oborech, od ekologie krajiny, přes archeologii, lesnictví, rybníkářství, vodohospodářství, zemědělství, pícníkářství, chov koní atp.

Významným aspektem je i v současnosti aktuální problematika zadržování, převádění a využití vody v krajině, na Netolicku historicky funkčním a ověřeným v rámci prastarého komplexního vodohospodářského systému, bezprostředně navázaného na velký a pestrý soubor historických památkových objektů, včetně Národní kulturní památky, Městské památkové zóny, Vesnickou památkovou rezervaci, Vesnické památkové zóny, bezpočet nemovitých kulturních památek, či dalších hodnotných lokalit v tomto území tak bohaté a významné venkovské lidové architektury, mnohdy v ucelených souborech, které sice nepožívají statut památkových zón, ale naplňují mnohá z potřebných kritérií a jsou tak potenciálně nepostradatelné v obrazu krajiny Netolicka.

Pro vymezení a další zpracování modelového území celku HiKK Netolicko byla provedena podrobná vědecká rešerše odborné literatury a vybraných, zejména mapových pramenů (první, druhé a třetí vojenské mapování, mapy stabilního katastru a indikační skici ke stabilnímu katastru) a historického leteckého snímkování z poloviny 20. století. Mnohé z mapových děl 18. a 19. století jsou ve velmi kvalitním rozlišení volně dostupné on-line na internetu (Arcanum, CUZK). Archivní mapy představují rychlý, operativní a bohatý zdroj dat a údajů o zkoumaném území, dokazují, jak se obraz krajiny v průběhu času proměňoval. Pro jejich užívání hovoří uživatelsky příjemné prostředí vlastního počítače, nerušená práce s reprodukováným materiálem, možnost libovolného a opakovaného prohlížení dokumentu a jeho částí či zvětšených detailů (Semotanová 2006).

Pro hledání území s dochovanými historickými krajinnými strukturami lze použít ortofotomapy z poloviny 20. století. Tyto prameny jsou nezastupitelné pro porovnání nynějšího stavu dochování HiKK s původním historickým stavem a pro porovnání se stavem zachyceným na mapách stabilního katastru (císařské otisky, originální mapy a indikační skici, z nichž každé mají odlišné grafické zpracování a úroveň přesnosti detailu). Plošně dostupným pramenem jsou aktuální ortofotomapy, které nejlépe zachycují reálný stav krajiny, včetně veškeré zeleně i doprovodné. Ortofotomapy jsou kolmými snímky a na rozdíl od standardních šikmých leteckých záběrů přinášejí „dvojrozměrnou“ představu o krajině, tedy pouze o její půdorysné struktuře a textuře. Až superpozicí a porovnáváním aktuálních a archivních map a leteckých snímků lze vymezit existující a zaniklé komponenty historické kulturní krajiny (Kuča, 2014). Excerptovány byly rovněž veřejně dostupné databáze, především seznam nemovitých kulturních památek a národních kulturních památek.

Pro účely průběžného zpracování a identifikace typových jednotek prostředky GIS byly z Typologie historické kulturní krajiny České republiky (Ehrlich et al., 2020) na základě použití databázových a mapových zdrojů vyselektovány znaky (atributy) charakteristické pro jednotlivé typy HiKK, které lze extrahovat z dostupných geoinformačních, zpravidla veřejně přístupných datových zdrojů. Tyto atributy byly dále rozděleny na atributy primární (jejichž přítomnost je pro předběžné vymezení typu historické kulturní krajiny nezbytná) a atributy sekundární (atributy zpřesňující vymezení typů historických kulturních krajín primárně vymezených pomocí primárních atributů, ale jejich přítomnost sama o sobě není dostatečná pro vymezení jednotky historické kulturní krajiny). Řada typologických znaků je však z důvodu jejich subjektivní povahy v geodatabázích obtížně identifikovatelná, a musí být pečlivě došetřena a dokumentována terénním šetřením. Pro zjištění a vymezení jednotek historické kulturní krajiny prostředky technologií GIS bylo proto nezbytné volit takové atributy, které jsou jednoznačně vydefinovány a objektivně mapovány v publikovaných odborně ověřených mapových dílech.

V současné době je k dispozici řada volně dostupných nebo placených geodatabází, poskytujících značné množství dat využitelných pro technické zjištění typologických prvků či znaků HiKK, tedy i pro předběžné vymezení jednotek HiKK různých typů. Jedná se tedy o vymezení územních jednotek, kde je koncentrována zvýšená hustota geoprvků (znaků či atributů) charakteristických pro jednotlivé typy HiKK. V konkrétním řešeném území je tak možné analýzou hustoty přítomných vybraných primárních a sekundárních znaků, v závislosti na jeho velikosti, zpravidla vymezit pestrou škálu, různě rozsáhlých a vzájemně se překrývajících krajín různých typů HiKK. Analýza prováděná v prostředí geografických informačních systémů představuje technicistní přístup, jehož výstupem ještě není vymezení konkrétní, v krajině reálně existující jednotky nebo typu historické kulturní krajiny, nýbrž je pouze kvalifikovaným objektivním podkladem pro následující terénní průzkumy, ověřování, potvrzování a subjektivní finální vymezení jednotek a celků HiKK *in situ*. Zásadní úskalí může představovat zachycení aktuálního stavu krajiny v mapových databázích, bez rozlišení kulturněhistorického významu jednotlivých znaků. Pozornost je třeba věnovat zejména vymezení jednotek typů, kde primární atributy představuje poměrně běžná kultura, např. louky u typu 14 Krajina pastvin a luk nebo lesní pozemky u typu 15 Krajina obor a lesů.

Datové zdroje, které byly využity pro identifikaci, přípravu a zpracování podkladů prostředky GIS:

Zabaged. Základní báze geografických dat České republiky (ZABAGED) je komplexní digitální geografický model území České republiky, který je spravován Zeměměřickým úřadem ve veřejném zájmu. ZABAGED je primárně využívána jako základní informační vrstva v územně orientovaných informačních a řídicích systémech veřejné správy. Je hlavním zdrojem informací pro tvorbu základních map ČR měřítek 1:10 000 až 1:100 000. ZABAGED v současné době obsahuje 134 typů geografických objektů zařazených do její polohopisné (131 objektů) nebo výškopisné části (3 objekty). Řada z těchto objektů je využitelná pro přípravu procesu vymezení typů historických kulturních krajín. Důležitou funkcionalitou ZABAGED je, že některé typy objektů obsahují v jejich atributové části tzv. identifikátory, které tvoří integrační klíč pro zjištění podrobnějších údajů o geografickém objektu v databázi primárního správce dat. Vzhledem k obsahové a geometrické nekonzistenci informací poskytovaných jednotlivými primárními správci geografických dat zajišťuje Zeměměřický úřad jejich harmonizaci tak, aby ZABAGED tvořila komplexní topologicky harmonizovaný geografický model území České republiky. Součástí báze je Katalog objektů ZABAGED, který obsahuje detailní popis jednotlivých geografických prvků a umožňuje hlubší vytěžení dat pro potřeby vymezení hodnotových znaků historických kulturních krajín (ČÚZK, 2022).

Evidence historických zahrad, parků a komponované krajiny je výsledkem výzkumného záměru MZP0002707301 - Výzkum (neprodukčních) rostlin a jejich uplatnění v krajině a sídlech budoucnosti (2005-2011, MZP) realizovaným Výzkumným ústavem Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v. v. i. Výsledkem výzkumného záměru MZP0002707301 - Výzkum (neprodukčních) rostlin a jejich uplatnění v krajině a sídlech budoucnosti (2005-2011, MZP) je ucelená a aktualizovaná evidence historických zahrad, parků a komponované krajiny. Po vytvoření databáze těchto prvků krajiny následovalo vytvoření grafické reprezentace této evidence. Grafický výstup byl vytvořen postupnou identifikací jednotlivých prvků na mapách SMO 1:5000. Následně byla vytvořena bodová mapová vrstva obsahující prvky botanická zahrada a arboretum, hradní zahrada, klášterní zahrada, školní zahrada nebo arboretum, ústavní nebo nemocniční zahrada, zahrada vily nebo usedlosti, zámecká zahrada, park, městský park, zámecký park, obora, alej, hřbitov, ostatní.

Corine. V roce 1985 byl zahájen projekt CORINE (COoRdination of INformation on the Environment) s cílem zajistit sběr, koordinaci a přístup ke kvalitním informacím o životním prostředí a přírodních zdrojích, které jsou srovnatelné v rámci Evropského společenství. Projekt je členěn na části Land Cover (krajinný pokryv), Biotopes (biotopy) a Air (ovzduší). Vrstva CORINE Land Cover byla poprvé vytvořena pro rok 1990. Další aktualizace CORINE Land Cover proběhly v referenčních letech 2000, 2006, 2012 a 2018. Databáze CORINE Land Cover je vytvářena jako celoevropská vrstva a tomu tedy odpovídá i měřítko 1 : 100 000 s nejmenší mapovací jednotkou pro plošné jevy 25 ha (v měřítku mapy představuje čtverec 5 × 5 mm), minimální šířka liniových prvků je 100 m (v měřítku mapy představuje linii širokou 1 mm). Časové řady jsou doplněny vrstvami změn, které zdůrazňují změny krajinného pokryvu s nejmenší mapovací jednotkou o ploše 5 ha. CORINE Land Cover obsahuje celkem 44 tříd krajinného pokryvu a využití území, na území ČR se vyskytuje 29 tříd. Poslední verze databáze CLC2018 pro rok 2018 „CORINE Land Cover 2018 databáze České republiky (CLC18_CZ)“ zahrnuje jako nejmenší mapovací jednotky polygony jednotlivých tříd o ploše 25 ha (čtverec o hraně 500 m). Databáze s klasifikací pokryvu zemského povrchu v rozsahu ČR v roce 2018, databáze CLC2018, byla interpretována z aktualizované databáze CLC2012. Velikost nejmenší mapovací jednotky pro polygony CLC2018 byla stanovena na 25 ha.

Katastrální mapy ČÚZK. Katastrální mapa je mapou velkého měřítka (1 : 1 000, 1 : 2 000, 1 : 2 880,). V současnosti je vedena na více než polovině území České republiky v elektronické (digitální) podobě, ve zbylé části území v podobě analogové (tištěné mapy, dostupné v rastrovém formátu). Digitální mapa je zpravidla v S-JTSK ve vztáhném měřítku 1 : 1 000. Analogové katastrální mapy jsou vedeny v různých měřítkách a kladech mapových listů, pravidelně se však skenují a jsou dostupné ve formě rastrových souborů v souvislém zobrazení v S-JTSK. Digitální mapy jsou stěžejním mapovým podkladem v informačních systémech a aplikacích vztahujících se k území. Dokončení digitální vektorové katastrální mapy v rozsahu celého území České republiky je jedním z nejvýznamnějších úkolů resortu (ČÚZK, 2022). Katastrální mapy evidují pozemky dle jejich využití. Využití pozemků je členěno do 11 kategorií. Některé kategorie jsou pro hodnocení krajiny obtížně využitelné, neboť

jsou definovány způsobem stanoveným způsobem využití, nikoliv jejich skutečným stavem. Z uvedených důvodů jsou katastrální mapy vhodné k rychlému a exaktnímu vymezení atributů orná půda, trvalé travní porosty – původně pastvina, louka, les, vodní plocha, zahrada, vinice, chmelnice a sad.

Databáze DIBAVOD. Digitální Báze Vodohospodářských Dat (DIBAVOD) je pracovní označení návrhu katalogu typů objektů jako tematické vodohospodářské nadstavby databáze ZABAGED. DIBAVOD je referenční geografická databáze vytvořená primárně z odpovídajících vrstev ZABAGED a cílově určená pro tvorbu tematických kartografických výstupů s vodohospodářskou tematikou a tematikou ochrany vod nad Základní mapou ČR v měřítku 1:10 000, resp. 1: 50 000, včetně Mapy záplavových území ČR v měřítku 1:10 000, a dále pro prostorové analýzy realizované v prostředí geografických informačních systémů a zpracování reportingových dat podle Rámcové směrnice 2000/60/ES v oblasti vodní politiky. Databáze DIBAVOD je průběžně aktualizována, doplňována a vyvíjena na Oddělení geografických informačních systémů a kartografie VÚV T.G.M., v.v.i., které je rovněž správcem dat. Databáze je organizována po datových vrstvách. Z hlediska podkladů pro hodnocení krajiny jsou nejvýznamnější vrstvy: A01 – vodní toky, A05 – vodní nádrže, A06 – bažina, močál. Databáze eviduje pouze existující vodní prvky. Nezaznamenává zaniklé vodní plochy, toky, bažiny a močály.

Pro rybniční krajiny jsou online dostupné výstupy projektu NAZV KUS *Hodnocení území na bývalých rybničních soustavách (vodních plochách) s cílem posílení udržitelného hospodaření s vodními a půdními zdroji v ČR (2012-2015)*, s mapou zaniklých rybníků, dostupnou v rámci Hydroekologického informačního systému VÚV TGM (HEIS VÚV).

Data50. Digitální geografický model území České republiky (ČR) odvozený z kartografické databáze pro Základní mapu ČR 1 : 50 000. Volně šiřitelná data jsou poskytována v otevřeném datovém formátu SHP a zahrnují celkem osm tematických oblastí nazvaných Sídelní, kulturní a hospodářské objekty, Komunikace, Produktovody a elektrické vedení, Vodstvo, Hranice územních jednotek, Vegetace a povrch, Terénní reliéf a Popis. Mapované objekty významné pro vymezení typů kulturních krajín jsou v následujícím přehledu:

Tematická oblast Sídelní, kulturní a hospodářské objekty zahrnuje 16 typů objektů - Blok budov, Budova, Hrad, Hřbitov, Chatová kolonie, Kostel, Lyžařský můstek, Usazovací nádrž, Odkaliště, Rozhledna, Vysílač, Rozvalina, Stadion, Větrný motor, Věžovitá stavba, Vodojem věžový, Zámek, Zřícenina.

Tematická oblast Komunikace obsahuje 16 typů geografických objektů - Cesta, Lanová dráha, Lávka, Letiště, Letiště obvodová linie, Most, Pěšina, Přístav, Přívoz, Silnice a dálnice, Silnice ve výstavbě, Tunel, Ulice, Železniční stanice, Železniční trať a Železniční vlečka (ČÚZK, 2021).

Tematická oblast Produktovody a elektrické vedení zahrnuje dva typy objektů - Elektrické vedení velmi vysokého napětí a dálkový produktovod.

Tematická oblast Vodstvo zahrnuje šest typů objektů - Akvadukt, Hráz, Jez, Shybka, Vodní plocha a Vodní tok.

Tematická oblast Vegetace a povrch zahrnuje čtyři typy objektů - Les, Louka a pastvina, Rašeliniště, močál a bažina a Zahrada, sad, park, vinice a chmelnice. Z uvedeného vyplývá, že z dat nelze rozlišit louku od pastviny, rašeliniště od močálu a zahradu od chmelnice, vinice, sadu a parku. Uvedené objekty mají tedy orientační charakter. Louky od pastvin lze odlišit pouze na starých mapách stabilního katastru, v současné době jsou uvedené objekty shrnuty do kategorie trvalých travních ploch (TTP).

Tematická oblast Terénní reliéf zahrnuje sedm typů objektů - Jeskyně, Kótovaný bod, Skalnatý sráz, Skály, Terénní stupeň, Terénní stupeň spádnice a Vrstevnice.

Tematická oblast Popis obsahuje Definiční bod části obce, Definiční bod správního celku a názvy orografických prvků, místních částí, pozemkových tratí a další názvy. Stav datové série odpovídá tvorbě ZM 50 zpracované v rámci Edičního plánu ČÚZK a plošné aktualizaci databáze Data50 v roce 2020. Vzhledem k přípravě nové edice státního mapového díla probíhá v současnosti aktualizace Data50 formou zapracování významných změn do souborových dat a do prohlížečích služeb, jedná se především o aktualizaci silničních komunikací a správního členění v rámci celé ČR.

Památková databáze NPÚ. Památkový katalog poskytuje informace o památkové ochraně objektů a území. Datové sady poskytované Národním památkovým ústavem prezentují jednotlivé památky včetně národních kulturních památek, památkové rezervace, zóny a ochranná pásma, dále prezentuje také informace o územích s archeologickými nálezy.

Důlní díla a poddolování (ČGS). Mapy poddolovaných území jsou pravidelně vydávány a poskytovány orgánům veřejné moci pro potřeby územního plánování. Jednotlivé zákresy poddolovaných území jsou zobrazeny jako body nebo plochy (polygony): bodové zákresy představují buď jednotlivá důlní díla (např. šachta, krátká štola nebo štola s neznámým průběhem a rozsahem, chodbice) nebo větší plochy, v rámci kterých leží důlní díla, jejichž přesnou polohu a rozsah nelze z použitých podkladů přesněji určit. Polygony zahrnují plochy se známým nebo předpokládaným výskytem hlubinných důlních děl, vzniklých za účelem těžby nebo průzkumu nerostných surovin. Důlní díla jsou v rámci ploch rozložena nepravidelně, v různých hloubkách a mohou zde být i zcela nepoddolované úseky.

Tvorba pracovní a výsledné mapy

Informace a data, získané z geodatabází, rešerší, pramenů a průzkumů byly převzaty do pracovní databáze znaků historické kulturní krajiny v prostředí GIS. Dalším krokem byla **tvorba pracovní mapy** prostředky GIS, použitelné jako podklad pro terénní průzkum. Následoval terénní průzkum *in situ* a pořízení fotodokumentace, při němž byla zajištěna identifikace a podrobná dokumentace památkově hodnotných částí a struktur (atributů, znaků) historické kulturní krajiny modelového území. Rovněž byl ověřován, zpřesňován a doplňován obsah pracovní mapy, aby došlo k zachycení potenciálního předmětu ochrany v modelovém území. Na podkladech badatelských rešerší a terénního průzkumu bylo přistoupeno k **tvorbě výsledné specializované mapy** s odborným obsahem. Mapa byla opět vytvořena v prostředí ArcMap 10.7.1 a AcrGIS Pro 2.9 a dále je nyní publikována v tištěné a internetové digitální verzi. V obou verzích byla podkladem publikovaných map částečně průhledná Základní mapa ČR 1:10 000 v měřítku 1:10 000 (poskytované ČUZK jako veřejná prohlížečská služba WMS-ZM10-P) přeložená přes stínovaný digitální model terénu DMR5g (poskytovaný ČUZK jako veřejná prohlížečská služba WMS-DMR 5G), pro zvýšení úrovně čitelnosti mapy.

Předkládaná mapa obsahuje čtyři úrovně:

- a) hranice celků a jednotek historické kulturní krajiny – polygony (prioritně vymezeny polygony na úrovni přesnosti dat ZABAGED);
- b) stavby, soubory a další krajinné prvky historicky či architektonicky cenné – body;
- c) vegetační a nevegetační liniové části historické kulturní krajiny – linie;
- d) plošné části historické kulturní krajiny – polygony.

V digitální interaktivní mapě jsou instalována informační vyskakovací okna popisných prvků, doplněná dalšími texty, textovými komentáři a vybranou ilustrativní fotodokumentací. Interaktivní mapa je doplněna o odkazy na externí internetové databáze, například Památkový katalog NPÚ a další.

III. Odkaz na příslušnou výzkumnou aktivitu

III. Odkaz na příslušnou výzkumnou aktivitu

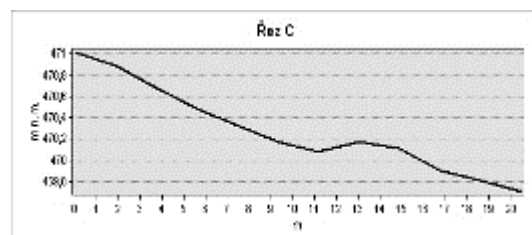
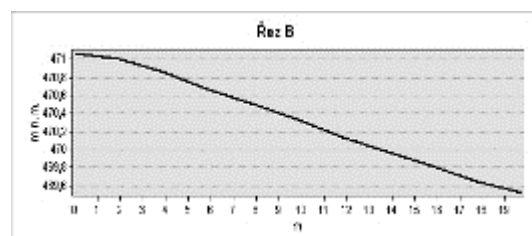
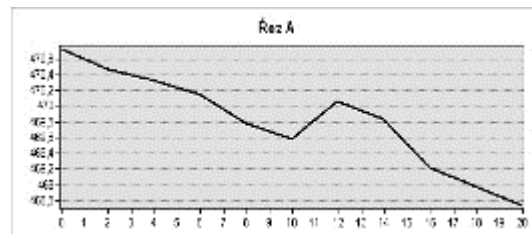
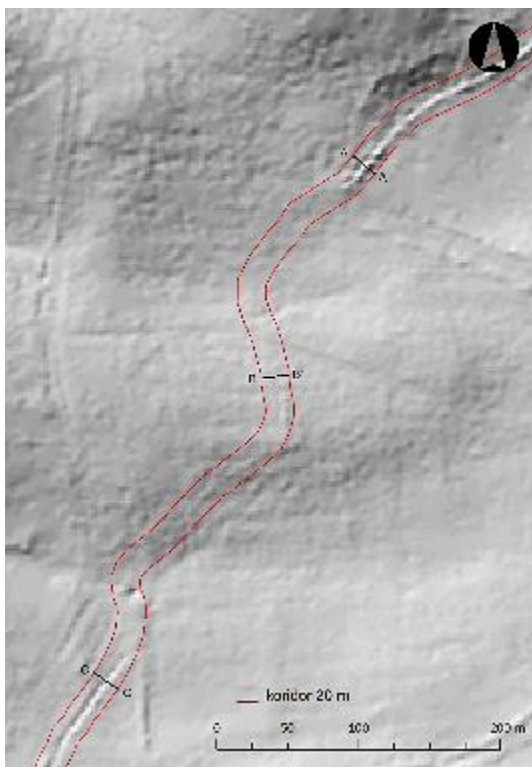
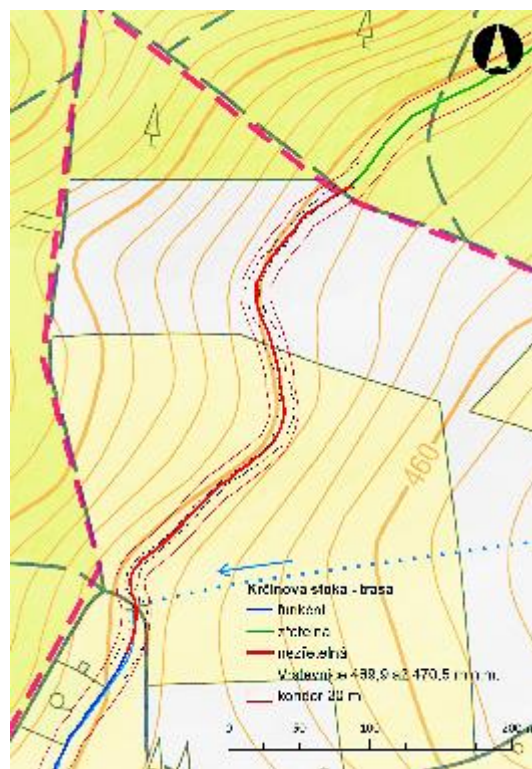
Specializovaná mapa s odborným obsahem byla zpracována v rámci řešení Programu Národní a kulturní identity (NAKI II) Projekt VaV MK ČR DG20P020VV019 „**Praktické přístupy k územní ochraně historické kulturní krajiny**“.

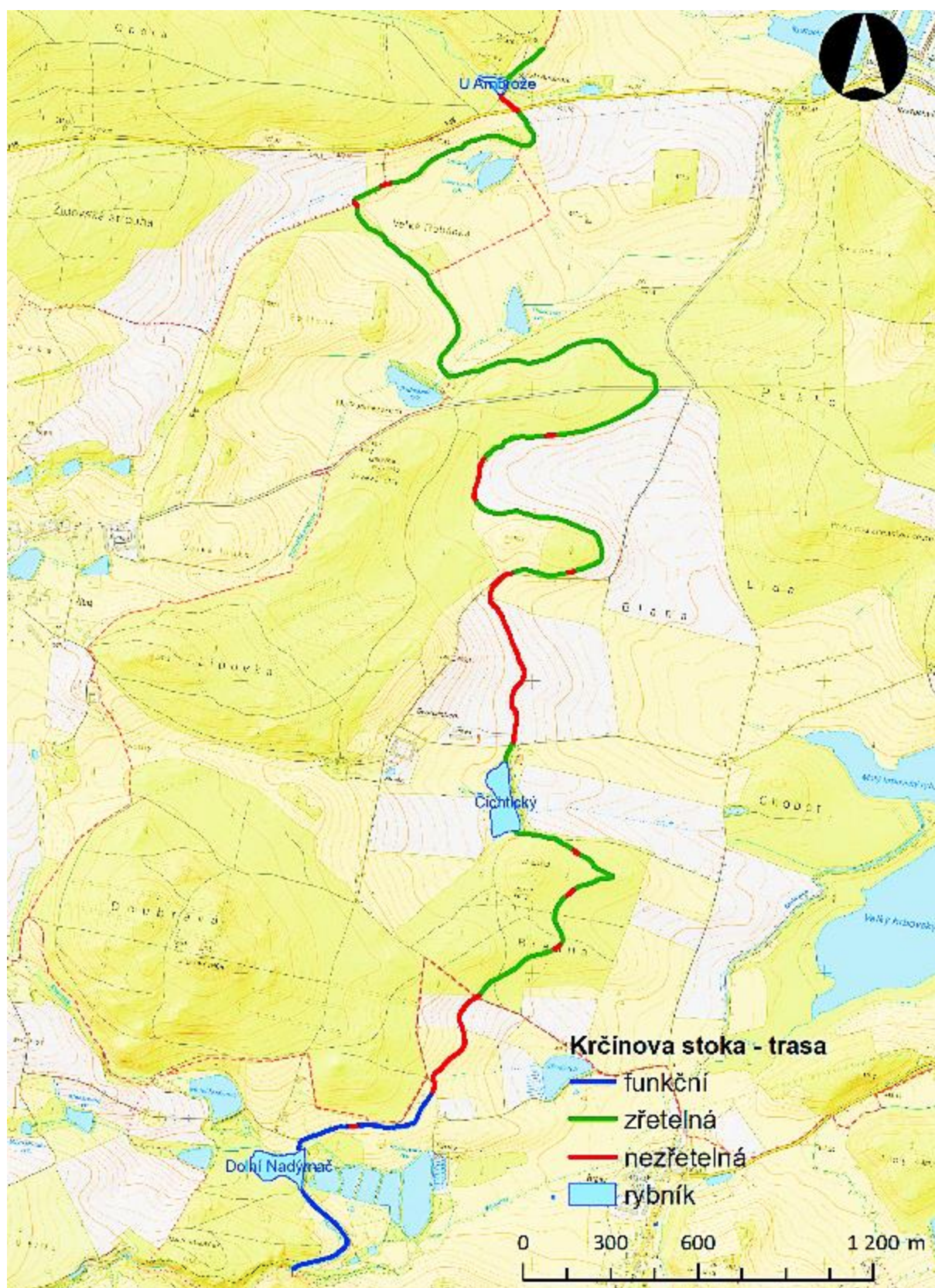
Jedná se o výstup vytvořený v rámci řešení I. etapy projektu „**Ověření praktické využitelnosti typologie historické kulturní krajiny na vybraných částech území**“, jejímž cílem bylo ověřit praktickou využitelnost typologie historické kulturní krajiny ČR (Ehrlich et al., 2020) na správních územích obcí s rozšířenou působností (identifikovat a dokumentovat hodnoty historické kulturní krajiny, definovat památkový zájem a možnosti památkové ochrany na vybraných krajinných celcích) a připravit navazující metodické nástroje k identifikaci a klasifikaci krajinných hodnot, využitelné v oblasti památkové péče a spolupracujících oborů.

IV. Obrazové přílohy

IV. Obrazové přílohy

Obrazové přílohy jsou součástí textu a interaktivní mapy. Ilustrativně dokumentují identifikované jednotky a znaky analyzované HiKK ORP Prachatice v rámci analyzovaných krajinných celků. Zde je uveden detailní příklad fotograficky obtížně zachytitelného aspektu identifikace a dokumentace zaniklé části stoky Krčínka pod lesem Brašna u Hrbova, s využitím Lidarového průzkumu terénu a prostředků GIS a dále pak celkové schéma takto identifikované a dokumentované stoky Krčínka, v celém průběhu jádrem netolické obory.

Celkové schéma identifikace a dokumentace funkčního úseku, zřetelných nefunkčních segmentů a zaniklých nezřetelných částí stoky Krčínka (Hendrych, Vacek, 2021).

Publikační výstupy, které předcházejí výsledku Specializovaná mapa s odborným obsahem:

Hendrych, J.; Vacek, O.: Krčínova stoka na Kratochvíli. In: Člověk, stavba a územní plánování 14. Praha: CTU. Faculty of Civil Engineering, p. 42-67. 2021.

Literatura

- Abazid, D.: Husovská památná místa a pamětihodnosti na území České republiky. In: Vybíral, Z. Jan Hus 1415-2015. Tábor: Husitské muzeum v Táboře, s. 127–147. 2015.
- Baudry, J., Bunce, R. G. H. & Burel, F.: Hedgerows: An international perspective on their origin, function and management. *J. Environ. Manage.* 60, 7–22. 2000.
- Baumanová, M.: Vesnické osídlení a těžba nerostných surovin ve vrcholném a pozdním středověku – disertační práce Západočeská univerzita Plzeň 2012. Dostupné na <https://otik.uk.zcu.cz/bitstream/handle/11025/5403/textB.pdf?sequence>. 2012.
- Bayer, T. & Beneš, J.: Středověká terasová pole na Šumavě jako hydopedologický fenomén a archeologický problém. *Archeol. rozhl.* 56, 139–159. 2004.
- Beneš, A.: Poznámky k počátkům těžby a využívání tuhy a zlata podle archeologických nálezů v jižních Čechách. *Studie z dějin hornictví* - 8, 53 - 55, *Rozpravy Nár. tech. muz.* 69. Praha, 1978
- Březan, V.: Životy posledních Rožmberků. Nakl. Svoboda, 1985.
- Burel, F. & Baudry, J.: Social, aesthetic and ecological aspects of hedgerows in rural landscapes as a framework for greenways. *Landsc. Urban Plan.* 33, 327–340. 1995.
- Cícha, J.: Jeskyně a historická důlní díla v jižních Čechách a na Šumavě. s. 48. Plzeň, 1999,
- Čtverák, M., Lutovský, M., Slabina, V., Smejtek, L.: Encyklopedie hradišť v Čechách. Libri, 2003.
- Deutscher, J.: The visual beauty of linear green-structures in the rural landscape, principles of aesthetic evaluation and its application in landscape management. In *Public recreation and landscape protection: with man hand in hand?* (eds. Fialova, J. & Pernicova, D.). 2014.
- Durdík, T.: Ilustrovaná encyklopedie českých hradů. 736 s. Praha: Libri, 2002.
- Eyre, S. R.: The Curving Plough-strip and its Historical Implications. *Agric. Hist. Rev.* 3, 80–94. 1955.
- Ehrlich, M., Kuča, K., Kučová, V., Pacáková, B., Pavlátová, M., Salašová, A., Šantrůčková, M., Vorel, I., Weber, M.: Typologie historické kulturní krajiny České republiky. Národní památkový ústav, Edice odborné a metodické publikace, Praha. 2020.
- Fridrichová Kunešová, M.: Kostel svaté Magdalény. Sv. Jan Prachatický., roč. 2012-2013, čís. 5. 2013.
- Formánek, J.-Křížek, J.-Štěpán, K.: Grafit - jeho těžba, úprava a použití v průmyslu. - St. nakl. tech. lit., 132 stran. - Praha. 1963.
- Hajná, M., Havlová, M., Troup, V., Vaverková, Z.: Zámek Kratochvíle; Renesanční letohrádek a historie jeho památkové obnovy. Národní památkový ústav, Územní památková správa v Českých Budějovicích, České Budějovice, 2015.
- Haubelt, J.: Jakub Krčín z Jelčan. Nakladatelství Rodiče s.r.o., Praha, 2003.
- Havlasa, B.: Tiché vody. Světová knihovna, J. Otto, Praha, 1907.
- Hejna, P.: Křížová cesta ve Volarech skýtá výhled na panorama Šumavy - *Novinky.cz*. 2017.
- Hendrych, J.; Vacek, O.: Krčínova stoka na Kratochvíli. In: Člověk, stavba a územní plánování 14. Praha: CTU. Faculty of Civil Engineering, p. 42-67. 2021.
- Historický lexikon obcí České republiky 1869–2005 (1. díl). Praha: Český statistický úřad, 2006.
- Hrnčiarová, T., Mackovčin, P., Zvara, I. et al.: Atlas krajiny České republiky. MŽP a VÚKOZ, 2009. Dostupné na https://www.mzp.cz/cz/atlas_krajiny_cr.
- Chytil, A. Chytilův místopis ČSR (2. vydání), aktualizace 1929.
- Kašička, F., Nechvátal, B.: Tvrze a hrádky na Prachaticku, s. 35 – 37. Prachatice, 1990.
- Koblása, P., Kovář, D.: Panská sídla jižních Čech. 433 hradů, zámků a tvrzí. České Budějovice 2003.
- Kolektiv.: Umělecké památky Čech 1. Academia, Praha, 1977.
- Kolektiv.: Umělecké památky Čech 2. Academia, Praha, 1978.
- Kolektiv.: Umělecké památky Čech 4. Academia, Praha, 1982.

- Kolektiv.: Prachatice. Město Prachatice, 2005.
- Kořan, J.: Topografie a dějiny dolování grafitových ložisek jihočeských. - Sbor. St. geol. úst., XVI, 465 - 519. - Praha. 1949.
- Kothera, L.: Stožecká kaple. Treking [online]. 13.12.2012.
- Kubů, F.: Vimperk a okolí. Vimperk: Městský úřad, 2 s. 2006.
- Kuča, K.: Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Libri, 1998.
- Kuča, Karel: Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku; Praha, 2000.
- Kuča, K.: Oblasti dochovaných strukturálně výrazných plužin v České republice. Zprávy památkové péče 74, 34–49, 2014.
- Kuča, K.: Západní Prachaticko. In: Památkový potenciál historické kulturní krajiny. <https://www.hikk-naki.cz>, 2022.
- Kučera, Z., Bláha, J., D., Kučerová, S., Hupková, M., Reeves, D.: Katolická poutní místa v Česku na počátku 21. století podle konání poutě během kalendářního roku. Mapa s odborným obsahem. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Centrum pro výzkum v kulturní a historické geografii (KUHIG). Nakladatelství P3K s. r. o., 2012.
- Kudrnáč, J.: Strunkovice nad Blanicí od pravěku do novověku, 1998.
- Kulišťáková, L., Kučera, P., Salašová, A., Flekalová, M., Matějka, D., Sedláček, J., Vítovská, D., Matáková, B., Lacina, D.: Metodika identifikace komponovaných krajín. Mendelova univerzita v Brně, Brno 2014.
- Kuthan, J.: Aristokratická sídla období romantismu a historismu. Praha, 2001,
- Kupka, V.: Pevnosti a opevnění v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Libri, 2006.
- Lštní (Sv. Vojtěch) – Kostel, Soupis památek, 38. Politický okres prachatický, str. 127–132. 1913.
- Lštní. Sv. Jan Prachatický. 2010-04, roč. 2010, čís. 8, s. 4–8. 2010.
- Luka, V., Mertl, J., Pernicová, H., Ponocná, T., Rejentová, L., Rollerová, M., Stein, Z., Vlčková, V.: Vývoj krajinného pokryvu dle CORINE Land Cover na území ČR v letech 1990–2012. CENIA, česká informační agentura životního prostředí. 2017.
- Mager, J., A.: Kaple Prachaticka pohledem genealoga. 1. vyd. Prachatice: Prachatické muzeum, 103 s. 2011.
- Malina, O.: Lidar a hornická krajina. Terénní památky v novém světle. – Zprávy památkové péče. Roč. 74, č. 2, 2014.
- Mareš, F., Sedláček, J.: Soupis památek historických a uměleckých v království Českém od pravěku do polovice XIX. století: Okres prachatický. Prachatice: Galerie Nahoře, 1995.
- Merot, P.: The influence of hedgerow systems on the hydrology of agricultural catchments in a temperate climate. Agronomie 19, 655–669. 1999.
- Morávek, P., et. al.: Zlato v Českém masívu. s. 106. Praha, 1992.
- Muk, J.: Dub u Prachatic. Arch. č. 2534: Stavebně-historické průzkumy. Stručné historicko-architektonické zhodnocení. SÚRPMO Praha 1989. SOU zemědělské – Dub u Prachatic, rekonstrukce stávajícího areálu. Ing.arch. J. Erban, Ing. PhDr. Muk, Ing. Gregora, stav. Kubíček, SÚRPMO 1989. Plány: arch.č. 1313 (zahrada), arch.č. 3288 (zahrada). 1989.
- Pánek, J.: Václav Březan – Životy posledních Rožmberků I. a II. Nakladatelství Svoboda. Praha, 1985.
- Pánek, J.: Výprava české šlechty do Itálie v letech 1551–1552. Nakladatelství Veduta, 2003.
- Pešta, J.: Encyklopedie českých vesnic. Vesnické památkové rezervace, zóny a ostatní památkově hodnotná vesnická sídla v Čechách. Libri, 2003.
- Pešta, J.: Několik poznámek ke studiu půdorysné struktury venkovských sídel na území Čech. Průzkumy památek 7, 153–168. 2000.
- Pešta, J.: Encyklopedie Českých vesnic. Díl II. Jižní Čechy. Libri, 2004.
- Pilát, L.: In: Svatý Vojtěch na Šumavě: Sborník vydaný k 950. výročí smrti sv. Vojtěcha. Prachatice: Literátské bratrstvo, S. 28. 1947.
- Poche, E. a kol.: Umělecké památky Čech I., Academia, Praha 1977.
- Polívka, M.: Mikuláš z Husí a nižší šlechta v počátcích husitské revoluce. Rozpravy ČSAV. 67 s. (Rozpravy ČSAV. Řada společenskovední. Roč. 92. Č. 1.). Praha, 1982.

- Polívka, M.: Mikuláš z Husi v počátcích husitské revoluce. In: Husitský Tábor: sborník Muzea husitského revolučního hnutí Tábor: Muzeum husitského revolučního hnutí 4, s. 69-75. 1981.
- Rippon, S.: Historic Landscape Analysis: Deciphering the Countryside (Council for British Archaeology, 2008.
- Sadravetzová, M.: Nástin středověké a novověké kolonizace Vimperska. Hist. geogr. 41, 107–130, 2015.
- Schejbal, C.: Montánní turismus. Ostrava, 2016.
- Sedláček, A.: Hrad, zámek a tvrz království Českého. Praha, 1890.
- Sedláček, A.: Příčinky k životopisu M. Jana Husi. [část 1.] /. In: Český časopis historický /Praha: Historický klub 30, č. 2, s. 307-315. 1924.
- Sedláček, A.: Místopisný slovník historický Království českého, Praha, 1998.
- Semotanová, E.: Historická geografie Českých zemí. Historický ústav AV ČR, 2006.
- Sklenička, P. et al.: Remnants of medieval field patterns in the Czech Republic: Analysis of driving forces behind their disappearance with special attention to the role of hedgerows. Agric. Ecosyst. Environ. 129, 465–473. 2009.
- Starý, V.: Netolice od A do Ž; Netolice, 34 s. 1993.
- Starý, V. (ed.): Vlachovo Březí 1538–1988. Vlachovo Březí, 1988.
- Statistický lexikon obcí České republiky 2013. Praha: Český statistický úřad, 2013.
- Svoboda, L.: Encyklopedie českých tvrzí, 1. díl (A – J). Argo, Praha 1998, s. 152 – 153.
- Šanda, M.: Anton Erhard Martinelli (1684-1747): vídeňský architekt ve Schwarzenberských službách. České Budějovice, 359 s. 2020.
- Šantrůčková, M.: Identifikace hodnot historické kulturní krajiny a jejich ochrana pomocí krajinných památkových zón. In.: Hůrková, L., Horáček, M., Teoretické základy památkové péče na prahu 21. století. Artefacum, Ústav dějin umění AV ČR. 2019.
- Šitnerová, I. et al.: Archeologický výzkum plužin a zemědělských teras jako fenoménu historické krajiny České republiky. Archaeol. hist. 45, 141–165. 2020.
- Škabrada, J.: Lidová architektura v Jižních Čechách. Nakl. Společnost pro obnovu vesnice a malého města, 2021.
- Škabrada, J., Voděra, S.: Lidová architektura v Jižních Čechách. České Budějovice, 1986.
- Štěrbá, F.: Městské lesy Prachatic – historie. Městské lesy Prachatic, 2022.
- Tichý, L.: Český Krumlov - horní město. - Lidé a Země, 11, 516 - 517. - Praha. 1977.
- Tichý, L.: Netolicko - kdysi zdroj nejlepšího jihočeského vločkového grafitu (flince). - Uhlí-Rudy-geol. průzk., 8, 6, 12 - 15. - Praha. 2001.
- Toms, B.: Historické důlní revíry na těžbu zlata a stříbra na Šumavě a v Pošumaví. Zlatá stezka 16, 201-232. 2009.
- Tříška, K.: Hrad, zámek a tvrz v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, 5. díl – Jižní Čechy. S. 63-64. Praha, 1986.
- Ústřední ústav geologický: Rýžování zlata. Otava, 1979
- Valeník, Michal: objekt ID 16783. znicenekostely.cz., sekce: opravené. 2008–2015.
- Vybíral, Z.: Jan Hus v souřadnicích míst a času. In: Vybíral, Z.: Jan Hus 1415-2015. Tábor: Husitské muzeum v Táboře, s. 11–15. 2015.
- Vlček, P.: Ilustrovaná encyklopedie českých zámků. s.233. Praha, 1999.
- Zimová, K. et al.: Analýza vývoje plužiny zaniklé obce Malonín na Prachaticku. Acta Pruhoniciana 104, 27–37. 2013.

Další použité zdroje

- Archiválie Ústředního archivu zeměměřictví a katastru. Císařské povinné otisky stabilního katastru 1:2 880 – Čechy © Český úřad zeměměřický a katastrální.
- Archiv CUZK, <https://www.cuzk.cz/archiv/>. 29.5.2022.
- Arcanum. Rakouský státní archiv. Bohemia (1842–1853) - Europe in the XVIII. century. 2022.
- Arcanum. Rakouský státní archiv. Bohemia (1842–1853) - Second military survey of the Habsburg Empire. 2022.
- Český statistický úřad: Počet obyvatel v obcích – k 1. 1. 2022. Praha. 29. dubna 2022.
- Březovík v Chytilově místopisu dostupného online na webu www.zanikleobce.cz, 2022.

Diecéze Českobudějovická: <https://www.veselylidovyrok.cz/na-cestach-krizovych/krizove-cesty-v-krajine-2/dieceze-ceskobudejovicka/vikariat-prachatice>. 29.5.2022.

Diecéze Českobudějovická: <https://www.veselylidovyrok.cz/na-cestach-krizovych/krizove-cesty-v-krajine-2/dieceze-ceskobudejovicka/vikariat-prachatice/krizova-cesta-v-dobre-vode-u-prachatic/>. 29.5.2022.

Diecéze Českobudějovická: <https://www.veselylidovyrok.cz/na-cestach-krizovych/krizove-cesty-v-krajine-2/dieceze-ceskobudejovicka/vikariat-prachatice/krizova-cesta-v-husinci/>. 29.5.2022.

Diecéze Českobudějovická: <https://www.veselylidovyrok.cz/na-cestach-krizovych/krizove-cesty-v-krajine-2/dieceze-ceskobudejovicka/vikariat-prachatice/krizova-cesta-ve-vlachove-brezi/>. 29.5.2022

Družicové snímkování GoogleEarth, 2017-2022.

Farnost Strakonice: <https://www.farnost-strakonice.cz/pout-k-dobre-vode-u-milejovic/>. 29.5.2022.

Katolické bohoslužby v České republice: filiální kostel sv. Vojtěcha, Lštění [online]. Česká biskupská konference [cit. 2021-02-07]. 2022.

Kostel sv. Vojtěcha [online]. Památkový katalog [cit. 2021-02-03]. 29.5.2022.

Land Survey Office. Archive. Central Archive of Surveying and Cadastre <https://ags.cuzk.cz/archiv/#en>, 2022.

Lhenice; <https://www.lhenice.cz/mestys/informace-o-lhenicich/historie/>

Lštění (Sv. Vojtěch) – Kostel, Soupis památek, 38. Politický okres prachatický (1913), str. 127–132. 1913.

Malovice; <https://www.malovice.cz/rabin>. 7.6.2022.

Mapová služba WMS – DMR 5G, DMR 1G (Stínovaný model reliéfu) ČÚZK

Mapová služba WMS – Ortofoto ČÚZK

Mapová služba WMS – ZABAGED® ČÚZK

Mapy prvního vojenského mapování – <http://oldmaps.geolab.cz> © 1st Military Survey, Austrian State Archive/Military Archive, Vienna. © Laboratoř geoinformatiky UJEP – <http://www.geolab.cz>. © MŽP ČR – <http://www.mzp.cz>

Mapy druhého vojenského mapování – <http://oldmaps.geolab.cz> © 2nd Military Survey, Austrian State Archive/Military Archive, Vienna. © Laboratoř geoinformatiky UJEP – <http://www.geolab.cz>. © MŽP ČR – <http://www.mzp.cz>

Mapy třetího vojenského mapování – <http://oldmaps.geolab.cz> © Mapová sbírka Univerzity Karlovy – <http://www.natur.cuni.cz/mapcol/>

Müllerovo mapování – <http://oldmaps.geolab.cz> © Historický ústav AV ČR – <http://www.hiu.cas.cz>

Městys Chroboly: <https://www.chroboly.cz/kaple-p-marie-lurdske/d-1406>. 29.5.2022.

Městys Lhenice. Turistika – Památky: Křížová cesta. 29.5.2022.

Město Husinec: <https://www.husinec.cz/>, 3.6.2022.

Město Prachatice: <https://www.prachatice.eu/lazne-sv-markety/d-21124>, 26.5.2022.

Město Vlachovo Březí: <https://www.vlachovobrezi.cz/>. 3.6.2022

Národní registr pramenů a studánek: pramen U kaple (656), studanky.eu, Krejčíř Ivo, 16.10.2008.

NPÚ ÚOP v Českých Budějovicích, plánová dokumentace, PD 7829, Hanzlíková, Hana, Třeštíková, Jana, Kaple sv. Cyrila a Metoděje, 16 kapliček křížové cesty, ohradní zeď a márnice - stavebně historický a doprovodné průzkumy, 2010.

NPÚ ÚOP v Českých Budějovicích, plánová dokumentace, PD 9033, Růžička, Josef, Oprava hřbitovního kostela sv. Cyrila a Metoděje na parc. č. st. 103 v Husinci, 2013.

NPÚ ÚOP v Českých Budějovicích, plánová dokumentace, PD 10905, Růžička, Josef, Oprava kapliček křížové cesty na p. č. 965 a 967/1, Husinec na hřbitově v Husinci, 2016.

Obec Milejovice, <https://www.milejovice.cz/dobra-voda/sbirka/>, 29.5. 2022.

Prachatický Deník.cz: Křížová cesta je zcela nová. Zbyněk Boublík, 24.3.2011.

Poutní kostel svatého Vojtěcha ve Lštění [online]. Jižní Čechy [cit. 2021-02-07].

Sv. Jan Prachatický. 2010-04, roč. 2010, čís. 8, s. 4–8. 2010.

The CORINE land cover: <https://land.copernicus.eu/pan-european/corine-land-cover>. 2022.

Památný strom Husova lípa v Chlístově: https://drusop.nature.cz/ost/chrobjekty/pstromy/index.php?SHOW_ONE=1&ID=9599). 29. 5. 2022.

Poutní kostel svatého Vojtěcha ve Lštění [online]. Jižní Čechy [cit. 2021-02-07]. 2022.

Ústřední seznam kulturních památek České republiky. Praha: Národní památkový ústav. Identifikátor záznamu 136491: Kaple Mariánská. Památkový katalog. 2022.

Ústřední seznam kulturních památek České republiky. Praha: Národní památkový ústav.
<https://www.pamatkovykatalog.cz/uskp/podle-relevance/1/seznam/?kraj=Jiho%C4%8Desk%C3%BD+kraj&h=Dub&chranenoTed=1&fulltext>. 2022.

Ústřední seznam kulturních památek České republiky. Praha: Národní památkový ústav.
<https://www.pamatkovykatalog.cz/hrbitovni-kostel-sv-cyrila-a-metodeje-s-arealem-687590>. 2022.

Volary.eu: Křížová cesta. Archivováno 24. 12. 2014 na Wayback Machine Roman Kozák, město Volary.

Význačné aleje české krajiny, Arnika a VÚKOZ (<https://geoportal.gov.cz>), 2022.
<https://www.zamek-kratochvile.cz/cs/informace-pro-navstevniky/prohlidkove-okruhy/5623-grand-prohlidka-vily-a-kostela-narozeni-panny-marie>. 29.5.2022.

<http://www.sumava.cz/rozcestnik/kultura-a-pamatky/kaple/kaple-sv-vaclava-s-rozhlednou-marsky-vrch/>. 29.5.2022.

<https://www.obeczablati.cz/>, 29.5.2022.

<https://www.betonserver.cz/kamenolomy-tesovice>, 2022.

http://www.mineral-cesko.com/databases/internet/_public/content30.nsf/web30?Openagent&id=5065E2A81C3F63D0C12581EF004FECF8#?men1=2&men2=undefined&sid=250, 2022.

<https://www.6.oblast.cz/encyklopedie/objekty1.phtml?id=115428>. 26. květen 2022.

<https://mapy.cz>, 29.5.2022.

<https://Prachatice.eu>, 29.5.2022.

<https://Pamatkovykatalog.cz>, 29.5.2022.

<https://www.archeologickyatlas.cz/>, 29.5.2022.

<https://www.stredovek.com/>, 29.5.2022.

<https://pamatkovykatalog.cz/>, 29.5.2022.

https://portal.cenia.cz/eiasea/detail/EIA_OV2047, 29.5.2022.

<https://www.geology.cz>, 29.5.2022.

<https://en.mapy.cz/turisticka>, 29.5.2022.

[https://cs.wikipedia.org/wiki/T%C4%9B%C5%A1ovice_\(okres_Prachatice\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/T%C4%9B%C5%A1ovice_(okres_Prachatice)). 29.5.2022.

